

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก
Guidelines to Promote Self Practice on Moral and Ethics
in accordance with Buddhism among Juvenile in the East

บุญรอด บุญเกิด
Boonrod Boongird
พัชรินทร์ รุจิรานุกูล
Patcharin Rujiranukul

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้
(เงินอุดหนุนจากรัฐบาล) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561
มหาวิทยาลัยบูรพา

รหัสโครงการ 3306
สัญญาเลขที่ 072/2561

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก
Guidelines to Promote Self Practice on Moral and Ethics
in accordance with Buddhism among Juvenile in the East

บุญรอด บุญเกิด
Boonrod Boongird
พัชรินทร์ รุจิรานุกูล
Patcharin Rujiranukul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ชื่อเรื่อง	: แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง
ผู้วิจัย	: บุญรอด บุญเกิด, พัทรินทร์ รุจิรานุกูล
หน่วยงานสังกัด	: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ปีงบประมาณ	: 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานภาพ และศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียง ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ได้มาจากรีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จังหวัดละ 400 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 จังหวัด จำนวน 1,600 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีความน่าเชื่อถือ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .96 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเปรียบเทียบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18, SD=.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูต่อบุคคล ($\bar{X}=4.46, SD=.51$) ความมีระเบียบวินัย ($\bar{X}=4.34, SD=.58$) ความเป็นผู้ว่าง่าย ($\bar{X}=4.21, SD=.51$) ความเมตตา กรุณา ($\bar{X}=4.19, SD=.60$) ความขยันหมั่นเพียร ($\bar{X}=4.10, SD=.61$) และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{X}=3.81, SD=.70$)

2. เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง พบว่า เมื่อจำแนกตามเพศ โดยรวมเยาวชนเพศชายและเพศหญิงมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามเกรดเฉลี่ย โดยรวมเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา โดยรวมเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา โดยรวมเยาวชนที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนก

ตามสถานภาพการอยู่อาศัย โดยรวมเยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่อาศัยต่างกันมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้แก่ 1) มีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของสถาบันทางสังคม 3 ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด 2) มีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยสื่อมวลชนต่างๆ ตระหนักถึงความสำคัญในการผลิต นำเสนอและเผยแพร่ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริม สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา 3) การสร้างบุคคลต้นแบบ การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงใต้หรือบุคคลสาธารณะ เช่น กลุ่มศิลปิน นักแสดง นักร้อง ที่เยาวชนชื่นชอบ เพื่อให้เป็นบุคคลต้นแบบแก่เยาวชน 4) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 จังหวัด ควรสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อเป็นเวทีให้เยาวชนได้แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่เยาวชนโดยการให้รางวัลและกล่าวคำยกย่อง

คำสำคัญ: การปฏิบัติตน, คุณธรรมจริยธรรม, พระพุทธศาสนา, เยาวชนภาคตะวันออกเฉียงใต้

Research Title : Guidelines to Promote Self Practice on Moral and Ethics
in accordance with Buddhism among Juvenile in the East
Researcher : Boonrod Boongird, Patcharin Rujiranukul
Organization : Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University
Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University
Year : 2018

Abstract

This research aimed to study the practices of morality and ethics in accordance with the Buddhism disciplines among the juveniles in the East, to compare the practices categorized by status, and to study the guidelines to promote the practices of morality and ethics in accordance with the Buddhism disciplines among the juveniles in the East. The samples consisted of individuals aged 14 -18 years old. These samples reside in the eastern provinces namely Chonburi, Rayong, Chantaburi, and Trat. 1,600 Samples from eastern provinces (400 each) were selected by multi stage sampling method. The research instruments comprised questionnaires with the discrimination at .37-.80 and the reliability at .96. The data was analyzed by SPSS program with percentage, frequency, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and pair comparison with LSD. In addition, group discussions of 12 participants were used in this study. The result revealed as follows:

1. The practices of morality and ethics in accordance with the Buddhism disciplines among the juveniles in the East was high in overall manner ($\bar{X} = 4.18$, $SD = .46$) when considered by aspects the study revealed that all 6 aspects were at high levels: gratitude ($\bar{X} = 4.46$, $SD = .51$), order and self-discipline ($\bar{X} = 4.34$, $SD = .58$), obedience ($\bar{X} = 4.21$, $SD = .51$), kindness ($\bar{X} = 4.19$, $SD = .60$), diligence ($\bar{X} = 4.10$, $SD = .61$), and generousness ($\bar{X} = 3.81$, $SD = .70$).

2. The comparison of the practice of morality and ethics in accordance with the Buddhism disciplines among the juveniles in the East found that when classified by sex, holistically male juveniles and female juveniles practices themselves along with the Buddhism disciplines differently without statistical significance. When classified by grade point averages, holistically, the juveniles with different GPA practice themselves differently with the statistical significance at .05. When classified by level of educations, holistically, the juveniles who were in junior high school and high school practice themselves along with the Buddhism disciplines without statistical significance. When classified by hometowns, holistically, the juveniles with

different hometowns practice themselves differently with the statistical significance at .05. When classified by status of residence, holistically, the juveniles with different status of residence practice themselves differently with the statistical significance at .05.

3. The promotion of the practice of morality and ethics in accordance with the Buddhism disciplines among the juveniles in the East could be conducted by these 4 guidelines. First, the cooperation of the 3 social institutes which were family, educational institute and religious institute must be constructed. The initiative institute should be the family as family was the closest to the juveniles. Second, the promotion of the practices must be done through local media. All channels and types of media must realize the significance of Buddhism disciplines and present these on their programs. Third, role models must be created. Famous people in the East for instance artists, movie stars, or singers who are popular among the juveniles must be role models who practice themselves along with the Buddhism disciplines. And fourth, all governmental institutes in these 4 eastern provinces must build up networks to seriously and continually promote and supports activities concerning the practices of morality and ethics in accordance with the Buddhism disciplines among the juveniles in local and national levels in order to give the juvenile stages to express themselves and encourage them by presenting rewards and complements.

Keywords: Self Practice, Moral and Ethics, Buddhism, Juvenile in the East

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เลขที่สัญญา 072/2561

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือที่ดีจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้คำปรึกษาแนะนำสิ่งอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์ ดร.ศักดินา บุญเปี่ยม อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุลพงศ์ สุขสว่าง อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้มีคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ ครูผู้ประสานงานแต่ละโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ที่กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูล ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัยกับนักเรียนที่เป็นเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้ง 12 ท่าน ประกอบด้วย ตัวแทนจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเด็กและเยาวชน และพระสงฆ์ ตัวแทนจากสถาบันศาสนา ที่กรุณาเสียสละเวลาและให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
คำถามของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน.....	7
ความหมายของเยาวชน.....	7
ความสำคัญของการเป็นเยาวชนที่ดี.....	8
ลักษณะและการปฏิบัติตนของเยาวชนที่ดี.....	9
แนวความคิดพื้นฐานและแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน.....	11
สถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา.....	19
ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม.....	19
จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน.....	20
การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27

	หน้า
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	31
ตอนที่ 1 ศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม	
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	32
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	34
ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม	
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	35
ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	35
ประเด็นการสนทนากลุ่ม.	36
วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม.....	36
4 ผลการวิจัย.....	37
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิจัย.....	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสถานภาพภูมิหลังและระดับการปฏิบัติตน	
ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา	
ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	38
ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม	
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
จำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิลำเนา	
และสถานภาพการอยู่อาศัย.....	71
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม	
จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน	
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	90
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	105
สรุปผลการวิจัย.....	105
อภิปรายผล.....	116
ข้อเสนอแนะ.....	121
ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้.....	121
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	122

	หน้า
บรรณานุกรม.....	123
ภาคผนวก.....	126
ภาคผนวก ก หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย.....	127
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	131
ภาคผนวก ค เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา.....	152
ภาคผนวก ง ตัวอย่างเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย.....	154
ภาคผนวก จ ตัวอย่างเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย.....	161
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	165
ภาคผนวก ช ประเด็นในการสนทนากลุ่ม.....	170
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	172

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามจังหวัด.....	31
4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามเพศ.....	38
4.2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย.....	38
4.3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา.....	38
4.4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามภูมิลำเนา.....	39
4.5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย.....	39
4.6	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม และรายด้าน.....	40
4.7	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความกตัญญูกตเวที เป็นรายข้อ.....	41
4.8	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นรายข้อ.....	42
4.9	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย เป็นรายข้อ.....	43
4.10	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเมตตากรุณา เป็นรายข้อ.....	44
4.11	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นรายข้อ.....	45
4.12	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความมีระเบียบวินัย เป็นรายข้อ.....	46

ตารางที่	หน้า
4.13 คະແນນເຊລີຍ ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຈັນທຸຣີ ໂດຍຮວມແລະຮາຍດ້ານ.....	47
4.14 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຈັນທຸຣີ ດ້ານຄວາມຄຳຮຽນທຸກຊ່ວຍ ເປັນຮາຍດ້ານ.....	47
4.15 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຈັນທຸຣີ ດ້ານຄວາມເອື້ອເຮືອເພື່ອແມ່ ເປັນຮາຍດ້ານ.....	48
4.16 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຈັນທຸຣີ ດ້ານຄວາມເປັນຜູ້ວ່າງງາຍ ເປັນຮາຍດ້ານ.....	49
4.17 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຈັນທຸຣີ ດ້ານຄວາມເມັດຕາກຸຣຸນາ ເປັນຮາຍດ້ານ.....	50
4.18 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຈັນທຸຣີ ດ້ານຄວາມຊັບພື້ນເຊື້ອເປັນຮາຍດ້ານ.....	51
4.19 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຈັນທຸຣີ ດ້ານຄວາມມີຮະເບີຍບວນ ເປັນຮາຍດ້ານ.....	52
4.20 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຊຽງຊຽງ ໂດຍຮວມແລະຮາຍດ້ານ.....	53
4.21 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຊຽງຊຽງ ດ້ານຄວາມຄຳຮຽນທຸກຊ່ວຍ ເປັນຮາຍດ້ານ.....	53
4.22 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຊຽງຊຽງ ດ້ານຄວາມເອື້ອເຮືອເພື່ອແມ່ ເປັນຮາຍດ້ານ.....	54
4.23 ການເບິ່ງແຍງມາດຕະຖານ ແລະລະດັບການປຶກສາຫາລືການດູແລງດ້ານຄຸນຄ່າ ຈຸດສຳຄັນຕາມແນວທາງພຸດທະສາດຂອງເຍາວຊົນ ໃນຈັງຫວັດຊຽງຊຽງ ດ້ານຄວາມເປັນຜູ້ວ່າງງາຍ ເປັນຮາຍດ້ານ.....	55

ตารางที่	หน้า	
4.24	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความเมตตากฎา เป็นรายข้อ.....	56
4.25	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นรายข้อ.....	57
4.26	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความมีระเบียบวินัย เป็นรายข้อ.....	58
4.27	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด โดยรวมและรายด้าน.....	59
4.28	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความกตัญญูกตเวที เป็นรายข้อ.....	59
4.29	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นรายข้อ.....	60
4.30	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย เป็นรายข้อ.....	61
4.31	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความเมตตากฎา เป็นรายข้อ.....	62
4.32	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นรายข้อ.....	63
4.33	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความมีระเบียบวินัย เป็นรายข้อ.....	64
4.34	คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้าน.....	65

ตารางที่	หน้า
4.35 คະແນນເລື້ຍ ການເບິ່ງແຍງມາດຮູ້ານ ແລະລະດັບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ານ ຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນ ໃນຈັງຫວັດຮະຍອງ ດ້ານຄວາມຄັດຢູຄຕເວທີ່ ເປັນຮາຍຂໍ້.....	65
4.36 ກະແນນເລື້ຍ ການເບິ່ງແຍງມາດຮູ້ານ ແລະລະດັບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ານ ຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນ ໃນຈັງຫວັດຮະຍອງ ດ້ານຄວາມເອື້ອເພື່ອເພື່ອແມ່ ເປັນຮາຍຂໍ້.....	66
4.37 ກະແນນເລື້ຍ ການເບິ່ງແຍງມາດຮູ້ານ ແລະລະດັບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ານ ຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນ ໃນຈັງຫວັດຮະຍອງ ດ້ານຄວາມເປັນຜູ້ວ່າງ່າຍ ເປັນຮາຍຂໍ້.....	67
4.38 ກະແນນເລື້ຍ ການເບິ່ງແຍງມາດຮູ້ານ ແລະລະດັບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ານ ຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນ ໃນຈັງຫວັດຮະຍອງ ດ້ານຄວາມເມຕຕາກຸຣຸ້ນາ ເປັນຮາຍຂໍ້.....	68
4.39 ກະແນນເລື້ຍ ການເບິ່ງແຍງມາດຮູ້ານ ແລະລະດັບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ານ ຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນ ໃນຈັງຫວັດຮະຍອງ ດ້ານຄວາມຂັນໝັ້ນເພີຍຣ ເປັນຮາຍຂໍ້.....	69
4.40 ກະແນນເລື້ຍ ການເບິ່ງແຍງມາດຮູ້ານ ແລະລະດັບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ານ ຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນ ໃນຈັງຫວັດຮະຍອງ ດ້ານຄວາມມີຣະເບີຍບວິນັຍ ເປັນຮາຍຂໍ້.....	70
4.41 ເປຣິຍເຫີຍບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ນຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາ ຂອງເຍາວຊນ ໃນຖາຄະວັນອອກ ຈຳແນກຕາມເພສ.....	71
4.42 ເປຣິຍເຫີຍບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ນຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາ ຂອງເຍາວຊນ ໃນຖາຄະວັນອອກ ຈຳແນກຕາມເຄຣດເລື້ຍ.....	72
4.43 ການວິເຄຣະທ໌ຄວາມແປຣຣວນທາງເຕີຍວ ການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ນຈຣິຍຮຸ້ນ ຕາມແນວທາງພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນ ໃນຖາຄະວັນອອກ ຈຳແນກຕາມ ເຄຣດເລື້ຍ.....	73
4.44 ການເປຣິຍເຫີຍບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ນຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງ ພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນໃນຖາຄະວັນອອກ ໂດຍຣວມ ຈຳແນກຕາມເຄຣດເລື້ຍ ເປັນຮາຍຄູ່.....	74
4.45 ການເປຣິຍເຫີຍບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ນຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງ ພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນໃນຖາຄະວັນອອກ ດ້ານຄວາມຄັດຢູຄຕເວທີ່ ຈຳແນກຕາມເຄຣດເລື້ຍ ເປັນຮາຍຄູ່.....	74
4.46 ການເປຣິຍເຫີຍບການປຸກປັດຕິນດ້ານຄຸນຮຸ້ນຈຣິຍຮຸ້ນຕາມແນວທາງ ພຣະພຸທສາສນາຂອງເຍາວຊນໃນຖາຄະວັນອອກ ດ້ານຄວາມເອື້ອເພື່ອເພື່ອແມ່ ຈຳແນກຕາມເຄຣດເລື້ຍ ເປັນຮາຍຄູ່.....	75

ตารางที่	หน้า
4.47 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่.....	75
4.48 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเมตตากรุณา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่.....	76
4.49 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่.....	76
4.50 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่.....	77
4.51 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา.....	77
4.52 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามภูมิภาค.....	78
4.53 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตาม ภูมิภาค.....	79
4.54 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยรวม จำแนกตามภูมิภาค เป็นรายคู่.....	80
4.55 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความกตัญญูกตเวที จำแนกตามภูมิภาค.....	80
4.56 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามภูมิภาค.....	81
4.57 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามภูมิภาค.....	81
4.58 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามภูมิภาค.....	82

ตารางที่	หน้า	
4.59	เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย.....	82
4.60	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตาม สถานภาพการอยู่อาศัย.....	83
4.61	การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยรวม จำแนกตามสถานภาพ การอยู่อาศัย เป็นรายคู่.....	84
4.62	การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เป็นรายคู่.....	85
4.63	การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เป็นรายคู่.....	85
4.64	การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เป็นรายคู่.....	86

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
4.1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง.....	87
4.2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามเพศ.....	87
4.3 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามเกรดเฉลี่ย.....	88
4.4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา.....	88
4.5 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามภูมิภาค.....	89
4.6 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย.....	89

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาวะทางสังคมในปัจจุบันที่มีการขับเคลื่อนและเกิดการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างมากมาอย่างรวดเร็ว กระแสการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรุนแรง จากสภาพการเปลี่ยนแปลงโดยบริบททางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ส่งผลถึงการรับรู้ ความรู้สึก ทักษะชีวิตและค่านิยมของคนในสังคมปรับเปลี่ยนไปในทางที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมและการขาดคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น และในปัจจุบันปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยได้ทวีความรุนแรง และมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไร้พรมแดน ซึ่งปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ยังส่งผลถึงเด็กเยาวชน และประชาชนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัย ซึ่งทำให้ภูมิคุ้มกันของเด็กเยาวชนและประชาชนในสังคมที่จะต้านทานกับปัญหาดังกล่าวต้องขาดความมั่นคง จนเกิดปัญหาต่างๆ ของสังคมตามมา สอดคล้องกับเอกสารเผยแพร่ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ม.ป.ป., หน้า 2-3) ที่ได้กล่าวถึงสถานการณ์บ้านเมืองของประเทศไทยเราในปัจจุบันนี้ว่ามีความน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนทั้งในระดับนักการเมือง ข้าราชการหรือคนในแวดวงอาชีพอื่นๆ ภาพที่เห็นชัดเจนและเป็นข่าวอยู่ทุกวัน ก็คือ การทุจริตคอร์รัปชัน การก่ออาชญากรรม การเสพและการค้ายาเสพติด ซึ่งแพร่ระบาดเข้าไปในกลุ่มเยาวชน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา รวมถึงการแต่งกายล่อแหลมที่เป็นมูลเหตุก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ การขายบริการทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ปัญหาการติดเกมส์ เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชนดังกล่าว ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่า เยาวชนไทยของเราขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างยั่งยืน คืออาจจะมียุ่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวย ไม่เกิดผลที่ถาวร ในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไปสู่การเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ประกอบกับมีรายงานผลการสำรวจของผู้ที่ถูกให้ออกจากงาน เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของตัวพนักงานเอง พบว่า 17% ถูกให้ออกจากงานเพราะขาดทักษะความรู้และประสบการณ์ 83% ถูกออกจากงานเพราะปัญหา เรื่อง ความประพฤติและบุคลิกภาพ ในขณะเดียวกันมีผู้ไปสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ในการพิจารณารับคนเข้าทำงาน ในหน่วยงาน องค์กร สถาบันต่างๆ พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากต้องการบัณฑิตที่มีคุณลักษณะ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ และมีความรับผิดชอบ ซึ่งปรากฏการณ์ในสังคมดังกล่าวมานี้เป็นผลโดยตรง มาจากเรื่องของการขาดการปลูกฝังทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้น คุณธรรมจริยธรรมจึงนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีพของทุกคน และทุกวิชาชีพ หากไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดขั้นพื้นฐานแล้ว ก็จะทำให้

ความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและสังคมที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งแนวคิดหรือข้อปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวล้วนมีอยู่แล้วในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ให้กับประชาชน และมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต โดยเฉพาะในชนบทการดำเนินชีวิตจริงของประชาชนจะเกี่ยวข้องกับวัดในทุกระยะของชีวิต โดยเป็นที่สถานที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทั้งงานมงคลและอวมงคล แสวงหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ให้ความสงบทางจิตใจ เป็นที่ประชุมหรือพบปะสังสรรค์ และบำเพ็ญกุศลในวาระสุดท้ายของชีวิต อีกทั้งยังสร้างความสงบสุขให้แก่คนในสังคม พระพุทธศาสนา สอนหลักสัทธิธรรม คือ การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม เริ่มตั้งแต่หน่วยเล็กที่สุด คือ ครอบครัว ไปจนถึงระดับประเทศ เช่น หลักปฏิบัติต่อกันระหว่างบิดามารดากับบุตร สามีกับภรรยา ครูอาจารย์กับศิษย์ เพื่อนกับเพื่อน ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ถ้าคนในสังคมปฏิบัติตาม สังคมจะมีแต่ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้า นอกจากนี้พระพุทธศาสนาได้สร้างเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การทำบุญในเทศกาลต่างๆ การแสดงความเคารพ มารยาทสังคม การพูดจาสุภาพ เป็นต้น (อมร โสภณวิเศษฐ์วงศ์ และกวี อิศริวรรณ, 2536, หน้า 31-56) ศาสนาจึงถูกยกให้เป็นหนึ่งในองค์การที่ทำหน้าที่ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมให้แก่บุคคลโดยเฉพาะบุคลากรในสังคมระดับเยาวชน ให้ยึดมั่นในสิ่งดีงาม มีศีลธรรม จริยธรรมและความประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร ศาสนาจะช่วยสร้างเจตคติที่ดี มีจิตใจที่งดงาม มีพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรม ความสุจริต (สุพัตรา สุภาพ, 2544, หน้า 41-42)

สำหรับภาคตะวันออกเฉียงนั้น โดยเฉพาะจังหวัดในเขตอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด เป็นจังหวัดที่มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาของประชากรจากจังหวัดอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจมีผลทำให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องทางพฤติกรรมของคนที่ย้ายจากส่วนต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงตามไปด้วย จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จึงสนใจศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามสถานภาพ และศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีแนวทางสำหรับนำไปใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียง
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามสถานภาพ
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง

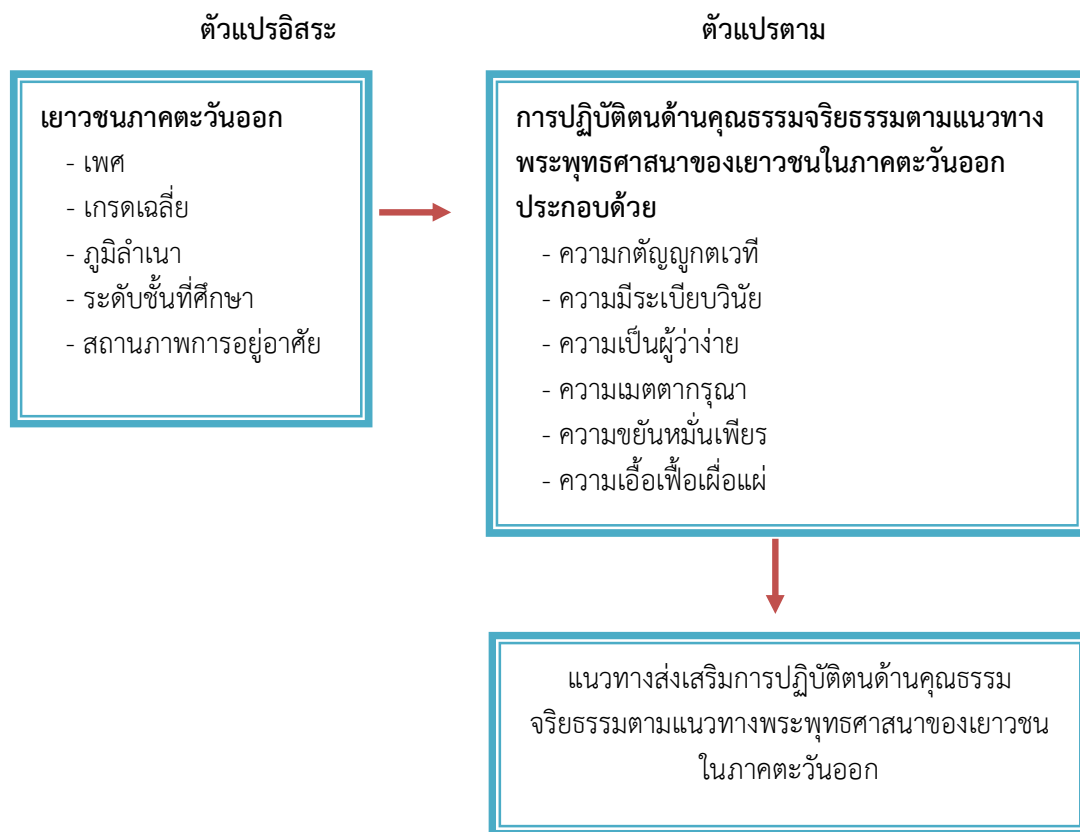
คำถามของการวิจัย

1. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงอยู่ในระดับใด
2. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง เมื่อจำแนกตามสถานภาพแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงควรเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้แนวคิดของกรมการศาสนา (2553) ที่กล่าวถึง หลักจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนพึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ และแนวคิดของไพศาล ภูโพนบูลย์ อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม (2556) ที่กล่าวถึง ลักษณะของเยาวชนที่ดี แล้วนำมากำหนดกรอบการศึกษาเกี่ยวกับด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยศึกษาวิจัยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และข้อมูลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อจำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิลำเนา และสถานภาพการอยู่อาศัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. ได้แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยจำแนกตามสถานภาพ และศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยมุ่งศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด โดยศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) ความกตัญญู กตเวทิต์ 2) ความมีระเบียบวินัย 3) ความเป็นผู้ว่าง่าย 4) ความเมตตากรุณา 5) ความขยันหมั่นเพียร และ 6) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่มีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่มีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) จังหวัดละ 400 คน รวมทั้งสิ้น 4 จังหวัด จำนวน 1,600 คน

3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ เพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพการอยู่อาศัย

ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาวิจัยคือ พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

5. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย

ระยะเวลาศึกษาวิจัย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2560 ถึง 30 กันยายน 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวทางส่งเสริม หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่ช่วยสนับสนุนเกื้อกูลให้การดำเนินชีวิตเป็นไปในทางที่เหมาะสม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่ช่วยสนับสนุนเกื้อกูลให้การดำเนินชีวิตของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด เป็นไปในทางที่เหมาะสม

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การแสดงออก การประพฤติตนในการดำเนินชีวิตของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ความกตัญญูต่เวที ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัย

คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติในพระพุทธศาสนา อันเป็นหลักแห่งความประพฤติที่ดีงามเพื่อประโยชน์ตนและสังคม ในงานวิจัยนี้คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่

1) **ความกตัญญูต่เวที** หมายถึง รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา รู้อุปการคุณที่ครูอาจารย์มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ หาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้มีอุปการคุณ และปรนนิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

2) **ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่** หมายถึง แบ่งปันทรัพย์หรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก ทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่างๆ ทางศาสนา สละแรงงานเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์ และบริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่างๆ

3) **ความเป็นผู้ว่าง่าย** หมายถึง รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ด้วยดี ไม่ดื้อดึง มีทรรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ และมีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ คือ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์

4) **ความเมตตากรุณา** หมายถึง มีความปรารถนาดี มีเมตตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขาประสบภัยพิบัติต่างๆ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และการช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

5) **ความขยันหมั่นเพียร** หมายถึง มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงานไม่ให้อ่อนจนประสบความสำเร็จ ช่วยเหลืองานของพ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียนโดยไม่เกี่ยง และมีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

6) **ความมีระเบียบวินัย** หมายถึง มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงกันในครอบครัว ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง และประพฤติตนโดยไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม

เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง บุคคลผู้ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่มีภูมิลำเนาและอาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

ความหมายของเยาวชน

ความสำคัญของการเป็นเยาวชนที่ดี

ลักษณะและการปฏิบัติตนของเยาวชนที่ดี

แนวความคิดพื้นฐานและแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

สถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาเด็กและเยาวชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

ความหมายของเยาวชน

เยาวชน เป็นกลุ่มคนที่มีพลังอันสำคัญที่สามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต เยาวชนควรตระหนักในคุณค่าของตนเองที่ร่วมแรงร่วมใจ สามัคคี และเสียสละส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม และสติปัญญาอันชาญฉลาด ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่สังคม และนำพาประเทศชาติสู่ความเจริญรุ่งเรือง

เยาวชน คือ ช่วงอายุระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ ความหมายตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 121) เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่วัยบรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรส ในทางกฎหมายก็ถือว่าบุคคลที่มีอายุระหว่างนี้เป็นเยาวชนและหากต้องระวางโทษก็จะพิจารณาโทษแตกต่างจากผู้ใหญ่

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (2555, หน้า 1) ได้กล่าวถึงความหมายของเยาวชน ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ ถึง 25 ปีบริบูรณ์

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2554, หน้า 23) ได้ให้คำนิยามด้วยอายุเด็กและเยาวชนไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 10-18 ปี

ความหมายในระดับสากล โดย สหประชาชาติ และองค์การยูเนสโก (UNESCO, 2012, p. 5) ระบุว่า เยาวชน หมายถึง คนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้มีอายุระหว่าง 15-25 ปี หรือเป็นช่วงวัยหนุ่มสาว เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการเป็นเด็กและผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่กังวลเกี่ยวกับบุคลิกและสิ่งรอบตัวมากเป็นพิเศษ

บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ พบว่า สมาชิกทุกคนในสังคมย่อม ต้องมีบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของตน ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป แต่ในหลักใหญ่และรายละเอียดจะเหมือนกัน ถ้าสมาชิกทุกคนในสังคมได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องก็จะได้ชื่อว่าเป็น "พลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ" และยังส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น สมาชิกในสังคมทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนที่ถือว่าเป็นอนาคตของชาติ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อช่วยนำพาประเทศชาติให้พัฒนาสืบไป

ความสำคัญของการเป็นเยาวชนที่ดี

ความสำคัญของการเป็นเยาวชนที่ดี พบว่า การเป็นเยาวชนที่ดีมีความสำคัญต่อตนเองและประเทศชาติ ดังนี้ (ไพศาล ภูโพลย์ อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม, 2556)

1. ความสำคัญต่อตนเอง เยาวชนที่ดีต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต คิดดี ทำดีเพื่อตนเองและเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จะทำให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกันและกัน เป็นที่รักของคนรอบข้าง
2. ความสำคัญต่อส่วนรวม เมื่อเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้เป็นเยาวชนที่ดีแล้ว ก็จะเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต และถ้าประเทศชาติมีพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาของสังคม และนำหลักประชาธิปไตยมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของตน ก็ย่อมทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข
3. ความสำคัญต่อประเทศชาติ เมื่อสังคมมีเยาวชนที่ดี และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ย่อมเป็นพื้นฐานทำให้เกิดพลเมืองดีในอนาคต และเมื่อสังคมมีพลเมืองที่ดี ย่อมนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างรวดเร็ว

นอกจากความสำคัญดังที่กล่าวมา เยาวชนคือเป็นกำลังสำคัญที่จะเป็นผู้นำในอนาคต ดังนั้นจึงมีการคาดหวังบทบาทที่เยาวชนพึงปฏิบัติ โดยอาจแบ่งความคาดหวังต่อบทบาทของเยาวชนได้ 7 ประการ

1. เยาวชน คือ สมาชิกของครอบครัว และสังคม ซึ่งต้องฝึกฝนอบรมให้รู้จักบทบาทของตนในครอบครัว และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น
2. เยาวชนไทย คือ กำลังในการปกป้องรักษาบ้านเมืองจึงต้องอบรมให้วินัยแบบทหาร และมีความรู้สึกในเรื่องชาตินิยม
3. เยาวชนไทย คือ กำลังในทางเศรษฐกิจ จะต้องพัฒนาให้เป็นกำลังผลิตที่พอเพียงกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นเครื่องมือ
4. เยาวชนไทย คือ กำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจจึงต้องพัฒนาให้เหมาะสมทั้งปริมาณ และคุณภาพโดยอาศัยการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ

5. เยาวชน เป็นทั้งผู้รับการพัฒนา และผู้ดำเนินการพัฒนาด้วย โดยเฉพาะเยาวชนในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูง จะเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในการกระจายการพัฒนาไปสู่ผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นต้องตระหนักในบทบาทและการมีระเบียบวินัยในตนเอง

6. เยาวชน เป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมเพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อความอยู่รอดปลอดภัยของสังคมในอนาคต

7. เยาวชน ต้องเป็นคนที่มีความรู้ มีสติปัญญา มีเหตุผล มีคุณธรรม และวัฒนธรรม มีพละนาถัที่สมบูรณั มีทักษะในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรู้ความสามารถ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

ลักษณะและการปฏิบัติตนของเยาวชนที่ดี

ลักษณะของเยาวชนที่ดี พบว่า เยาวชนที่ดีควรจะเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม กล่าวคือจะต้องมีธรรมะในการดำเนินชีวิต ได้แก่ (ไพศาล ภูไพบูลย์ อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม, 2556)

1. การเสียสละต่อส่วนรวม เป็นคุณธรรมที่ช่วยในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า เพราะถ้าสมาชิกในสังคมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตน จะทำให้สังคมพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและมั่นคง

2. การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพราะถ้าสมาชิกในสังคมยึดมั่นในระเบียบวินัย รู้และเข้าใจสิทธิของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุข เช่น ข้าราชการทำหน้าที่บริการประชาชนอย่างดีที่สุด ก็ยอมทำให้เป็นที่ประทับใจใคร่ของประชาชนผู้มารับบริการ

3. ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญ เพราะหากสมาชิกในสังคมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต เช่น ไม่ลักทรัพย์ ไม่เบียดบังทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของประเทศชาติมาเป็นของตนเองรวมทั้งผู้นำประเทศมีความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะทำให้สังคมมีแต่ความเจริญ ประชาชนมีแต่ความสุข

4. ความสามัคคี ความรักใคร่กลมเกลียวปรองดองและร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้สังคมเป็นสังคมที่เข้มแข็ง แต่หากคนในสังคมเกิดความแตกแยกทั้งทางความคิดและการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน จะทำให้สังคมอ่อนแอและล่มสลายในที่สุด

5. ความละเอียดและเกรงกลัวในการทำชั่ว ถ้าสมาชิกในสังคมมีหิริโอตตปะ มีความเกรงกลัวและละเอียดในการทำชั่ว สังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบสุข เช่น นักการเมืองจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่โกงกิน ไม่เห็นแก่ประโยชน์พวกพ้อง โดยต้องเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ประเทศชาติก็จะสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ ซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ที่ประเทศต้องการเกิดขึ้นกับให้เด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้

1. ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งกฎเกณฑ์และกติกาในสังคม

2. ให้มีสุขภาพและพละทานามัยแข็งแรง รู้จักป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด
3. ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย จริยธรรม และคุณธรรม
4. ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการทำงาน

สุจริต

5. ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
6. ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

7. ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย
- การปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ดีตามสถานภาพและบทบาท มีดังนี้

1. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เยาวชนในสถานภาพของการเป็นบุตรควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 เคารพเชื่อฟังบิดามารดา
- 1.2 ช่วยเหลือบิดามารดาในทุกโอกาสที่ทำได้
- 1.3 ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร้อย
- 1.4 มีความรักใคร่ปรองดองในหมู่พี่น้อง
- 1.5 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 1.6 ประพฤติตนให้สมกับเป็นผู้ดำรงวงศ์ตระกูล

2. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน เยาวชนในฐานะนักเรียนควรมีบทบาทหน้าที่

ดังนี้

- 2.1 รับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียน คือ ตั้งใจเล่าเรียน ประพฤติตนเป็นคนดี
- 2.2 เชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมของครูอาจารย์
- 2.3 กตัญญูรู้คุณของครูอาจารย์
- 2.4 รักใคร่ปรองดองกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน
- 2.5 ส่งเสริมเพื่อนในทางที่ถูกที่ควร

3. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ชุมชนคือสังคมขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้านหรือกลุ่มคน โดยเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ จึงต้องมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนดังนี้

- 3.1 รักษาสุขลักษณะของชุมชน เช่น การทิ้งขยะให้เป็นที่ ช่วยกำจัดสิ่งปฏิกูล

ต่างๆ เป็นต้น

- 3.2 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ไม่ขีดเขียนทำลายโบราณวัตถุในชุมชน

ช่วยกันดูแลสาธารณสมบัติ

- 3.3 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน

4. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติ

- 4.1 เข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี
- 4.2 ปฏิบัติตนตามกฎหมาย
- 4.3 ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
- 4.4 ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

- 4.5 สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
- 4.6 ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางราชการจัดขึ้น
- 4.7 ประกอบอาชีพสุจริตด้วยความขยันหมั่นเพียร
- 4.8 ประหยัดและอดออม

แนวความคิดพื้นฐานและแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน

การพัฒนาเยาวชนมีแนวคิดพื้นฐาน 6 ประการ คือ (ไพศาล ภูไพบูลย์ อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม, 2556)

1. เยาวชนมีเกียรติ สิทธิ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
2. การพัฒนาคนนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ในช่วงชีวิตหนึ่งๆ ต่างก็มีจุดวิกฤต และจุดเด่น อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ การรับรู้โดยเฉพาะด้านการปรับตัว และการปรับบทบาท อันเนื่องมาจากประสบการณ์ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ปรากฏชัดเจน กล่าวคือ ความยากจน สภาพทุพโภชนาการ การมีโรคภัยไข้เจ็บ ความด้อยโอกาสในการศึกษา ความไม่รู้ การขาดทักษะเชิงอาชีพ การไม่มีงานทำ การเพิ่มประชากร การไม่ได้รับการบริการพื้นฐานที่ทั่วถึง และบริการที่ขาดคุณภาพ ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม ต่อการพัฒนาเยาวชน โดยทั้งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา และเสริมให้มีสภาพเศรษฐกิจที่สร้างปัญหาให้แก่เยาวชนเอง อันมีผลทำให้เยาวชนบางกลุ่มกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

4. เยาวชนควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

5. จำเป็นต้องสร้างโอกาสให้เยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะเยาวชนที่มีโอกาสสมากกว่าจะต้องช่วยพัฒนาผู้ด้อยโอกาส

6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และต้องลงทุนสูงจึงควรระวังมิให้เกิดการสูญเสียโดยใช้วิธีการป้องกันมากกว่าการแก้ไข

ทั้ง 6 ข้อนี้คือแนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาเยาวชนที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเป็นกรอบเพื่อกำหนดนโยบาย และวิธีการหลักในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน พบว่า การพัฒนาเด็กและเยาวชนมีผู้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาอย่างหลากหลาย ซึ่งแต่ละท่านได้เน้นการพัฒนาที่แตกต่างกันตามมุมมองของแต่ละบุคคล โดยมีผู้กล่าวถึงการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

รายงานการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 3/2551 เสนอกลยุทธ์ระดับชุมชนในการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนไว้ว่า

1. การสำรวจปัจจัยเสี่ยง/สร้าง (Risk – Protection Model) ด้านเด็กและเยาวชนของชุมชนทั่วประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนเป็นรูปธรรมโดยพัฒนาแบบประเมินการสร้างเสริมทุนชีวิตพร้อมๆ กับการสำรวจปัจจัยเสี่ยง ครอบคลุมตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 25 ปี โดยจุดเปลี่ยนในวงจรชีวิตของเด็กและเยาวชนจะอยู่ 3 ช่วงที่สำคัญ คือ แรกเกิด - 6 ปี วัยเด็กเล็ก เด็กปฐมวัยซึ่งมีสถาบันครอบครัวเป็นหัวใจหลักในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต อายุ 6 - 12 ปี วัยเรียนซึ่งมีสถาบันการศึกษาและครอบครัวเป็นหัวใจในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต อายุ 12 - 25 ปี วัยรุ่น ซึ่งมี

กลุ่มเพื่อนและชุมชนเป็นหัวใจในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต กระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบการสำรวจปัจจัยเสี่ยง/สร้าง เพื่อวิเคราะห์วางแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชนทั้ง 3 ช่วง (เด็กปฐมวัย เด็กวัยรุ่น วัยรุ่น) ของชุมชนด้วยตนเอง

2. การดำเนินงานผ่านกลไกคณะทำงานด้านเด็กและเยาวชนของชุมชน เพื่อสร้างศักยภาพให้กับคณะทำงานพื้นที่ในการบูรณาการงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน ร่วมกับองค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล สภาเด็กและเยาวชนประจำชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนผ่านการสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิต ซึ่งกลไกนี้ประกอบด้วยกระบวนการเกิดคณะทำงานและการบริหารจัดการ ระบบที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง ระบบการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนในงานด้านเด็กและเยาวชน กระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบคณะกรรมการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนประจำชุมชน

3. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนในบริบทต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเด็กและเยาวชนโดยได้ศึกษาในบริบทต่างๆ ที่มีอยู่เดิม คือ กิจกรรมครอบครัว กิจกรรมสถานศึกษา กิจกรรมชุมชน และกิจกรรมอื่นๆ ที่สร้างเสริมต้นทุนชีวิตที่ขาดหายไปในกลุ่มเสี่ยงต่างๆ เช่น กรณีเสี่ยงทางเพศ ยาเสพติด ความรุนแรง เป็นต้น โดยแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชนกำลังสร้างระบบการจัดการโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้วสำหรับเด็กและเยาวชน อีกทั้งส่วนที่ยังขาดอยู่ก็จะได้พัฒนาหรือเสนอให้พัฒนาขึ้นเพิ่มเติม กระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2541, หน้า 142-144) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาเด็กไทยในยุคโลกาภิวัตน์ว่าเมืองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ

1. ครอบครัว เป็นองค์ประกอบแรกที่จะพัฒนาเด็ก ครอบครัวที่จะพัฒนาเด็กได้ดีควรจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น มีศีลธรรม และมีความรู้ในการพัฒนาเด็ก
2. โรงเรียน ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน ควรเป็นผู้ที่รักเด็กและมีสุขภาพจิตดี ควรเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี
3. สังคม ทั้งชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ในปัจจุบัน และสังคมใหญ่ คือ ประเทศชาติ ผู้ปกครองและโรงเรียนควรจะมีใจระบบพื้นฐานของสังคมปัจจุบัน
4. สื่อมวลชน ควรจะมีส่วนสำคัญในการให้การศึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองและเด็ก

สุเทพ สุวีรางกูร (2551, หน้า 46) กล่าวว่า การสร้างพัฒนาเด็กและเยาวชนจะต้องสร้างที่ตัวมนุษย์โดยตรง ต้องดูแลและรักษาบำรุงเลี้ยงดูเด็กตั้งแตอยู่ในครรภ์ เมื่อคลอดเกิดมาแล้วต้องบำรุงเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และสร้างสรรค์พัฒนาพฤติกรรมของเขาภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสม โดยการขัดเกลาทางสังคมหรือกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เรียนรู้เข้าใจความจริงของโลกทางสังคม เรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสังคมอย่างถูกต้องเหมาะสม เรียนรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาพฤติกรรมทั้งหลายแสดงพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสมในสังคม ประพฤติปฏิบัติถูกต้อง เกื้อกูลเป็นประโยชน์ไร้ปัญหาเจริญเติบโตเป็นคนเก่งเด่นดีมีคุณธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ประเทศชาติ บรรลุจุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์พัฒนาเด็กและเยาวชน

สถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สถาบันเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (2562) กล่าวในแผนพัฒนาเด็กฯ แห่งชาติ ได้กล่าวถึงสถานการณ์และแนวความคิดด้านเด็กและเยาวชน ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ความมั่นคงของเด็กและเยาวชนไทย

เด็กและเยาวชนยังคงต้องเผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทั้งการเลี้ยงดูของพ่อแม่ กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่ขาดความสมดุล ขาดการกลั่นกรองในการเลือกรับและนำไปปฏิบัติ

1.1 ความอยู่รอดปลอดภัยในสังคม

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ รายงานว่าเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับปี 2547 และ 2550 ที่ผ่านมา และยังพบว่า อายุเฉลี่ยของเด็กที่ใช้ความรุนแรงจนกระทั่งทำผิดกฎหมายมีอายุน้อยลง โดยพบมากในช่วงอายุ 12 - 18 ปี ทั้งนี้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน พบมากในโรงเรียนในลักษณะของการทะเลาะวิวาทระหว่างเพื่อนร่วมโรงเรียนและต่างโรงเรียน รวมถึงความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากการกระทำรุนแรงของสมาชิกในครอบครัว และความรุนแรงที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้และเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรง ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่เสี่ยงก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบ่มเพาะความรุนแรงและไม่มีความปลอดภัย โดยพบว่า เด็กและเยาวชนที่พบเห็นการทำผิดกฎหมายของคนในชุมชนที่พักอาศัยมีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรงสูงถึง 1.70 เท่าของเด็กและเยาวชนที่ไม่พบเห็นการทำผิดกฎหมายของคนในชุมชน ทั้งนี้การสำรวจของศูนย์วิจัยเอแบคโพลล์ (1 - 8 กุมภาพันธ์ 2551) พบว่าเด็กสามารถเดินถึงร้านเหล้าได้ภายใน 7 นาที ไปร้านเกมและแหล่งพนันได้ในเวลา 15 นาที เข้าถึงซีดีลามกและสถานบันเทิงได้ใน 30 นาที สอดคล้องกับที่โครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (2551 - 2552) ที่พบว่าหลายจังหวัดมีพื้นที่เสี่ยง แหล่งเริงรมย์ต่าง ๆ มากกว่าพื้นที่ดีและสร้างสรรค์ 2 - 3 เท่า นั่น เช่นเดียวกับรายงานของศูนย์การศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่า พื้นที่เสี่ยงสำหรับเด็กมีเพิ่มขึ้น และพื้นที่ดี ๆ ของเด็กมีน้อยมาก ในอัตราส่วน 3 ต่อ 1

1.2 บทบาทหน้าที่ของครอบครัวมีผลต่อความมั่นคงของเด็กและเยาวชน

ผลจากการระดมความคิดเห็นในการจัดสัมมนาการพัฒนาเด็กและเยาวชน (2552) สรุปว่า ปัจจุบันครอบครัวมีการปฏิสัมพันธ์กันน้อยมาก โดยเฉพาะการพูดคุยและสร้างความเข้าใจกันภายในครอบครัว ทำให้เด็กและเยาวชนหันไปหาอบายมุข สิ่งมอมเมาที่ให้ความสุขเพียงชั่วคราว และประพฤติดนเรียกร้องความสนใจจากสังคมอย่างไม่เหมาะสม ปัญหาที่สำคัญคือพ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ และขาดทักษะการเลี้ยงลูกอย่างเหมาะสม มีความคาดหวังทางการศึกษาของลูกในระดับสูงจนเกินไป ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความกดดันและไม่มีความสุขกับการเรียน แนวโน้มของครอบครัวไทยในอนาคตคาดว่าจะมีรูปแบบครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น เกิดสภาวการณ์พ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น (Single parent) รวมถึงสภาวการณ์ปัจจุบันที่ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหลักให้พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น ในท้องถิ่นชนบทหลายครอบครัวพ่อแม่ต้องไปทำงานในตัวเมือง โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ ๆ ต้องให้ลูก ๆ อยู่ใน

ความดูแลของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจทำให้เด็กเติบโตมาอย่างไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นทางเลือกหนึ่งในสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีมาตรฐานในชุมชน จะสามารถแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ต้องทำงานนอกบ้าน ช่วยทำให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม พร้อมทั้งจะเติบโตเป็นคนที่มีความรู้ของสังคม จากการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปี 2552 พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมทั้งยังขาดความพร้อมหลายด้านในการจัดตั้งศูนย์ฯ เช่น ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ และด้านบุคลากร ที่พบว่า ผู้ดูแลเด็กเล็ก ยังไม่มีวุฒิการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านมา พบว่า ยังมีปัญหาด้านคุณภาพ และผู้บริหารระดับพื้นที่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน มุ่งแต่พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) จำเป็นต้องส่งเสริมให้ชุมชน/ท้องถิ่น สถานประกอบการ กิจการ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีมาตรฐาน รวมถึงการติดตามประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนให้เหมาะสมตามช่วงอายุ ตามร่างกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่มีแนวทางการเสริมสร้างบทบาทครอบครัว ชุมชน ศาสนสถานให้เข้มแข็ง มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

2.3 การมีงานทำ

ปัจจุบันยังคงมีเด็กจำนวนหนึ่งต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่อายุยังน้อย ทั้งยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ ไม่มีความรู้และทักษะวิชาชีพ ทำให้ต้องประสบกับปัญหาการถูกหลอกลวง การถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า การใช้แรงงานเด็กอายุ 15 - 18 ปี มีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้ จากโครงสร้างการจ้างงานที่ส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาแรงงานระดับล่างซึ่งเป็นแรงงานที่ระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า รวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการกำลังคนกับการผลิตกำลังคนของประเทศ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยังมีปัญหาการเข้าสู่ตลาดแรงงานและปัญหาการว่างงาน โดยเฉพาะผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีปัญหาการว่างงานสูงกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2551 สะท้อนว่า ความต้องการแรงงานในระดับปริญญาตรีของสถานประกอบการ มีจำนวน 46,553 คน แต่ยังคงขาดแคลนอยู่ถึง 29,372 คน ทั้งยังมีผู้ว่างงานอีกจำนวน 91,192 คน ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลาย มีจำนวนเฉลี่ยเกือบปีละ 3 แสนคน ระดับอาชีวศึกษา มีจำนวนเฉลี่ยเกือบ 4 แสนคน ยังมีสัดส่วนการเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยเช่นเดียวกัน เนื่องจากต้องการเรียนต่อเพื่อให้ได้เงินเดือนที่สูงขึ้น สถานประกอบการจึงหันไปใช้แรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าแทน

2. ความแข็งแรงทางร่างกายและจิตใจ

2.1 สุขภาพกาย

ด้านการมีชีวิต พบว่า ทารกไทยมีโอกาสรอดชีวิตมากขึ้น ทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัมลดลงทุกปี การให้ภูมิคุ้มกันโรคด้วยการให้วัคซีนก่อนข้างประสบความสำเร็จ อัตราเสี่ยงต่อการเป็นโรคธาลัสซีเมียและโรคเอดส์ลดลง แต่ยังมีอาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว

3 เดือน ในระดับต่ำมาก คือ ร้อยละ 7.6 ซึ่งเด็กชนบทได้กินนมแม่มากกว่าเด็กในเมือง และมีการเลี้ยงลูกด้วยนมผสมที่ไม่ใช้นมแม่เพิ่มขึ้น เด็กไทย 1 ใน 4 เผชิญกับปัญหาภาวะโภชนาการเกินหรือโรคอ้วน โดยความชุกของเด็กอ้วนจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 1 ใน 5 ของเด็กก่อนวัยเรียน และ 1 ใน 10 ของเด็กในวัยเรียน หรือมีเด็กอ้วนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 และมีภาวะทุพโภชนาการ สอดคล้องกับรายงานสภาวะการเด็กและเยาวชน ปี 2551 - 2552 จากโครงการติดตามสภาวะการเด็กและเยาวชนเป็นรายจังหวัด พบว่า มีการบริโภคขนมกรุบกรอบและน้ำอัดลมเป็นประจำเพิ่มขึ้น และมีการใช้เวลาในการออกกำลังกายต่อวันที่ลดลง ในส่วนของอนามัยเจริญพันธุ์ พบว่า เด็กและเยาวชนมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุน้อยลง จาก 18 - 19 ปี ใน พ.ศ. 2539 ลดลงเป็น 15 - 16 ปี ใน พ.ศ. 2552 ขณะที่อัตราการใช้ถุงยางอนามัยมีมากที่สุดเพียงร้อยละ 56.9 ส่งผลให้การเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี 2546 มีอัตราการเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่อประชากรแสนคน ร้อยละ 2.58 เพิ่มขึ้นในปี 2547 - 2550 เป็นร้อยละ 4.12 4.20 3.29 และ 3.51 ตามลำดับ รวมทั้งมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ในปีงบประมาณ 2553 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค พบเด็กอายุ 0 - 24 ปี เป็นเอดส์จำนวน 198 คน นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นสูงขึ้นจากร้อยละ 12.5 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 16.08 ทั้งนี้ การตั้งครรภ์ส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้มีการทำแท้งสูง ในปีงบประมาณ 2552 พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ทำแท้งถึงร้อยละ 29.3 ในขณะที่อัตราการมีบุตรของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น จากร้อยละ 13.9 ในปี 2547 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.0 ในปี 2552 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2553) ทั้งนี้ จากรายงานของยูนิเซฟ พบว่า สถิติแม่วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ของไทย มีจำนวนสูงถึง 150,000 คน ถือเป็นตัวเลขที่สูงอันดับหนึ่งในเอเชีย

2.2 สุขภาพจิต

เด็กและเยาวชนมีภาวะเครียดจากหลากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาการเรียน การแข่งขัน ความรุนแรง จากข้อมูลจำนวนผู้ป่วยนอกที่เข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพจิต สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่า ผู้ป่วยในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นมาใช้บริการเพิ่มขึ้น ในปี 2551 มีจำนวน 5,388 คน และในปี 2552 มีจำนวน 5,609 คน และข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข (2550) สำรวจการฆ่าตัวตายของประชากร พบว่า เด็กและเยาวชนชาย อายุ 15 - 29 ปี มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าเด็กและเยาวชนหญิง 10.0 : 2.2 ต่อประชากรแสนคน

2.3 พัฒนาการทางสติปัญญา และสภาวะการขาดสารไอโอดีน

พบว่า หญิงตั้งครรภ์ ร้อยละ 60 ขาดสารไอโอดีน โดยตรวจวัดระดับไอโอดีนในปัสสาวะของหญิงตั้งครรภ์ มีระดับไอโอดีนในปัสสาวะไม่ต่ำกว่า 150 ไมโครกรัมต่อลิตร การขาดสารไอโอดีนในระดับรุนแรงมีผลให้ทารกแรกเกิดเสี่ยงต่อความพิการและปัญญาอ่อน การขาดสารไอโอดีนในทารก ส่งผลให้ทารกมีการพัฒนา ไม่เป็นไปตามวัย เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความเฉลียวฉลาดและการพัฒนาสติปัญญาของเด็กลดลง และจากการคัดกรองทารกแรกเกิด พบว่า ทารกที่ขาดสารไอโอดีนส่วนมากอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2553) ทั้งนี้ในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดกฎหมายในการบังคับให้ผู้ผลิตเกลือบริโภคเสริมไอโอดีน รวมทั้งเกลือที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร และยังขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมาย

นอกจากนี้การที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้เวลาในการอ่านหนังสือให้ลูกฟัง จะช่วยสร้างจินตนาการของเด็ก ทำให้พัฒนาการทางสมองและสติปัญญาของเด็กทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ขึ้น ที่สำคัญหนังสือเป็นตัวสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวระหว่างพ่อ แม่ ลูก และคนในครอบครัว เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเด็กที่มีอายุ 6 - 9 เดือน ทำให้พ่อแม่ลูกมีความสุขร่วมกันในโลกของหนังสือ (มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก, 2553) แต่ทั้งนี้จากผลสำรวจเด็กเล็กในประเทศไทย ซึ่งเป็นวัยที่สมองมีการพัฒนาเร็วที่สุด พบว่า ร้อยละ 95.9 ได้รับการดูแลจากสมาชิกในครัวเรือนในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างน้อย 4 กิจกรรม เช่น การอ่านหนังสือ ดูสมุดภาพ การเล่านิทาน เล่าเรื่องต่าง ๆ การร้องเพลงร่วมกับเด็ก ร้องเพลงกล่อม พาไปนอกบ้าน เล่นกับเด็ก การเรียกชื่อ นับเลข วาดรูป เป็นต้น เด็กเล็กร้อยละ 40 อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีหนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 3 เล่ม ในขณะที่ร้อยละ 60 ของเด็กเล็ก อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่ไม่มีหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 3 เล่ม ประเด็นการมีหนังสือสำหรับเด็กรวมทั้งหนังสือที่ไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็ก จะช่วยทำให้เด็กมีโอกาสได้เห็นการอ่านหนังสือ หรือการทำกิจกรรมร่วมกับพ่อแม่ ต่างสะท้อนให้เห็นถึงการกระตุ้นพัฒนาการของเด็กเล็ก มีผลต่อการเข้าเรียนและไอคิวของเด็ก

การศึกษาของเด็กปฐมวัย (อายุ 3 - 4 ปี) พบว่า มีอัตราการเข้าเรียนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ร้อยละ 73.0 ส่วนใหญ่เด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล ร้อยละ 56.2 เด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาลเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้อยละ 66.2

เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนอายุ 6 - 11 ปี มีอัตราการเข้าเรียนสูงสุด ร้อยละ 99.4 คุณภาพการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยจากผลการสอบ O - NET (Ordinary National Educational Test : แบบสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน) ในปีการศึกษา 2550 - 2552 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 มีระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา นอกจากนี้ ยังพบเรื่องความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณที่ต่ำกว่าเกณฑ์ กล่าวคือ มีความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ ด้านการอ่าน ร้อยละ 7.2 ด้านการเขียน ร้อยละ 17.7 และด้านการคิดคำนวณ ร้อยละ 22.3 เด็กนักเรียนยังขาดสมรรถนะในเรื่องทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การว่ายน้ำ การขี่จักรยาน การใช้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งภาษา มีนักเรียนที่ออกกลางคัน จำนวน 119,626 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของนักเรียนทั้งหมด เหตุผลที่เด็กและเยาวชนไม่เรียนต่อในปีการศึกษา 2551 มากที่สุด คือ เรียนจบการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งแล้ว ร้อยละ 61.1 โดยเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุดร้อยละ 67.2 เหตุผลรองลงมา คือ ไม่มีเงินเรียน ร้อยละ 21.7 (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552) นอกจากนี้ ยังพบว่า ระบบการศึกษาของไทยมีส่วนผลักดันให้เด็กต้องออกนอกระบบโรงเรียน อาทิ กฎระเบียบไม่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) การจัดบริการการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาดเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสม มีกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ นอกจากนี้ วิชาชีพครูไม่สามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่ ที่เก่งและดีมาเรียนครู หลักสูตรและกระบวนการผลิตครูขาดความลุ่มลึกของศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับ

ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู ไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ขาดความกลมกลืนระหว่างความเป็นสากลกับฐานทางสังคมและวัฒนธรรมไทย และไม่เน้นการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องและจริงจังทางด้านคุณค่า คุณธรรม และจิตวิญญาณของความเป็นครู จึงทำให้ครูไม่สามารถเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) รวมทั้ง การขาดแคลนนักแนะแนวมืออาชีพที่ให้คำปรึกษาแก่เด็ก เยาวชน และครอบครัวเกี่ยวกับการดำรงชีวิต นอกเหนือจากการให้คำแนะนำทางการเรียนเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) มีการปรับหลักสูตรที่เน้นสาขาที่สนองความต้องการของประเทศชาติ ให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเลือกเรียนในสาขาที่ขาดแคลน เพื่อส่งเสริมทางเลือกอาชีพที่หลากหลายตามความต้องการของสังคม

3. จริยธรรม คุณธรรม และความเป็นพลเมือง

จากข้อมูลการสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (สุริยเดว ทรีปาตี, 2552) พบว่า เด็กและเยาวชนไทยยังมีจุดอ่อนด้อยหลายประการ ที่สำคัญ คือ การพูดจริง และความซื่อสัตย์ แม้กระทั่งเด็กเรียนดี ก็ยังได้คะแนนข้อนี้ต่ำ รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นภาพสะท้อนว่า เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันยังขาดหลักยึดเหนี่ยวที่พึ่งทางใจ รวมไปถึงการขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น เรื่องของการให้อภัยและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบำเพ็ญประโยชน์และการได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สะท้อนเรื่องจิตอาสาในการสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม ในขณะที่การศึกษาของโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (2553) พบว่า พฤติกรรมที่สะท้อนคุณธรรมของเด็กก็มีแนวโน้มที่ดีขึ้นหลายด้าน อาทิ การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมของเด็กก็เพิ่มขึ้น จากร้อยละ 57 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 62 ในปี 2552 ซึ่งอาจเป็นผลจากการรณรงค์ด้านคุณธรรมในสังคมที่มีมาอย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมด้านคุณธรรมในส่วนของ การผูกพันกับศาสนา ถึงแม้จะอยู่ในระดับต่ำแต่มีแนวโน้มดีขึ้น คือ จำนวนเด็กที่เข้าวัดเป็นประจำเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 9 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 13 ในปี 2552 จำนวนเด็กใส่บาตรเป็นประจำเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 11 เป็นร้อยละ 16 จำนวนเด็กสวดมนต์ก่อนนอนเป็นประจำเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 24 เป็นร้อยละ 27 และจำนวนของเด็กนั่งสมาธิเป็นประจำเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน จากร้อยละ 8 เป็นร้อยละ 13

ประเด็นความสำนึกการเป็นพลเมือง ข้อสรุปจากสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 1 และ 2 (พ.ศ. 2552 - 2553) เด็กและเยาวชนต้องการโอกาสในการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้ผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เกิดเวทีและพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับผู้ใหญ่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนค้นพบตนเอง เต็มที่เป็นพลเมืองที่มีจิตอาสาในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ และควรเพิ่มโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของเด็กและเยาวชนที่ทุ่มเทเสียสละในกิจกรรมเพื่อสังคม ให้เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการให้ทุนการศึกษา

4. ความสุขของเด็กและเยาวชนไทย

สะท้อนได้จากการแสดงออกทางพฤติกรรม ค่านิยมและรสนิยม โดยพบว่า เด็กและเยาวชนมีภาวะความเครียดมากขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงความสุขที่มีน้อยลง ชอบสินค้าต่างประเทศที่มีชื่อเสียงราคาแพง ที่สะท้อนค่านิยมทางวัตถุ และใช้เวลาไปกับสื่อและเทคโนโลยีทันสมัย มีการ

แสวงหาความสุขทางเพศตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่นิยมการมีเพศสัมพันธ์แบบเสรี นำไปสู่ปัญหาการเป็นแม่วัยใส และการทำแท้งที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ตลอดจนมีการรวมกลุ่มเพื่อตอบสนองความสุขในระดับปัจเจกและสังคมส่วนรวม ทั้งการรวมกลุ่มเพื่อแสดงตัวตนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในทางลบหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น กลุ่มเด็กที่ใช้รถจักรยานยนต์แข่งความเร็วบนท้องถนน อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า มีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่รวมกลุ่มกันอย่างสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมเพื่อคนอื่น ผู้เดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ หรือในช่วงเวลาที่จะช่วยกันสร้างความปรองดองภายหลังที่ประเทศประสบกับความวุ่นวาย การแตกแยกทางความคิดทางการเมือง เช่น กลุ่มเยาวชนการเมืองใหม่ กลุ่มเยาวชนประชาธิปไตย กลุ่มเยาวชนจากเหตุการณ์สีนามิ กลุ่มเด็กและเยาวชนในสังคมเครือข่ายออนไลน์ เช่น Facebook Twitter ซึ่งต่างมีความพึงพอใจ มีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม

5. ศักยภาพในการสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนไทย

พื้นที่ในการแสดงออกทางความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนมีค่อนข้างน้อย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับชาติลงไปจนถึงระดับจังหวัด อำเภอ และตำบลแล้วก็ตาม แต่การสนับสนุนการจัดกิจกรรมยังทำได้ไม่เต็มที่ ทั้งนี้ สภาเด็กและเยาวชนต้องการได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และพี่เลี้ยง รวมทั้งต้องการให้คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนมีคุณภาพ ให้สมาชิกสภาฯ มีความสามัคคีและพร้อมร่วมงาน ตลอดจนต้องการให้ประธานสภาฯ มีความเป็นผู้นำ (สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ, 2553) นอกจากนี้ การมีมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชน จะเป็นหลักในการเทียบเคียงและเอื้อต่อการเสริมพลังสภาเด็กและเยาวชนให้เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกในการประสานงานและดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ

ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรธุรกิจ เป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการทำกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน รวมทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชน ที่เป็นข้อสรุปจากงานสมัชชา การพัฒนาเด็กและเยาวชน (2552) ระบุความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการทำกิจกรรมเพื่อป้องกันแก้ไข และพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกว่าร้อยละ 80 ได้ให้ความสำคัญการพัฒนาทางวัตถุมากกว่าการเปิดพื้นที่ให้กับสภาเด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของตนเอง (สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ, 2553) รวมทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้ส่งเสริมบทบาทขององค์กรเอกชน องค์กรชุมชน ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยให้องค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมหรือผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือมุ่งค้าหากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าว มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน และมีสิทธิรับเงินอุดหนุน ความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากรัฐ

นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนยังต้องการให้สื่อมวลชนนำเสนอการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เพื่อให้สังคมได้รับรู้ภาพลักษณ์ที่งดงามของเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนได้มองเห็นคุณค่าในตน และทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชนและประเทศชาติ เนื่องจากพบว่า สื่อมวลชนมักจะนำเสนอข่าวที่เด็กตกเป็นเหยื่อความรุนแรง หรือเด็กเป็นผู้กระทำความรุนแรงนั่นเอง (สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน, 2552) ทั้งนี้ ควรมีการสนับสนุนการยกย่องเชิดชูเด็กและเยาวชน ที่มุ่งมั่นเป็นนักกิจกรรม ที่มีจิตอาสาในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และสนับสนุนให้มีอาชีพผู้นำกิจกรรมและอาสาสมัครผู้นำกิจกรรมเพื่อทำหน้าที่พี่เลี้ยงให้คำปรึกษากับกลุ่มเด็กและเยาวชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรม (virtue) หมายถึง ความเคยชินในการประพฤติตัวอย่างสม่ำเสมอ ตรงกันข้ามกับคำว่า กิเลส (vice) ตามพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พระธรรมปิฎก, 2546, หน้า 28) อธิบายความหมายของ “คุณธรรม” ว่าหมายถึง ธรรมที่เป็นคุณ ความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล

คุณธรรม (Virtue Approach) ประกอบด้วย คุณงามความดีต่างๆ ที่บุคคลควรยึดถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ (honesty) ความกล้าหาญ ความสงสาร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลตามความเหมาะสม (empathy) ความมีใจกว้าง ไม่เห็นแก่ตัว ยึดถือความถูกต้อง มีความยุติธรรม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถควบคุมตนเองได้ มีความสุขุมรอบคอบ ความรับผิดชอบ ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ไม่ละโมภโลภมาก เดินทางสายกลาง ไม่ค้ำใจถึงผลประโยชน์ส่วนตนแต่ฝ่ายเดียว (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2556 18)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำ “จริยธรรม” ว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กุศลศีลธรรม จริยวัตร จริยวัตร หน้าที่ที่พึงประพฤติปฏิบัติความประพฤติท่วงทีวาจา และกิริยามารยาท

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พระธรรมปิฎก, 2546, หน้า 32) ได้ให้ความหมายของ “จริยธรรม” ว่าหมายถึง ธรรมคือความประพฤติ ธรรมคือการดำเนินชีวิต หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต

ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจะต้องประกอบกัน ทั้งความรู้สึทางจิตใจและการปฏิบัติทางกายอันสอดคล้องกับความรู้สึทางจิต จากความหมายของจริยธรรมดังกล่าว สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติปฏิบัติของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมโดยยึดหลักศีลธรรม ความถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยทั่วไปจะมีความราบรื่นดี ไม่มีความพลาดพลั้ง จะต้องยึดถือหลักปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐาน ซึ่งจำเป็นต่อมืทุกคน หากคนใดไม่มีหลักการแล้ว ชีวิตก็จะจับทิศทางเดินไม่ถูก ไม่รู้ว่าจะเดินไปทางไหน เคว้งคว้างบังคับไม่ได้ เปรียบเหมือนกับเรือที่ขาดหางเสือ บังคับให้แล่นไปตามทิศทางที่กำหนดไม่ได้

จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน อันจะส่งเสริมให้เกิดเป็นเสน่ห์น่าชื่นชมให้แก่ผู้พบเห็นทั่วไป โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และปลูกฝังให้มีขึ้นในตนเอง ทุกอย่างก็จะเป็นไปได้อย่างที่ตั้งใจ หลักจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนพึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ มีดังนี้ (กรมการศาสนา, 2553, หน้า 9-22)

1. จริยธรรมว่าด้วยความกตัญญูกตเวที

คำว่า กตัญญู หมายถึง รู้ซึ่งถึงอุปการคุณที่ผู้อื่นทำไว้แก่เรา ว่าใครบ้างที่มีบุญคุณต่อเราอย่างไร เช่น พ่อแม่มีอุปการคุณแก่เราโดยให้กำเนิดเรามา เลี้ยงดูเรา ฯลฯ ครูอาจารย์มีอุปการคุณในการสอนให้มีความรู้ แนะนำในสิ่งที่ดี ตักเตือนว่ากล่าวในสิ่งที่เราทำผิด เป็นต้น ความหมายของกตัญญูนั้น นอกจากจะหมายถึง การรู้บุญคุณที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีต่อเราแล้ว ยังรวมถึงการรู้คุณของสัตว์ สถานที่ สิ่งของต่างๆ ด้วย เช่น การรู้ว่าสุนัขมีคุณต่อเราโดยให้ความเพลิดเพลิน และช่วยรักษาของยามค่าคั้น ฯลฯ โรงเรียนมีคุณต่อเราโดยเป็นสถานที่ให้เราได้ใช้ศึกษาเล่าเรียน บ้านมีบุญคุณโดยเป็นสถานที่ให้ความอบอุ่น ป้องกันแสงแดด ความร้อน เป็นที่พักอาศัยอยู่ เป็นต้น

คุณธรรมข้อหนึ่งซึ่งปกติจะใช้คู่กับความกตัญญู คือ กตเวที ซึ่งหมายถึง การทำอุปการคุณที่ผู้อื่นทำไว้แก่เราให้ปรากฏ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การปฏิบัติตามคำสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ การยกย่องเชิดชูท่านในหมู่ชน เป็นต้น และรวมถึงการตอบแทนบุญคุณที่บุคคล สัตว์ หรือสถานที่ สิ่งของเหล่านั้นมีต่อเรา เช่น การตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ด้วยการปฏิบัติตามคำสอน เลี้ยงดูท่าน ฯลฯ ตอบแทนบุญคุณของโรงเรียนด้วยการรักษาความสะอาด การไม่ทำลายสิ่งของในโรงเรียนและปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง เพื่อรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน เป็นต้น

2. จริยธรรมว่าด้วยความมีระเบียบวินัย

ระเบียบวินัย คือ ข้อกำหนด กฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา ข้อบังคับที่มีไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของคนในสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขเรียบร้อย ผู้ที่อยู่รวมกันเป็นหมู่คณะตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ไว้สำหรับปฏิบัติต่อกัน ผู้มีระเบียบวินัยย่อมเป็นที่ต้องการของหมู่คณะและสังคมทั่วไป หมู่คณะหรือสังคมที่มีระเบียบวินัยย่อมมีความเรียบร้อยสงบสุข ความมีระเบียบวินัยสร้างขึ้นในตัวเองได้โดยปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่มีอยู่ของสถานที่หรือสถาบันที่ตนเกี่ยวข้องตั้งแต่หน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม คือ ครอบครัว ไปจนถึงสังคมขนาดใหญ่ ได้แก่ ประเทศชาติ เช่น การปฏิบัติตามระเบียบกติกาของครอบครัว ของหมู่บ้าน ของโรงเรียนตลอดจนของประเทศ

2.1 ระเบียบปฏิบัติในครอบครัว เช่น การเคารพนับถือกันตามลำดับอายุ ซึ่งอาจต่างกันไปตามแต่ละครอบครัวจะกำหนดขึ้น

2.2 ระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน ไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น

2.3 ระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจร ได้แก่ การข้ามถนนตรงทางม้าลายหรือสะพานลอย การขับรถในช่องทางที่กำหนดให้ เป็นต้น การปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เช่น การไม่ทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะ การไม่ทำลายของสาธารณะ ไปจนถึงการไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย เป็นต้น

ระเบียบวินัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของสังคม เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นระเบียบเรียบร้อย สังคมใดขาดระเบียบวินัย สังคมนั้นจะมีแต่ความสับสนวุ่นวายไม่มีที่สิ้นสุด

3. จริยธรรมว่าด้วยความสามัคคี

ความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน หมายถึง การร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจกันทำ กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้กิจกรรมนั้นจะสำเร็จได้ด้วยดีและเร็วพลัน เปรียบดังกำมือของคนเราที่รวมพลังของนิ้วต่างๆ เข้าด้วยกันแล้วจะทำให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง จับอะไรได้อย่างมั่นคง อย่างที่พูดกันว่า “จับให้มั่น คั้นให้ตาย”

ความสามัคคี คือ การรวมพลังกันทั้งทางกายและใจในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุม การทำงาน เป็นต้น เมื่อต่างคนต่างมีน้ำใจเข้าร่วมแรงกันอย่างแข็งขัน กิจกรรมทุกอย่างก็จะถึงความสำเร็จและเจริญรุ่งเรือง ปราศจากความเสื่อม ดังนั้น การแสดงความมีน้ำใจ รักสามัคคี อย่างพร้อมเพรียงกัน เป็นหลักนำความเจริญรุ่งเรืองมาให้ตนเองและหมู่คณะได้เป็นอย่างดี จึงควรที่คนเราจะปลูกฝังไว้เป็นคุณสมบัติส่งเสริมคุณค่าให้แก่ชีวิตตนเอง

4. จริยธรรมว่าด้วยการคบเพื่อน

การคบเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพราะมนุษย์จะอยู่ลำพังเพียงคนเดียวไม่ได้ จะต้องมีเพื่อนด้วยกันทุกคน ดังนั้น ถ้าจะคบเพื่อนควรเลือกคบแต่คนดี เนื่องจากเพื่อนดีจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ส่วนเพื่อนไม่ดีจะนำไปสู่ความพินาศล่มจม การที่จะรู้ว่าเพื่อนดีหรือไม่นั้นสังเกตได้จากการกระทำและคำพูดของผู้ที่เราจะคุยด้วย ดังคำโบราณกล่าวไว้ว่า “คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ” สำหรับเพื่อนที่ดีตามหลักพระพุทธศาสนา มีดังนี้

4.1 เป็นผู้คอยช่วยเหลือเกื้อกูลยามที่เราประสบภัย ช่วยป้องกันภัยอันตรายของชีวิต และทรัพย์สินของเรา คอยตักเตือนในยามพลั้งเผลอ แม้ในยามที่เราขอความช่วยเหลือก็ช่วยมากกว่าที่เราร้องขอ

4.2 เป็นผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์ หมายถึง ในยามสุขก็สุขด้วย แม้ในยามทุกข์ก็ร่วมทุกข์ด้วย ไม่ละทิ้งกัน ได้เถียงแทนเพื่อนในยามมีผู้อื่นตำหนิ หรือสนับสนุนผู้พูดสรรเสริญเพื่อนตามเหตุและผลที่สมควร

4.3 เป็นผู้คอยชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งเราไม่เคยได้ฟังมาก่อน รวมทั้งพร่ำเตือนให้ประกอบความดี ป้องกันมิให้ทำชั่ว เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม

4.4 เป็นผู้มีความจริงใจ ไม่มีความลับต่อกัน รวมทั้งไม่เปิดเผยความลับของเพื่อนต่อผู้อื่น ในยามประสบภัยพิบัติ ย่อมไม่ทอดทิ้งกัน แม้ชีวิตก็สละเพื่อเพื่อนได้ เพื่อนที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นเพื่อนที่ดี ควรคบหาสมาคมด้วย การอยู่ใกล้ผู้มีลักษณะเช่นนี้ แม้จะไม่ได้คบเป็นเพื่อนกันก็ถือว่าเป็นประโยชน์

5. จริยธรรมว่าด้วยความเมตตากรุณา

ความเมตตา คือ ความปรารถนาดี มิไม่ตรีจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข เมตตาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นการกระทำ ได้แก่ การเป็นผู้มีอหังการน้อย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ทั่วไป เช่น การช่วยพาเด็ก คนพิการ หรือคนชราข้ามถนน ประคองขึ้นรถ การให้อาหารสัตว์ เป็นต้น แม้บุคคลจะมีเพียงแต่ความคิดที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข แต่ไม่ปรากฏเป็นการกระทำออกมาด้วยเหตุบางประการ ก็ถือว่าเป็นผู้มีจิตใจเมตตาได้เหมือนกัน

ความกรุณา คือ ความสงสาร ความเอ็นดู ปราบณาที่จะช่วยให้ผู้อื่นที่ตกทุกข์ได้ยากพ้นจากความทุกข์ยากทั้งนั้น เช่น การช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขาประสบภัยพิบัติต่างๆ ได้แก่ ผู้ประสบอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย หรือทุพภิกขภัย การบริจาคโลหิต ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ การช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย เป็นต้น

เมตตาและกรุณา เป็นธรรมที่มีกล่าวคู่กัน แต่เกิดต่างวาระกัน คือ เมตตาเกิดขึ้นในเมื่อต้องการให้ผู้อื่นเป็นสุข ส่วนกรุณาเกิดขึ้นในเมื่อพบผู้ประสบความทุกข์ยาก แล้วคิดช่วยให้เขาพ้นจากความทุกข์นั้น อย่างไรก็ตาม คุณธรรมทั้ง 2 ประการนี้ จะเกิดต่อเนื่องกัน กล่าวคือ เมื่อเกิดกรุณา เมตตา มักจะเกิดขึ้นตามมาด้วย แต่บางครั้งอาจเกิดตามลำพังก็ได้ ผู้มีเมตตากรุณา ย่อมมีหน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นที่นาคบหาของคนทั่วไป เนื่องจากเป็นผู้ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ใคร มีจิตใจ ชื่นบานไม่ขุ่นมัว ซึ่งจะแสดงออกทางกิริยาท่าทางและหน้าตาดังกล่าวแล้ว

6. จริยธรรมว่าด้วยความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน

ในการศึกษาเล่าเรียน ผู้ศึกษาต้องมีความสนใจและใส่ใจในการศึกษาหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะวิชาความรู้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ผู้มีความรู้ย่อมเป็นผู้มีความมองอาจในสังคมทั่วไป และความรู้ที่ตนเอง เป็นประจักษ์เครื่องประดับที่ล้ำค่าประจำตัวบุคคล ยากที่ผู้ใดจะแย่งชิงไปได้ ดังนั้น จึงควรศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การศึกษาหาความรู้ที่จะได้ผลดีนั้นจะต้องอาศัยคุณธรรมพื้นฐาน 4 ประการ คือ

6.1 ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ ความสนใจในสิ่งที่จะเรียน สังเกตได้ว่า วิชาการใดที่เราสนใจเราจะเรียนได้ดีกว่าวิชาที่เราไม่สนใจ และวิชาที่เราได้คะแนนไม่ดีมักจะเป็นวิชาที่เราไม่สนใจ ไม่ชอบ และไม่อยากเรียน ดังนั้น การเรียนวิชาใดก็ตาม ต้องอาศัยความสนใจที่จะเรียนเป็นพื้นฐานทั้งสิ้นความสำเร็จจึงจะเกิดขึ้นได้

6.2 วิริยะ หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบกิจกรรมต่างๆ โดยกระทำอย่างสม่ำเสมอ นั่นคือ มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาค้นคว้าอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่อง ไม่ปล่อยให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์

6.3 จิตตะ หมายถึง การเอาใจใส่ในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ได้แก่ การเอาใจใส่ในสิ่งที่เรากำลังศึกษาอยู่ เช่น ขณะเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่คิดคำนึงถึงวิชาอื่น เป็นต้น การเอาใจใส่นี้ จะช่วยให้เราเรียนรู้วิชาการที่ศึกษาได้อย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในที่สุด

6.4 วิมังสา หมายถึง การพิจารณาสิ่งที่กำลังทำอยู่หรือที่ทำแล้วอย่างละเอียดถี่ถ้วน ได้แก่ การไตร่ตรองพิจารณาสิ่งที่เรียนด้วยปัญญา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขจุดบกพร่อง หรือการดำเนินการต่อไปในสิ่งที่ทำได้ดีเพื่อบรรลุเป้าหมายต่อไป

คุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้ จะเป็นพื้นฐานให้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเล่าเรียนหรือการประกอบอาชีพก็ตาม

7. จริยธรรมว่าด้วยหลักการเรียนเก่ง

ผู้ที่เรียนได้สำเร็จศึกษาเล่าเรียนจนเป็นบัณฑิตได้นั้น จะต้องปฏิบัติตามบาลีภาษิตว่า “สุ จิ ปุ ลิ วินมุตโต ะถัง ปันนิตโต ะเว” ปราศจาก “สุ จิ ปุ ลิ” แล้วจะเป็นบัณฑิตได้อย่างไร

สุ คือ สุตะ ต้องสดับตรับฟังด้วยความตั้งใจ

จิ คือ จินตะ ต้องคิดตาม

ปุ คือ ปุจฉา ต้องไต่ถามเมื่อสงสัย

ลิ คือ ลิขิต เขียนจารึกบันทึกไว้

“จำดีกว่าจด ถ้าจำไม่หมด จดดีกว่าจำ” หลัก 4 ประการนี้ เรียกว่า หลักเรียนเก่ง

“ฟังให้หมด จดให้มาก ปากต้องไว ใจต้องคิด” ถ้าทำหลัก สุ จิ ปุ ลิ ครบในเวลาเรียนแล้ว เรียนเก่งทุกคน...

8. จริยธรรมว่าด้วยการรู้จักตนเอง

การรู้จักตนเอง หมายถึง การรู้จักฐานะ ตำแหน่ง หน้าที่ เพศ ภูมิของตนเอง ว่าเป็นใคร มีฐานะอย่างไร มีหน้าที่อย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับตนเอง เช่น เป็นนักเรียน จะต้องรู้จักหน้าที่ของนักเรียนว่ามีอะไรบ้าง จะต้องปฏิบัติตนอย่างไร คุณธรรมใดบ้างที่ควรปฏิบัติเพิ่มเติม ซึ่งคุณธรรมสำหรับปฏิบัตินั้นมีหลายประการ คือ

8.1 ทิริโอตตปะ มีความเกลียดชังกลัวทุจริตมองเห็นความชั่วทั้งหลายเหมือนของสกปรก ไม่อยากจะเข้าใกล้ กลัวเพื่อนตัวเอง หรือเพื่อนเสื้อผ้าอาภรณ์ที่สวมใส่ พิจารณาความชั่วเหมือนกับถ่านเพลิงที่ลุกโชน ไม่อยากจะแตะต้อง เพราะกลัวจะไหม้มีฉะนั้น

8.2 รู้จักแนวความคิดหรือประพฤติกรรมในทางที่ถูก หมายถึง มีแนวคิดและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม คิดและทำในสิ่งที่มีประโยชน์และถูกต้องเหมาะสมแก่เวลา สถานที่ เช่น เมื่อเป็นนักเรียนสิ่งที่จะต้องคิดและปฏิบัติ คือ เรื่องเกี่ยวกับการเรียนเป็นหลัก ไม่คิดหรือทำสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน เป็นต้น

8.3 มีความขยันหมั่นเพียร หมายถึง กระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความขยันขันแข็ง และกระทำอย่างต่อเนื่องโดยสม่ำเสมอ ไม่ทอดธุระในสิ่งที่ทำ หรือปล่อยให้งานค้างคั่งค้าง ซึ่งเป็นการพอกพูนทำให้เกิดความล่าช้าเสียหาย ผู้มีความขยันหมั่นเพียรยอมทำการงานได้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ ส่วนผู้ที่เกียจคร้านยอมทำงานไม่สำเร็จ และยังปราศจากการยอมรับของผู้คนอื่นอีกด้วย

8.4 รู้จักประหยัด หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้น้อยที่สุด โดยได้ผลประโยชน์จากการใช้นั้นมากที่สุด เช่น

8.4.1 ประหยัดเงิน คือ การใช้เงินเมื่อถึงคราวใช้ โดยรู้คุณค่าของเงิน ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย หรือใช้อย่างไม่ถูกทาง แต่มีได้หมายถึงการเก็บไว้โดยไม่จ่ายเลย จะต้องรู้จักใช้รู้จักเก็บให้เหมาะสม ดังคำกลอนว่า “มีสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาท อย่าได้ขาดสิ่งของต้องประสงค์ มีน้อยใช้น้อยค่อยบรรจบ อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน ไม่ควรซื้อก็อย่าไปฟิรซื้อ ให้เป็นมือเป็นคราว ทั้งคาวหวาน ยามพ่อแม่แก่เฒ่าชรากาล จงเลี้ยงท่านอย่าให้อดร้อนท้อใจ”

8.4.2 ประหยัดเวลา คือ รู้จักใช้เวลาที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ คำนึงกับเวลาที่ผ่านไป

8.4.3 ประหยัดวาจา คือ รู้จักพูดในเวลาและสถานที่ที่ควรพูด โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและบุคคลที่พูดด้วย

8.5 ละเว้นอบายมุขทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการกิน การดื่มน้ำเมา การเที่ยวกลางคืน การดูการละเล่น การเล่นเกมพนัน การคบเพื่อนชั่ว หรือการเกียจคร้านไม่ทำงาน เหล่านี้ จงพยายามหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลเหมือนกับหลีกเลี่ยงอสริพิษณะนั้น เพราะอบายมุขเป็นหนทางแห่ง ความเสื่อม ความพินาศ เป็นเหตุแห่งความหายนะ ไม่เคยทำให้ใครได้รับความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตเลย แม้แต่คนเดียว

8.6 เป็นคนว่าง่าย คือ ไม่ดื้อรั้น ถ้อยทีถ้อยอาศัย เมื่อฟังคำตักเตือนจากผู้อื่นที่เขาเตือน ด้วยความหวังดีแล้ว แทนที่จะถือโทษโกรธเคือง กลับมีความรู้สึกยินดีรับคำสั่งสอนตักเตือนนั้นด้วยความยินดี เหมือนกับพบผู้ชี้มธุรพโยให้

9. จริยธรรมว่าด้วยความจริงใจซื่อตรง

ความจริงใจซื่อตรงเป็นข้อปฏิบัติที่ควรนำมาใช้เป็นหลักของชีวิตที่มีความผูกพันอยู่กับ สังคมอีกประการหนึ่ง เป็นข้อที่ส่งเสริมให้ชีวิตของเรามีเกียรติคุณ เป็นที่น่าคบหาของสังคมทั่วไป ความจริงใจซื่อตรงต่อกันนั้นเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความในใจของคนเราให้เป็นที่ปรากฏแก่ผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นมองเห็นและรู้ถึงอหยาตัยเราว่าเป็นบุคคลเช่นไร มีความน่าเชื่อถือน่าเคารพหรือไม่ ย่อมดูได้จากจุดนี้ ดังนั้น จุดนี้จึงเป็นจุดที่สำคัญ ก่อให้เกิดความไว้วางใจขึ้นได้ เราจึงควรคำนึงถึงจุดนี้ ให้มาก หากขาดคุณสมบัติข้อนี้จะทำให้ชีวิตขาดการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ดังคำพังเพยที่ว่า “ชื่อกิน ไม่หมด คดกินไม่นาน” ความจริงใจซื่อตรงนี้ก็คือ ความจริงใจต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่ที่เรา มีต่อการทำงานที่เราทำ ต่อประเทศชาติ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์สุจริตด้วย เมื่อเรามีความจริงใจซื่อตรงก็ จะเกิดผลสำเร็จขึ้นให้แก่เราได้ หรือเราเรียนหนังสือจริงๆ เราก็เป็นจริงๆ และจบจริงๆ ได้ เป็นต้น

ดังนั้น ความจริงใจซื่อตรงก็เป็นหลักที่ควรนำมาใช้ในชีวิตของเรา เสริมคุณค่าเสน่ห์นิยม ให้ตัวเราอีกประการหนึ่ง

10. จริยธรรมว่าด้วยหลักที่ควรงดเว้น 5 ประการ

หลักที่ควรงดเว้นสำหรับเด็กและเยาวชน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เบญจศีล มี 5 ประการ คือ

- 10.1 เว้นจากการปลงชีวิต ฆ่า ประทุษร้าย
- 10.2 เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ลัก โกง ละเมิด
- 10.3 เว้นจากประพฤตินิดในกาม
- 10.4 เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง
- 10.5 เว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย

11. จริยธรรมว่าด้วยหลักที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ

หลักที่เด็กและเยาวชนควรปฏิบัติ เรียกอีกอย่างว่า เบญจธรรมมี 5 ประการ คือ

- 11.1 เมตตาและกรุณา ความรัก ปราบปรามให้มีความสุข
- 11.2 สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพทางสุจริต
- 11.3 กามสังวร สำรวมระวัง รู้จักยับยั้งควบคุมตนในทางกามารมณ์
- 11.4 สัจจะ มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง
- 11.5 สติสัมปชัญญะ ระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ

12. จริยธรรมว่าด้วยความรู้คารวะนอบน้อม

การคารวะนอบน้อม คือ การรู้จักประพฤตินเป็นคนมีความเคารพ อ่อนน้อมถ่อมตน อ่อนโยนต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับตนตามฐานะและวัย ตลอดจนสถานที่ต่างๆ ด้วย เช่น การรู้จักคารวะนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ ได้แก่ เชื้อพ้องในเมื่อผู้ใหญ่ตักเตือน ไม่ได้เถียง ทำความเคารพด้วยการไหว้ คำนับ หลีกทางให้ แสดงความเกรงใจ รู้จักขอร้อง ขอโทษ ขอขอบคุณ พุดจาสุภาพอ่อนหวาน แสดงความอ่อนน้อมด้วยการเดินค้อมหลังเมื่อเดินผ่านหน้าไป แสดงความเคารพในที่ประชุมโดยไม่แสดงกิริยาคึกคะนอง เช่น ส่งเสียงดัง รู้จักฟัง รู้จักนั่งตามควรแก่ฐานะ เข้าไปในสถานที่ประชุมต้องถอดหมวกแสดงความเคารพสถานที่ เคารพสักการบูชา ต้องถอดรองเท้า เป็นต้น กิริยาเช่นนี้เป็นลักษณะของการมีคารวะอ่อนน้อม ด้วยกาย วาจา ใจ เป็นลักษณะของผู้ที่ได้รับการอบรมศึกษามาดี มีมารยาทพร้อม เป็นที่น่าชื่นชม่นิยมรักใคร่ของผู้พบเห็น

13. จริยธรรมว่าด้วยความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันหลักที่สำคัญของคนไทยทุกคน มีหน้าที่เป็นพลเมืองดีจะต้องมีความจงรักภักดีต่อสถาบันของชาติ โดยมีความสำนึกอยู่เสมอว่า ชาติไทยเป็นราชอาณาจักร มีพื้นที่ที่เป็นที่พำนักอาศัยอยู่อย่างสุขสบาย เป็นที่ประกอบกิจการงานทำมาหาเลี้ยงชีพของพลเมืองไทย ซึ่งดำรงอยู่อย่างมีอธิปไตยตลอดมา ชาวไทยจะต้องหวงแหนรักษาไว้เป็นสมบัติของอนุชนชาติไทย สมกับเป็นมาตุภูมิ ปิตุภูมิสืบไป

ศาสนา หมายถึง ศาสนาประจำชาติไทย ได้แก่ พระพุทธศาสนา ซึ่งได้ยึดถือเป็นศาสนาประจำชาติไทยตลอดมา ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เป็นศาสนาที่มีหลักธรรมคำสอนเหมาะสมกับการนำมาใช้กับชีวิตประจำวัน พุทธศาสนิกชนชาวไทยที่ดีจะต้องมีความสำนึกที่จะเรียนรู้หลักธรรมแล้วนำมาปฏิบัติ เพื่อดำรงชีวิตให้มีความสุขสบายตามสมควร ดังคติธรรมที่ว่า “ผู้ที่ขาดศาสนาเป็นดุจป่าที่ขาดต้นไม้ม เป็นผู้ไร้ศีลธรรมเป็นดุจขาดน้ำในทะเลทราย ชีวิตที่ดีต้องมีศาสนาเป็นหลัก ชีวิตที่รักสันติสุขต้องคลุกคลีกับศีลธรรม” และช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองเป็นสมบัติคู่กับชาติต่อไป

พระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันที่ทรงเป็นองค์พระประมุขของชาติไทยสืบมาเป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ทรงเป็นที่เคารพสักการะเทิดทูนของเหล่าพสกนิกรชาวไทย ทรงเป็นมิ่งขวัญของประเทศชาติและประชาชนชาวไทย ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของพสกนิกรไทยให้บังเกิดพลังสามัคคี เพราะทรงประกอบพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณานุคุณประโยชน์ด้วยพระกรุณาอันล้นพ้น เป็นที่ปกเกล้าปกกระหม่อมของชาวไทยทั่วไป ประชาชนชาวไทยสมควรเทิดทูนไว้เป็นสถาบันของชาติสืบไป

วัฒนธรรมไทย หมายถึง ข้อปฏิบัติอันแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยมาเป็นเวลานาน 2 ประการ คือ วัฒนธรรมประจำชาติ เช่น สำเนียงภาษาที่ใช้พูดกัน ตัวหนังสือไทย ศิลปกรรมแบบไทย ดนตรีไทย จิตรกรรมแบบไทย เป็นต้น จึงแสดงให้เห็นการวิวัฒนาการมาโดยลำดับ และวัฒนธรรมประจำคนในชาติอันเกี่ยวกับจรรยา มารยาทไทย เช่น การทักทายกันด้วยการกราบไหว้ การนั่ง จรรยาที่อ่อนช้อยละมุนละไม การนุ่งห่มแบบไทย การเป็นอยู่ในสังคมแบบไทย เป็นต้น รวมเรียกว่าวัฒนธรรมไทยที่คนไทยควรยึดถือปฏิบัติเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย และอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาติไทยสืบไป

การรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย จึงเป็นหลักที่ชาวไทยควรยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตของตนอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะส่งเสริมให้ชีวิตชาวไทยมีเอกลักษณ์เป็นไทย เพิ่มคุณค่าที่น่านิยมนับถือยิ่งขึ้น

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ม.ป.ป., หน้า 2-5) ได้กล่าวถึง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักศึกษา และเยาวชน ไว้ว่า สถานการณ์บ้านเมืองของประเทศไทยเราในปัจจุบันนี้ ดูน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรม จริยธรรมของคน ทั้งในระดับนักการเมือง ข้าราชการหรือคนในแวดวงอาชีพอื่นๆ ภาพที่เห็นชัดเจนและเป็นข่าวอยู่ทุกวัน ก็คือ การทุจริต คอร์รัปชัน การก่ออาชญากรรม การเสพและการค้ายาเสพติด ซึ่งแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนไทย ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา รวมถึงการแต่งกายล่อแหลม ที่เป็นมูลเหตุก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง การขายบริการทางเพศของนักศึกษา การที่นักศึกษาอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา การทะเลาะวิวาทของนักศึกษา ทั้งภายในสถาบันเดียวกันและต่างสถาบันเหล่านี้ เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชนดังกล่าว ทุกคนต่างลงความเห็นตรงกันว่า เยาวชนไทยของเราขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างยิ่งย่น คือ อาจจะมียุ่บ้างแต่เป็นแบบ ฉาบฉวย ไม่เกิดผลที่ถาวรในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีรายงานผลการสำรวจของผู้ที่ถูกให้ออกจากงาน เฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของตัวพนักงานเอง พบว่า 17% ถูกให้ออกจากงานเพราะขาดทักษะความรู้และประสบการณ์ 83% ถูกให้ออกจากงานเพราะปัญหา เรื่อง ความประพฤติและบุคลิกภาพ ในขณะที่เดียวกันมีผู้ไปสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ในการพิจารณารับสมัครเข้าทำงาน ในหน่วยงาน องค์กร สถาบันต่างๆ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนมากต้องการบัณฑิตที่มีคุณลักษณะ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ และมีความรับผิดชอบ ซึ่งปรากฏการณ์ในสังคม ดังกล่าวมานี้เป็นผลโดยตรง มาจากเรื่องของการปลูกฝัง ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม นั้นเอง

การวางแผนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ดังนี้

1. การสอนโดยตรงในรายวิชา
2. การปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม โดยบูรณาการไว้ในการเรียนการสอน
3. การสนับสนุนส่งเสริมงานด้านกิจการนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
4. ผู้สอนต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา
5. การให้รางวัลและการยกย่อง ชมเชย นักศึกษาที่ทำความดีกระทำตนเป็นประโยชน์แก่สังคม

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักศึกษาหรือผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงอีกประการหนึ่งคือ ความถี่ในการปฏิบัติตามหลักจิตวิทยาของมนุษย์ต้องมีการเรียนรู้ โดยการตอกย้ำหลายครั้ง อย่างไรก็ตามในยุคปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษามีมากมาย การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับการพัฒนา ในส่วนอื่นๆ ครู อาจารย์จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมาก นอกเหนือจาก บิดา มารดา ญาติพี่น้องและสภาวะแวดล้อมอื่นๆ ในสังคม ซึ่งใน

เรื่องนี้พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง บทบาทของครู อาจารย์ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันเอาไว้ว่า ครู อาจารย์จะต้องทำหน้าที่เป็นหลักสำคัญให้กับนักศึกษา 2 อย่าง คือ

1. ชี้นำชีวิตที่ติงามแก่นักศึกษา
2. ปลุกความเป็นนักศึกษาให้ตื่นขึ้น ให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ดังนั้น ครู อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาคงไม่อาจปฏิเสธภาระหน้าที่สำคัญในด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักศึกษา นอกเหนือจากงานด้านการเรียนการสอนเชิงวิชาการ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมสุข นิธิอุทัย (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ศึกษาความหมายพฤติกรรมเยาวชนตามแนวพุทธ ตามการกระทำ สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน อันเป็นผลมาจากการบงการของตัณหา มีเป้าหมายของการพัฒนาเยาวชน มี 3 ชั้นคือ 1) เป้าหมายในปัจจุบัน 2) เป้าหมายในอนาคต 3) เป้าหมายสูงสุด จุดเริ่มต้นของการพัฒนาของเยาวชนตามแนวพุทธ คือ สัมมาทิฐิ การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนตามแนวพุทธ โดยใช้หลักไตรสิกขา สถาบันทางสังคมเป็นปรโตโฆสะ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวพุทธให้แก่เยาวชน

สำหรับการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทย ศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนที่สามารถวัดได้ เป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนครอบคลุม 4 ด้านคือ 1) ไม่เบียดเบียนตนเอง 2) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) รับผิดชอบต่อหน้าที่ 4) พัฒนาตนเองและช่วยพัฒนาผู้อื่นและสังคม สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เกิดจากสาเหตุทางครอบครัว เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเยาวชนคือการมีทัศนคติที่ดีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เยาวชนกระทำพฤติกรรมนั้น การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาเยาวชน ได้แก่ การพัฒนาวินัยในตน การพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ การพัฒนาความสามารถในการคิด บทบาทของสถาบันทางสังคมมีส่วนในการอบรมสั่งสอน ชัดเจน และเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

พัฒนาการของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย พบพัฒนาการของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในเรื่อง ความหมายของพฤติกรรมของเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย สาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามแนวพุทธในสังคมไทย จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย เป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคม การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวพุทธในสังคมไทย และบทบาทของสถาบันทางสังคมในการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย

พระครูสุขุมสังฆการ (วรเมธ โปธิสาโร/ ศรีโพธิ์วัง) (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาเยาวชน: กรณีศึกษา พระเทพวงศาจารย์ (คุณ ชันติโก) ผลจากการวิจัยพบว่า พระเทพวงศาจารย์ (คุณ ชันติโก) ได้ประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมแก่เยาวชนตามหลักไตรสิกขา 3 ดังต่อไปนี้ หลักศีล ประยุกต์สอนในรูปแบบปาฐกถา (หรือบรรยาย) การใช้ระเบียบข้อบังคับ การใช้หลักศีลบารมี การให้รางวัลแก่เยาวชนผู้ทำความดี หลักสมาธิ ประยุกต์สอนให้เยาวชนมีสติในชีวิตประจำวัน และสอนด้วยทสบารมีในชื่อว่าด้วยวิริยะ ชันติ สัจจะ

อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขาบารมี หลักปัญญา ประยุกต์สอนให้เยาวชนเป็นคนดีรู้จักเหตุและผล สิ่งควรไม่ควรทำ สอนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ใช้อุบายวิธีในการสอบถามกระตุ้นปัญญา สอนให้รู้คุณค่าปัญญา เล่านิทานหรือเหตุการณ์ให้เกิดปัญญา สอนโดยใช้สื่อทางประเพณีท้องถิ่น และสอนโดยการสาธิตให้เยาวชนดูเป็นตัวอย่าง เพื่อเกิดปัญญาจริง ส่วนวิธีการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชน คือ สอนให้เยาวชนมีเมตตาด้วยการเลี้ยงสัตว์ ปลูกฝังค่านิยมในการทำงาน ส่งเสริมอาชีพและเทคโนโลยี ส่งเสริมงานอดิเรก และ กิจกรรมที่ดึงเยาวชน ผลสัมฤทธิ์ในการประยุกต์หลักพุทธธรรม มี 3 ด้าน ทำให้เยาวชนมีความดี มีความสุข และมีความเก่งหรือความสามารถในการดำรงชีวิต การสงเคราะห์ เยาวชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ข้อ คือ 1) การให้ทาน คือ ให้ปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อการศึกษาของ เยาวชน และการให้ความรู้เป็นทาน ที่เรียกว่า ธรรมทาน 2) การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่เป็น ประโยชน์ต่อเยาวชน 3) การนำเยาวชนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในโครงการและกิจกรรมหลายอย่าง 4) การวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเยาวชน โดยสรุป การสงเคราะห์ของท่านแม้จะไม่ครอบคลุมทุก เรื่อง แต่ก็ถือว่าท่านได้สงเคราะห์เยาวชนด้วยเมตตาจิต ในฐานะของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนา รูป หนึ่ง ซึ่งมีคุณูปการแก่เยาวชนและควรถือเป็นแบบอย่างที่ดีสืบไป

อิสระพงศ์ แซ่มุกดา (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาผลการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมใน การจัดกิจกรรมโครงการมวชนสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหาเยาวชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร อำเภอลำปาง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในเขตอำเภอลำปาง จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมชนบทอยู่ในขณะนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ปัญหาเกี่ยวกับลัทธิบริโภคนิยม และปัญหาเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเพราะกระแสวัฒนธรรมเมืองได้รุกคืบเข้าสู่ ชนบทอย่างรุนแรงและรวดเร็ว อีกสาเหตุหนึ่งเพราะความบกพร่องทางครอบครัว การขาดความ อบอุ่นจากครอบครัวเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวทางสถานีตำรวจภูธรลำปาง จึงได้ ดำเนินการโครงการมวชนสัมพันธ์ขึ้น โดยตั้งเป้าประสงค์ไว้ 4 ประการ คือ การให้ความสำคัญต่อ เยาวชน การหมั่นฝึกฝนพัฒนาเยาวชนอยู่เสมอ การสอนให้รู้จักกตัญญูรู้คุณ และการสอนให้รู้จัก รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ในการจัดกิจกรรมดังกล่าวทางโครงการมวชนสัมพันธ์ ได้นำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหา โดยติดตามและประเมินผลจากการสุม สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองเยาวชน สถานศึกษา และสถาบันศาสนา ได้ผลสรุปว่า 1) หลักการเจริญสติ หลักอภัยมุข 6 หลักอัปมาทธรรม สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดได้ ทั้งการเสพและการซื้อขาย ทำให้เด็กมีสติยั้งคิดก่อนทำ ตั้งตนอยู่ด้วยความ ไม่ประมาท โดยรู้จักเลือกคบคนดีเป็นเพื่อน 2) หลักการวชิระธรรม หลักสามัคคีธรรม หลักสาราณียธรรม หลักการคบมิตร หลักสัพปุริสธรรม และหลักขรวาสธรรม ล้วนเป็นธรรมที่ช่วยสนับสนุนให้เยาวชน เป็นผู้มีจิตใจที่แข็งแกร่ง สามารถที่จะยับยั้งชั่งใจตนไม่ให้จับกลุ่มชวนกันทะเลาะวิวาท เยาวชน มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์สิ่ง ที่เป็นประโยชน์สาธารณะ และรู้จักรักษาตนตามกรอบของกฎระเบียบของสังคม 3) หลักประโยชน์ จากการถือเอาโศกทรัพย์ หลักกกุลจิรัฎฐิติธรรม หลักคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และหลักทิวฐธัมมิกัตถ สังวัตตนิกธรรม ส่งเสริมให้เยาวชนลดความฟุ้งเฟ้อไปตามกระแสวัฒนธรรมบริโภคนิยม รู้จักความ พอดีและความพอเพียงในการใช้จ่าย เป็นการใช้จ่ายเพื่อมุ่งถึงประโยชน์ที่แท้จริงของวัตถุสิ่งของนั้นๆ

4) หลักไตรสิกขา อารยวัฒน์ และหลักการเจริญภาวนา สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนที่เคยสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นได้ เพราะการรู้จักคิดหาเหตุผลของการเกี่ยวข้องกับบุหรี่และสุรา ทำให้เขาเกิดการยับยั้งชั่งใจด้วยปัญญา และสามารถที่จะพัฒนาตนให้เป็นผู้เจริญทั้งทางกายและจิตใจได้ในที่สุด

ศิริรักษ์ เกตุรักษา (2546) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณี เยาวชนที่เข้ารับการอบรมตามโครงการพัฒนาจิตเพื่อคุณภาพชีวิต ณ ศูนย์อบรมเยาวชนนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยภาคเอกสาร พบว่า หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา มีความเหมาะสมกับที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาจิตเพื่อคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะพฤติกรรมของเยาวชนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น ผลการวิจัยภาคสนาม พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับพระวิทยากร วิทยากร ดีมาก คือ ร้อย ละ 75.22 สื่อ-อุปกรณ์ ร้อยละ 84.07 ดีมาก ฐานกิจกรรม ถ้ามตอปัญหา 108 พันแก้ว ดีมาก ร้อยละ 92.92 ฐานกิจกรรม (ศีล) ร้อยละ 84.07 ดีมาก ฐานวัฒนธรรมชาวพุทธ (ลูก นิ่ง กราบไหว้ ปัด กวาด เช็ดถู ฯลฯ) ร้อยละ 88.49 ดีมาก ฐานกิจกรรม (กรรมทำดีได้ดี - ทำชั่วได้ชั่ว ร้อยละ 92.47 ดีมาก ฐาน (ขาดก) แสดงละครดีมาก ร้อยละ 97.79 ฐานทาน (การให้) ดีมาก และฐานพลังสามัคคี ร้อยละ 96.01 ดีมาก การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมจริยธรรม ไปใช้พัฒนาตนเองเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น มีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบต่อนตนเองมากขึ้น สามารถ แนะนำ ผู้อื่นได้ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ผิดศีลธรรม กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชน หลังจากการผ่านการอบรมไปแล้วมีความคิดเห็น ร้อยละ 77.14 มีพฤติกรรมดีขึ้น มีสัมมาคารวะ พูดจาไพเราะ เป็นต้น ฯลฯ มีแนวความคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเยาวชน คือ อยากให้มีการอบรมอย่างต่อเนื่องนำธรรมะต่างๆ ไปสอนในห้องเรียน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองร้อยละ 31.00 มีความคิดเห็นว่าพฤติกรรมดีขึ้นกว่าตอนที่ยังไม่อบรม ในเรื่องอาการความก้าวร้าวลดลง พูดจาสุภาพขึ้น รู้จักบาปบุญคุณโทษ

พระมหาไกรสร โชติปณฺโญ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนที่ดำเนินชีวิตขัดต่อหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการที่บุคลากรในโรงเรียนได้ตระหนักต่อสภาพปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติดในโรงเรียน นับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคมโดยเฉพาะสถาบันทางพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา กระบวนการศึกษาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการ ได้แก่ นโยบายของผู้บริหาร บริบทของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน ในส่วนการดำเนินงานพบประเด็นปัญหาในกระบวนการศึกษาเยาวชน ได้แก่ ครอบครัวยุติธรรมของบุตรหลาน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา ส่วนของแนวทางการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม ประการสำคัญในส่วนของบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมย่อยของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และกระบวนการในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ กระบวนวิธีละมุนละม่อม วิธีรุนแรง และวิธีปล่อยให้เป็นตามระเบียบกติกาของสังคม แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกัน แก้ไข

และพัฒนาเยาวชน และบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องในการปลูกฝังและขัดเกลาเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคนดีมีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป

ศิริวรรณ กันศิริ ยุภาติ ปณระราช และไพรินทร์ เหมบุตร (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า 1) สภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากขึ้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การตั้งองค์กรนักเรียน รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมในหลักสูตร และน้อยที่สุด คือ การประเมินผล ส่วนปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ขึ้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การตั้งองค์กรนักเรียน รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมในหลักสูตรและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และน้อยที่สุด คือ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 2) แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้ 1) การประเมินผล สถานศึกษาควรตั้งวัตถุประสงค์การประเมินคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยอิงคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยม 12 ประการ กำหนดให้ในทุกรายวิชาได้กำหนดตัวชี้วัดและวิธีการ การประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่ชัดเจน นำผลการประเมินคุณธรรมจริยธรรมไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ที่กำหนดไว้ตามตัวชี้วัดการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน และครูผู้สอนหรือครูผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนควรตรวจสอบความสอดคล้องของวิธีการประเมินกับตัวชี้วัดการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 2) การกำหนดปรัชญา นโยบายและเป้าหมาย สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน และจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ศึกษาปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน และจัดตั้งคณะกรรมการสำรวจสภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยคณะกรรมการชุดต่างๆ จะประกอบไปด้วย ภาคร่วมผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียของโรงเรียน โดยเฉพาะภาคร่วมที่มาจากสังคมนอกสถานศึกษา 3) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเรื่องของการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนและผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมากำหนดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับปรัชญา นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน สถานศึกษาควรจัดทำประกาศแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนให้ต่อสาธารณชน สถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่ดีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยจำแนกตามสถานภาพ และศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยจำแนกตามสถานภาพ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) จังหวัดละ 400 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 จังหวัด จำนวน 1,600 คน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามจังหวัด

เยาวชนรายจังหวัด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
จังหวัดชลบุรี	400
จังหวัดระยอง	400
จังหวัดจันทบุรี	400
จังหวัดตราด	400
รวม	1,600

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพการอยู่อาศัย โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท จำนวน 30 ข้อ แบ่งออกเป็น

ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านความกตัญญูกตเวที	จำนวน 5 ข้อ
ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	จำนวน 5 ข้อ
ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านความเป็นผู้ว่าง่าย	จำนวน 5 ข้อ
ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านความเมตตากรุณา	จำนวน 5 ข้อ
ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านความขยันหมั่นเพียร	จำนวน 5 ข้อ
ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านความมีระเบียบวินัย	จำนวน 5 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา แล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 30 ข้อ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่

- 3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทมม์ บุญศรีตัน
อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง
อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา
มหาวิทยาลัยบูรพา
- 3.3 อาจารย์ ดร.ศักดินา บุญเปี่ยม
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสม

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Person's Product – Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง .37-.80

6. นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .96

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยกับกลุ่มเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ไปยังโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดระยอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลและอธิบายวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามชั้นเรียนที่กำหนดไว้ทั้งด้วยตนเองและขอความร่วมมือกับครูประจำชั้นในโรงเรียนของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างให้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลในบางโรงเรียน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิภาค อาชีพ สถานภาพการอยู่อาศัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยเรียงจากปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ของลิเคอร์ท (Best & Kahn, 1993, p.247) นำมากำหนดขนาดคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	การปฏิบัติตนมากที่สุด
4	หมายถึง	การปฏิบัติตนมาก
3	หมายถึง	การปฏิบัติตนปานกลาง
2	หมายถึง	การปฏิบัติตนน้อย
1	หมายถึง	การปฏิบัติตนน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด กำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไป ในส่วนของการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
- 2 สถิติเปรียบเทียบ t-test
- 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยมีเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณลักษณะคือ เป็นผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งระดับผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 5 ปี ใน 4 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียง ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด
2. ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีคุณลักษณะคือ เป็นผู้ที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือเป็นผู้ที่ทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียง และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก ไม่น้อยกว่า 3 ปี
3. ตัวแทนจากสถาบันศาสนา มีคุณลักษณะคือ เป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทและความสนใจด้านการเผยแผ่หลักธรรม พระนักพัฒนา หรือเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า 5 ปี

จากเกณฑ์คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นได้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย

1. ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน ได้แก่
 - 1.1 ตัวแทนระดับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

จังหวัดระยอง	จำนวน 1 คน
จังหวัดจันทบุรี	จำนวน 1 คน
จังหวัดชลบุรี	จำนวน 1 คน
จังหวัดตราด	จำนวน 1 คน
 - 1.2 ตัวแทนครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน ประกอบด้วย

จังหวัดระยอง	จำนวน 1 คน
จังหวัดจันทบุรี	จำนวน 1 คน
จังหวัดชลบุรี	จำนวน 1 คน
จังหวัดตราด	จำนวน 1 คน
2. ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 2 คน ได้แก่
 - 2.1 ตัวแทนจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน จำนวน 1 คน
 - 2.2 ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียง จำนวน 1 คน

3. ตัวแทนจากสถาบันศาสนา จำนวน 2 รูป/คน ได้แก่
 - 3.1 ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนา จำนวน 1 คน
 - 3.2 ตัวแทนพระสงฆ์ที่มีบทบาทและความสนใจด้านการเผยแผ่หลักธรรม
จำนวน 1 รูป

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม คือ การส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง

วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามหรือหัวเรื่องที่จะศึกษาและนำมาสร้างเป็นกรอบคำถามและแนวทางในการสนทนากลุ่ม เป็นประเด็นกว้างๆ แล้วถามเจาะลึกในรายละเอียด โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ การส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง
 2. ผู้วิจัยจัดเตรียมการสนทนากลุ่ม
 - 2.1 จัดคณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนาและบันทึกเทป และผู้ช่วยและผู้บริการทั่วไป
 - 2.2 ประสานงานเรื่องหมายกำหนดการและเลือกสถานที่ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้มีขนาดเหมาะสม และปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก
 - 2.3 ดำเนินการสนทนากลุ่ม
 - 2.4 นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาทำการถอดเทป และวิเคราะห์เนื้อหา ตามกรอบสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในรูปความเรียง
 - 2.5 นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ตามกรอบสนทนากลุ่มที่ได้ในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 นำเสนอในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อเป็นการทบทวนและตรวจสอบข้อมูลที่ได้ร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาประกอบความเรียง พร้อมยกตัวอย่างคำพูดในการสนทนากลุ่มประกอบ

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยเริ่มจากการกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และลำดับชั้นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจง t
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจง F
SS	แทน	ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสอง
MS	แทน	ค่าความแปรปรวน
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน โดยเรียงลำดับตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสถานภาพภูมิหลังและระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิภาค และสถานภาพการอยู่อาศัย

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสถานภาพภูมิหลังและระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิลำเนา และสถานภาพการอยู่อาศัย ซึ่งปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4.1-4.3

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามเพศ

เพศ	n = 1600	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	572	35.75
เพศหญิง	1028	64.25
รวม	1600	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 35.75 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.25

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

เกรดเฉลี่ยปัจจุบัน	n = 1600	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2.50	166	10.38
2.50 – 3.00	482	30.13
3.31 – 3.50	557	34.81
3.51 – 4.00	395	24.69
รวม	1600	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงผู้ตอบแบบสอบถาม มีเกรดเฉลี่ยปัจจุบันต่ำกว่า 2.50 ร้อยละ 10.38 เกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 ร้อยละ 30.13 เกรดเฉลี่ย 3.31 ถึง 3.50 ร้อยละ 34.81 และ เกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00 ร้อยละ 24.69

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

ระดับชั้นที่ศึกษา	n = 1600	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	550	34.38
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1050	65.63
รวม	1600	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผู้ตอบแบบสอบถามศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 34.38 และศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 65.63

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	n = 1600	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จันทบุรี	400	25.00
ชลบุรี	400	25.00
ตราด	400	25.00
ระยอง	400	25.00
รวม	1600	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาจังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 25.00 จังหวัดชลบุรี ร้อยละ 25.00 จังหวัดระยอง ร้อยละ 25.00 และจังหวัดตราด ร้อยละ 25.00

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย

สถานภาพการอยู่อาศัย	n = 1600	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อยู่กับพ่อแม่และแม่	1074	67.13
อยู่กับแม่	266	16.63
อยู่กับพ่อ	85	5.31
อยู่กับญาติ/ผู้ปกครอง	165	10.31
อื่น ๆ	10	0.63
รวม	1600	100.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่กับพ่อแม่และแม่ ร้อยละ 67.13 อาศัยอยู่กับแม่ ร้อยละ 16.63 อาศัยอยู่กับพ่อ ร้อยละ 5.31 อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง ร้อยละ 10.31 และอื่นๆ ร้อยละ 0.63

ผลการศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 ด้าน คือ ความกตัญญูตเวที ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความมีระเบียบวินัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งในภาพรวมรายด้านและรายข้อในแต่ละด้าน ทั้งในภาพรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจำแนกตามแต่ละจังหวัด แล้วนำคะแนนเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อจัดระดับการปฏิบัติ ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังตารางที่ 4.6 – 4.40

ตารางที่ 4.6 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้าน

ระดับการปฏิบัติ	n = 1600		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
ความกตัญญูตเวที	4.46	.51	มาก	1
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.81	.70	มาก	6
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.21	.58	มาก	3
ความเมตตากรุณา	4.19	.60	มาก	4
ความขยันหมั่นเพียร	4.10	.61	มาก	5
ความมีระเบียบวินัย	4.34	.58	มาก	2
รวม	4.18	.46	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตารางที่ 4.7 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความกตัญญูทเวทีเป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 1600		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา	4.62	.58	มากที่สุด	1
2. รู้อุปการคุณที่ครูอาจารย์มีต่อเรา	4.40	.65	มาก	4
3. ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ	4.52	.62	มากที่สุด	2
4. หาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา	4.43	.68	มาก	3
5. ประนินิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส	4.35	.72	มาก	5
รวม	4.46	.51	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความกตัญญูทเวที อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประนินิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

ตารางที่ 4.8 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 1600		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก	4.12	.77	มาก	1
2. ทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่างๆ ทางศาสนา	3.95	.84	มาก	4
3. สละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม	3.95	.81	มาก	3
4. แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์	4.00	.85	มาก	2
5. บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่างๆ	3.03	1.41	ปานกลาง	5
รวม	3.81	.70	มาก	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์ และสละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

ตารางที่ 4.9 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 1600		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง	4.22	.73	มาก	2
2. มีทรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์	4.19	.68	มาก	3
3. มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ	4.13	.75	มาก	5
4. ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์	4.18	.73	มาก	4
5. มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์	4.32	.72	มาก	1
รวม	4.22	.73	มาก	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง และมีทรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ

ตารางที่ 4.10 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียง ด้านความเมตตากรุณา เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 1600		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข	4.32	.70	มาก	1
2. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคล และสัตว์	4.29	.69	มาก	2
3. มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น	4.28	.70	มาก	3
4. ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขา ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ	4.05	.86	มาก	4
5. ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย	4.01	.88	มาก	5
รวม	4.19	.60	มาก	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง ด้านความเมตตากรุณา อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ และมีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

ตารางที่ 4.11 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียง ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 1600		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขัน และต่อเนื่อง	4.12	.77	มาก	2
2. มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ	4.10	.74	มาก	3
3. ช่วยเหลืองานของพ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน	4.04	.81	มาก	4
4. ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียน โดยไม่เกียจ	4.04	.78	มาก	5
5. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	4.18	.78	มาก	1
รวม	4.10	.61	มาก	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง ด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง และมีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียนโดยไม่เกียจ

ตารางที่ 4.12 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความมีระเบียบวินัย เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 1600		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด	4.55	1.01	มากที่สุด	1
2. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงกันในครอบครัว	4.26	.72	มาก	4
3. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน	4.22	.78	มาก	5
4. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง	4.30	.75	มาก	3
5. ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม	4.34	.76	มาก	2
รวม	4.34	.58	มาก	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม และประพฤตินตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

ตารางที่ 4.13 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้าน

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
ความกตัญญูทวดเวที่	4.43	.49	มาก	1
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.85	.69	มาก	6
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.25	.56	มาก	3
ความเมตตากรุณา	4.20	.57	มาก	4
ความขยันหมั่นเพียร	4.16	.57	มาก	5
ความมีระเบียบวินัย	4.35	.60	มาก	2
รวม	4.21	.46	มาก	

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูทวดเวที่ ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตารางที่ 4.14 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดจันทบุรี ด้านความกตัญญูทวดเวที่ เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา	4.60	.57	มากที่สุด	1
2. รู้อุปการคุณที่ครูอาจารย์มีต่อเรา	4.39	.63	มาก	3
3. ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดี ของท่านผู้มีอุปการคุณ	4.47	.62	มาก	2
4. หาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคล ผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา	4.38	.65	มาก	4
5. ประณินับตรีรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส	4.30	.71	มาก	5
รวม	4.43	.49	มาก	

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี ด้านความกตัญญูทวดเวที่ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และรู้อุปการคุณที่ครูอาจารย์มีต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประณินิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

ตารางที่ 4.15 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดจันทบุรี ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก	4.16	.87	มาก	1
2. ทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา	3.97	.80	มาก	4
3. สละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม	4.00	.79	มาก	2
4. แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์	4.00	.82	มาก	2
5. บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ	3.14	1.41	ปานกลาง	5
รวม	3.85	.69	มาก	

จากตารางที่ 4.15 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก สละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม และแสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

ตารางที่ 4.16 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดจันทบุรี ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดิ่ง	4.28	.71	มาก	2
2. มีทรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์	4.21	.65	มาก	4
3. มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ	4.19	.75	มาก	5
4. ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์	4.23	.67	มาก	3
5. มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์	4.33	.70	มาก	1
รวม	4.25	.56	มาก	

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชน ในจังหวัดจันทบุรี ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่ง สอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดิ่ง และปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือ โกรธ

ตารางที่ 4.17 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดจันทบุรี ด้านความเมตตากรุณา เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข	4.32	.66	มาก	1
2. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคล และสัตว์	4.27	.65	มาก	2
3. มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น	4.25	.69	มาก	3
4. ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขา ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ	4.12	.81	มาก	4
5. ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย	4.02	.87	มาก	5
รวม	4.20	.57	มาก	

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี ด้านความเมตตากรุณา อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ และมีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

ตารางที่ 4.18 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดจันทบุรี ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขัน และต่อเนื่อง	4.28	.71	มาก	1
2. มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ	4.13	.69	มาก	3
3. ช่วยเหลืองานของพ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน	4.08	.78	มาก	4
4. ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียน โดยไม่เกียจ	4.06	.77	มาก	5
5. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	4.24	.72	มาก	2
รวม	4.16	.57	มาก	

จากตารางที่ 4.18 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี ด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และมีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานหรือ กิจกรรมของโรงเรียนโดยไม่เกียจ

ตารางที่ 4.19 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดจันทบุรี ด้านความมีระเบียบวินัย เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด	4.57	1.59	มากที่สุด	1
2. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงกันในครอบครัว	4.22	.68	มาก	5
3. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน	4.27	.74	มาก	4
4. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง	4.34	.69	มาก	2
5. ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม	4.34	.80	มาก	3
รวม	4.35	.60	มาก	

จากตารางที่ 4.19 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี ด้านความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง และประพฤตินไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

ตารางที่ 4.20 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้าน

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
ความกตัญญูทเวที	4.52	.47	มากที่สุด	1
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.73	.70	มาก	6
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.21	.58	มาก	4
ความเมตตากรุณา	4.21	.61	มาก	3
ความขยันหมั่นเพียร	4.11	.60	มาก	5
ความมีระเบียบวินัย	4.39	.52	มาก	2
รวม	4.19	.46	มาก	

จากตารางที่ 4.20 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูทเวที ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความเป็นผู้ว่าง่าย ความขยันหมั่นเพียร และ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตารางที่ 4.21 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความกตัญญูทเวที เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา	4.69	.55	มากที่สุด	1
2. รู้อุปการคุณที่ครูอาจารย์มีต่อเรา	4.44	.62	มาก	4
3. ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดี ของท่านผู้มีอุปการคุณ	4.62	.57	มากที่สุด	2
4. หาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคล ผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา	4.48	.65	มาก	3
5. ประนินับตรีบใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส	4.39	.71	มาก	5
รวม	4.52	.47	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.21 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี ด้านความกตัญญูกตเวที อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประณิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

ตารางที่ 4.22 คะแนนเฉลี่ย ความเปี่ยมเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ยาก ได้ยาก	4.07	.74	มาก	1
2. ทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา	3.89	.84	มาก	4
3. สละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือ สังคม	3.93	.79	มาก	3
4. แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่ง บนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์	4.00	.88	มาก	2
5. บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือ โรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบ เคราะห์กรรมต่าง ๆ	2.74	1.41	ปานกลาง	5
รวม	3.73	.70	มาก	

จากตารางที่ 4.22 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ยากได้ยาก แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์ และสละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

ตารางที่ 4.23 คะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง	4.19	.74	มาก	3
2. มีทรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์	4.19	.70	มาก	4
3. มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ	4.08	.73	มาก	5
4. ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์	4.20	.72	มาก	2
5. มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์	4.37	.72	มาก	1
รวม	4.21	.58	มาก	

จากตารางที่ 4.23 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ปฏิบัติหรือทำตาม คำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และรับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ

ตารางที่ 4.24 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความเมตตากรุณา เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข	4.34	.74	มาก	2
2. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคล และสัตว์	4.32	.71	มาก	3
3. มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น	4.35	.69	มาก	1
4. ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขา ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ	4.07	.88	มาก	4
5. ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย	3.98	.89	มาก	5
รวม	4.21	.61	มาก	

จากตารางที่ 4.24 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี ด้านความเมตตากรุณา อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

ตารางที่ 4.25 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขัน และต่อเนื่อง	4.12	.75	มาก	3
2. มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ	4.13	.72	มาก	2
3. ช่วยเหลืองานของพ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน	4.03	.81	มาก	5
4. ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียน โดยไม่เกียจ	4.08	.78	มาก	4
5. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	4.20	.81	มาก	1
รวม	4.11	.60	มาก	

จากตารางที่ 4.25 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี ด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ และมีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานของ พ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน

ตารางที่ 4.26 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี ด้านความมีระเบียบวินัย เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด	4.64	.66	มากที่สุด	1
2. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงกันในครอบครัว	4.34	.70	มาก	4
3. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน	4.23	.75	มาก	5
4. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง	4.36	.73	มาก	3
5. ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม	4.40	.72	มาก	2
รวม	4.39	.52	มาก	

จากตารางที่ 4.26 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี ด้านความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม และประพฤตินตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

ตารางที่ 4.27 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด โดยรวมและรายด้าน

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
ความกตัญญูทวดเวที	4.38	.56	มาก	1
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.84	.71	มาก	6
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.14	.59	มาก	4
ความเมตตากรุณา	4.15	.61	มาก	3
ความขยันหมั่นเพียร	4.05	.64	มาก	5
ความมีระเบียบวินัย	4.22	.59	มาก	2
รวม	4.13	.47	มาก	

จากตารางที่ 4.27 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูทวดเวที ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความเป็นผู้ว่าง่าย ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตารางที่ 4.28 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความกตัญญูทวดเวที เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา	4.54	.63	มากที่สุด	1
2. รู้อุปการคุณที่ครูอาจารย์มีต่อเรา	4.31	.70	มาก	4
3. ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดี ของท่านผู้มีอุปการคุณ	4.40	.65	มาก	2
4. หาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคล ผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา	4.35	.75	มาก	3
5. ประณินับดีรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส	4.28	.77	มาก	5
รวม	4.38	.56	มาก	

จากตารางที่ 4.28 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดตราด ด้านความกตัญญูกตเวที อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประณิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

ตารางที่ 4.29 คะแนนเฉลี่ย ความเปี่ยมเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก	4.16	.74	มาก	1
2. ทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา	3.96	.86	มาก	3
3. สละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม	3.95	.87	มาก	4
4. แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์	3.96	.86	มาก	2
5. บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ	3.17	1.38	ปานกลาง	5
รวม	3.84	.71	มาก	

จากตารางที่ 4.29 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดตราด ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์ และทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

ตารางที่ 4.30 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง	4.17	.74	มาก	2
2. มีทรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์	4.13	.68	มาก	3
3. มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ	4.10	.77	มาก	4
4. ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์	4.08	.74	มาก	5
5. มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์	4.20	.75	มาก	1
รวม	4.14	.59	มาก	

จากตารางที่ 4.30 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดตราด ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่ง สอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง และมีทรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์

ตารางที่ 4.31 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความเมตตากรุณา เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข	4.30	.71	มาก	1
2. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคล และสัตว์	4.23	.69	มาก	2
3. มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น	4.21	.72	มาก	3
4. ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขา ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ	3.98	.90	มาก	5
5. ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย	4.02	.86	มาก	4
รวม	4.15	.61	มาก	

จากตารางที่ 4.31 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดตราด ด้านความเมตตากรุณา อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ และมีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขาประสบภัยพิบัติต่าง ๆ

ตารางที่ 4.32 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม
จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด
ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขัน และต่อเนื่อง	4.05	.79	มาก	3
2. มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ	4.08	.78	มาก	1
3. ช่วยเหลืองานของพ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน	4.04	.84	มาก	4
4. ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียน โดยไม่เกียจ	4.01	.80	มาก	5
5. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	4.06	.80	มาก	2
รวม	4.05	.64	มาก	

จากตารางที่ 4.32 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
ของเยาวชนในจังหวัดตราด ด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ
มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
และมีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานหรือ
กิจกรรมของโรงเรียนโดยไม่เกียจ

ตารางที่ 4.33 คะแนนเฉลี่ย ความเข้มแข็งเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดตราด ด้านความมีระเบียบวินัย เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด	4.45	.75	มาก	1
2. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงกันในครอบครัว	4.18	.72	มาก	3
3. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน	4.10	.83	มาก	5
4. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง	4.15	.83	มาก	4
5. ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม	4.25	.78	มาก	2
รวม	4.22	.59	มาก	

จากตารางที่ 4.33 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดตราด ด้านความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม และประพฤตินตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงกันในครอบครัว ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

ตารางที่ 4.34 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้าน

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
ความกตัญญูทวดเวที่	4.53	.48	มากที่สุด	1
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.82	.68	มาก	6
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.23	.60	มาก	3
ความเมตตากรุณา	4.21	.59	มาก	4
ความขยันหมั่นเพียร	4.08	.62	มาก	5
ความมีระเบียบวินัย	4.38	.58	มาก	2
รวม	4.21	.45	มาก	

จากตารางที่ 4.34 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูทวดเวที่ ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตารางที่ 4.35 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดระยอง ด้านความกตัญญูทวดเวที่ เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา	4.64	.55	มากที่สุด	1
2. รู้อุปการคุณที่ครูอาจารย์มีต่อเรา	4.47	.65	มาก	4
3. ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ	4.57	.60	มากที่สุด	2
4. หาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคล ผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา	4.51	.64	มากที่สุด	3
5. ประณินับตรีบใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส	4.45	.66	มาก	5
รวม	4.53	.48	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.35 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดระยอง ด้านความกตัญญูกตเวที อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประณิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

ตารางที่ 4.36 คะแนนเฉลี่ย ความเปี่ยมเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดระยอง ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ยากได้ยาก	4.10	.72	มาก	1
2. ทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา	4.00	.86	มาก	3
3. สละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม	3.93	.80	มาก	4
4. แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์	4.02	.84	มาก	2
5. บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ	3.06	1.39	ปานกลาง	5
รวม	3.82	.68	มาก	

จากตารางที่ 4.36 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดระยอง ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ยากได้ยาก แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็ก หรือสตรีมีครรภ์ และทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ส่วนอันดับสุดท้ายคือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

ตารางที่ 4.37 คะแนนเฉลี่ย ความเที่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดระยอง ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	<i>n</i> = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง	4.22	.73	มาก	3
2. มีทรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์	4.23	.70	มาก	2
3. มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ	4.16	.75	มาก	5
4. ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์	4.19	.78	มาก	4
5. มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์	4.37	.71	มาก	1
รวม	4.23	.60	มาก	

จากตารางที่ 4.37 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดระยอง ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ มีทรศนะที่ดีต่อคำสั่ง สอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ และรับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือ โกรธ

ตารางที่ 4.38 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดระยอง ด้านความเมตตากรุณา เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข	4.31	.70	มาก	3
2. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคล และสัตว์	4.35	.69	มาก	1
3. มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น	4.32	.68	มาก	2
4. ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขา ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ	4.05	.83	มาก	4
5. ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย	4.03	.88	มาก	5
รวม	4.21	.59	มาก	

จากตารางที่ 4.38 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดระยอง ด้านความเมตตากรุณา อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น และมีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

ตารางที่ 4.39 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดระยอง ด้านความขยันหมั่นเพียร เป็นรายข้อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขัน และต่อเนื่อง	4.04	.80	มาก	3
2. มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ	4.08	.75	มาก	2
3. ช่วยเหลืองานของพ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน	4.02	.81	มาก	5
4. ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียน โดยไม่เกียจ	4.02	.79	มาก	4
5. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	4.23	.78	มาก	1
รวม	4.08	.62	มาก	

จากตารางที่ 4.39 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในจังหวัดระยอง ด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ และมีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานของ พ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน

ตารางที่ 4.40 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในจังหวัดระยอง ด้านความมีระเบียบวินัย เป็นรายชื่อ

ระดับการปฏิบัติ	n = 400		ระดับ	อันดับที่
	\bar{X}	SD		
1. มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด	4.56	.75	มากที่สุด	1
2. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงกันในครอบครัว	4.30	.76	มาก	4
3. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน	4.27	.80	มาก	5
4. ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง	4.36	.74	มาก	3
5. ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม	4.39	.74	มาก	2
รวม	4.38	.58	มาก	

จากตารางที่ 4.40 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดระยอง ด้านความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม และประพฤตินตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิลำเนา และสถานภาพการอยู่อาศัย

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิลำเนา และสถานภาพการอยู่อาศัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t (t - test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.41 - 4.50

ตารางที่ 4.41 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามเพศ

คุณธรรมจริยธรรม	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
ความกตัญญูกตเวที	4.43	.56	4.48	.47	1.73	.08
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.88	.72	3.77	.68	2.94*	.00
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.23	.61	4.19	.57	1.26	.21
ความเมตตากรุณา	4.17	.61	4.20	.59	.97	.33
ความขยันหมั่นเพียร	4.11	.63	4.09	.60	.74	.46
ความมีระเบียบวินัย	4.31	.63	4.35	.54	1.36	.17
รวม	4.19	.49	4.18	.44	.33	.75

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.41 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า เยาวชนเพศชายและเพศหญิงมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่เยาวชนเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ อีก 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.42 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
ของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

คุณธรรมจริยธรรม	ต่ำกว่า 2.50		2.50-3.00		3.01-3.50		3.51-4.00	
	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>
ความกตัญญูทวดเวท	4.27	.58	4.47	.50	4.50	.48	4.49	.51
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.69	.75	3.88	.72	3.80	.69	3.79	.65
ความเป็นผู้ว่าง่าย	3.92	.66	4.23	.57	4.26	.57	4.23	.55
ความเมตตากรุณา	3.95	.65	4.20	.61	4.23	.58	4.22	.56
ความขยันหมั่นเพียร	3.86	.69	4.12	.61	4.12	.59	4.14	.59
ความมีระเบียบวินัย	4.07	.62	4.31	.55	4.37	.55	4.43	.59
รวม	3.96	.51	4.20	.46	4.21	.44	4.22	.44

จากตารางที่ 4.42 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาค
ตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีเกรดเฉลี่ย 2.51 – 3.00 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาค
ตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีเกรดเฉลี่ย 3.01 – 3.50 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาค
ตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 3.51 – 4.00 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.43 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

คุณธรรมจริยธรรม	แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	p
ความกตัญญูทวดเวที	ระหว่างกลุ่ม	3	7.32	2.44	9.66*	.00
	ภายในกลุ่ม	1596	403.49	.25		
	รวม	1599	410.81			
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ระหว่างกลุ่ม	3	5.07	1.69	3.49*	.02
	ภายในกลุ่ม	1596	772.59	.48		
	รวม	1599	777.66			
ความเป็นผู้ว่าง่าย	ระหว่างกลุ่ม	3	15.20	5.07	15.35*	.00
	ภายในกลุ่ม	1596	526.69	.33		
	รวม	1599	541.89			
ความเมตตากรุณา	ระหว่างกลุ่ม	3	11.11	3.70	10.58*	.00
	ภายในกลุ่ม	1596	558.79	.35		
	รวม	1599	569.90			
ความขยันหมั่นเพียร	ระหว่างกลุ่ม	3	10.98	3.66	10.03*	.00
	ภายในกลุ่ม	1596	582.21	.36		
	รวม	1599	593.19			
ความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	3	16.23	5.41	16.75*	.00
	ภายในกลุ่ม	1596	515.67	.32		
	รวม	1599	531.90			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	9.34	3.11	15.02*	.00
	ภายในกลุ่ม	1596	330.82	.21		
	รวม	1599	340.16			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.43 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD และ Tamhane ปรากฏผลดังตารางที่ 4.44 – 4.50

ตารางที่ 4.44 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่

เกรดเฉลี่ย				
	3.51-4.00	3.01-3.50	2.50-3.00	ต่ำกว่า 2.50
\bar{X}	4.22	4.21	4.20	3.96
3.51-4.00	4.22	-	.01	.02
3.01-3.50	4.21	-	.01	.25*
2.50-3.00	4.20	-	-	.24*
ต่ำกว่า 2.50	3.96	-	-	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.44 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมจำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 และเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00

ตารางที่ 4.45 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความกตัญญูกตเวที จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่

เกรดเฉลี่ย				
	3.01-3.50	3.51-4.00	2.50-3.00	ต่ำกว่า 2.50
\bar{X}	4.50	4.49	4.47	4.27
3.01-3.50	4.50	-	.01	.03
3.51-4.00	4.49	-	.02	.22*
2.50-3.00	4.47	-	-	.20*
ต่ำกว่า 2.50	4.27	-	-	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.45 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความกตัญญูกตเวที จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 และเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับ เกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00

ตารางที่ 4.46 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่

เกรดเฉลี่ย	2.50-3.00				3.01-3.50				3.51-4.00				ต่ำกว่า 2.50			
	\bar{X}	3.88			3.80				3.79				3.69			
2.50-3.00	3.88	-		.08				.09					.19*			
3.01-3.50	3.80			-				.01					.11			
3.51-4.00	3.79							-					.10			
ต่ำกว่า 2.50	3.69												-			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.46 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00

ตารางที่ 4.47 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่

เกรดเฉลี่ย	3.01-3.50				3.51-4.00				2.50-3.00				ต่ำกว่า 2.50			
	\bar{X}	4.26			4.23				4.23				3.92			
3.01-3.50	4.26	-		.03				.03					.34*			
3.51-4.00	4.23			-				.01					.31*			
2.50-3.00	4.23							-					.31*			
ต่ำกว่า 2.50	3.92												-			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.47 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 และเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00

ตารางที่ 4.48 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเมตตากรุณา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่

เกรดเฉลี่ย	3.01-3.50 3.51-4.00 2.50-3.00 ต่ำกว่า 2.50				
	\bar{X}	4.23	4.22	4.20	3.95
3.01-3.50	4.23	-	.01	.03	.28*
3.51-4.00	4.22		-	.02	.27*
2.50-3.00	4.20			-	.25*
ต่ำกว่า 2.50	3.95				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.48 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเมตตากรุณา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 และเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับ เกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00

ตารางที่ 4.49 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่

เกรดเฉลี่ย	3.51-4.00 2.50-3.00 3.01-3.50 ต่ำกว่า 2.50				
	\bar{X}	4.14	4.12	4.12	3.86
3.51-4.00	4.14	-	.02	.02	.28*
2.50-3.00	4.12		-	.00	.26*
3.01-3.50	4.12			-	.26*
ต่ำกว่า 2.50	3.86				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.49 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความขยันหมั่นเพียร จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 และเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับ เกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00

ตารางที่ 4.50 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เป็นรายคู่

เกรดเฉลี่ย	3.51-4.00				3.01-3.50				2.50-3.00				ต่ำกว่า 2.50			
	\bar{X}	4.43			4.37			4.31			4.07					
3.51-4.00	4.43	-			.06			.12*			.36*					
3.01-3.50	4.37				-			.06			.30*					
2.50-3.00	4.31							-			.24*					
ต่ำกว่า 2.50	4.07										-					

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.50 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00 และเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 กับเกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00

ตารางที่ 4.51 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

คุณธรรมจริยธรรม	ม.ต้น		ม.ปลาย		t	p
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
ความกตัญญูทวดเที	4.47	.49	4.46	.51	.12	.90
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.84	.74	3.79	.67	1.24	.22
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.24	.60	4.19	.57	1.66	.10
ความเมตตากรุณา	4.18	.62	4.20	.59	.56	.58
ความขยันหมั่นเพียร	4.14	.63	4.08	.60	1.93	.05
ความมีระเบียบวินัย	4.39	.60	4.30	.56	2.95*	.00
รวม	4.21	.48	4.17	.45	1.58	.11

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.51 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา โดยรวมพบว่า เยาวชนที่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและเยาวชนที่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านความมีระเบียบวินัย ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ อีก 5 ด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.52 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
ของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามภูมิภาค

คุณธรรมจริยธรรม	จันทบุรี		ชลบุรี		ตราด		ระยอง	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
ความกตัญญูต่อบุคคล	4.43	.49	4.52	.47	4.38	.56	4.53	.48
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.85	.69	3.73	.70	3.84	.71	3.82	.68
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.25	.56	4.21	.58	4.14	.59	4.23	.60
ความเมตตากรุณา	4.20	.57	4.21	.61	4.15	.61	4.21	.59
ความขยันหมั่นเพียร	4.16	.57	4.11	.60	4.05	.64	4.08	.62
ความมีระเบียบวินัย	4.35	.60	4.39	.52	4.22	.59	4.38	.58
รวม	4.21	.46	4.19	.46	4.13	.47	4.21	.45

จากตารางที่ 4.52 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีภูมิลำเนาจังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีภูมิลำเนาจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ด้านความกตัญญูต่อบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่เหลือ อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีภูมิลำเนาจังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีภูมิลำเนาจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ด้านความกตัญญูต่อบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่เหลือ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.53 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออก จำแนกตามภูมิลำเนา

คุณธรรมจริยธรรม	แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	3	6.57	2.19	8.64*	.00
	ภายในกลุ่ม	1596	404.25	.25		
	รวม	1599	410.81			
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ระหว่างกลุ่ม	3	3.92	1.31	2.70*	.04
	ภายในกลุ่ม	1596	773.74	.48		
	รวม	1599	777.66			
ความเป็นผู้ว่าง่าย	ระหว่างกลุ่ม	3	2.99	1.00	2.95*	.03
	ภายในกลุ่ม	1596	538.90	.34		
	รวม	1599	541.89			
ความเมตตากรุณา	ระหว่างกลุ่ม	3	1.10	.37	1.03	.38
	ภายในกลุ่ม	1596	568.80	.36		
	รวม	1599	569.90			
ความขยันหมั่นเพียร	ระหว่างกลุ่ม	3	2.74	.91	2.47	.06
	ภายในกลุ่ม	1596	590.45	.37		
	รวม	1599	593.19			
ความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	3	6.99	2.33	7.09*	.00
	ภายในกลุ่ม	1596	524.91	.33		
	รวม	1599	531.90			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.68	.56	2.64*	.05
	ภายในกลุ่ม	1596	338.48	.21		
	รวม	1599	340.16			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.53 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก จำแนกตามภูมิลำเนา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย และด้านความมีระเบียบวินัย เยาวชนในภาคตะวันออก ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD และ Tamhane ปรากฏผลดังตารางที่ 4.54 – 4.58

ตารางที่ 4.54 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม จำแนกตามภูมิภาค เป็นรายคู่

ภูมิภาค	คะแนนเฉลี่ย				
	\bar{X}	ระยอง	จันทบุรี	ชลบุรี	ตราด
ระยอง	4.21	-	.00	.02	.08*
จันทบุรี	4.21		-	.02	.08*
ชลบุรี	4.19			-	.06*
ตราด	4.13				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.54 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมจำแนกตามภูมิภาค เยาวชนที่มีภูมิภาคที่มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ จังหวัดตราดกับจังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราดกับจังหวัดชลบุรี และจังหวัดตราดกับจังหวัดระยอง

ตารางที่ 4.55 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความกตัญญูต่อบุคคลที่ จำแนกตามภูมิภาค เป็นรายคู่

ภูมิภาค	คะแนนเฉลี่ย				
	\bar{X}	ระยอง	ชลบุรี	จันทบุรี	ตราด
ระยอง	4.53	-	.01	.10*	.15*
ชลบุรี	4.52		-	.09*	.14*
จันทบุรี	4.43			-	.05
ตราด	4.38				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.55 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความกตัญญูต่อบุคคลที่ จำแนกตามภูมิภาค เยาวชนที่มีภูมิภาคที่มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ จังหวัดตราดกับจังหวัดชลบุรี จังหวัดตราดกับจังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรีกับจังหวัดชลบุรี และจังหวัดจันทบุรีกับจังหวัดระยอง

ตารางที่ 4.56 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามภูมิลำเนา เป็นรายคู่

ภูมิลำเนา					
	\bar{X}	จันทบุรี	ตราด	ระยอง	ชลบุรี
	\bar{X}	3.85	3.84	3.82	3.73
จันทบุรี	3.85	-	.01	.03	.12*
ตราด	3.84		-	.02	.11*
ระยอง	3.82			-	.09
ชลบุรี	3.73				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.56 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามภูมิลำเนา เยาวชนที่มีภูมิลำเนา ที่มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ จังหวัดตราดกับจังหวัดชลบุรี และจังหวัดจันทบุรีกับจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4.57 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามภูมิลำเนา เป็นรายคู่

ภูมิลำเนา					
	\bar{X}	จันทบุรี	ระยอง	ชลบุรี	ตราด
	\bar{X}	4.25	4.23	4.21	4.14
จันทบุรี	4.25	-	.02	.04	.11*
ระยอง	4.23		-	.02	.09*
ชลบุรี	4.21			-	.07
ตราด	4.14				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.57 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามภูมิลำเนา เยาวชนที่มีภูมิลำเนาที่มี การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ จังหวัดตราดกับจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราดกับจังหวัดระยอง

ตารางที่ 4.58 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามภูมิภาคเป็นรายคู่

ภูมิภาค	ชลบุรี				ตราด
	\bar{X}	ชลบุรี	ระยอง	จันทบุรี	
ชลบุรี	4.39	-	.01	.04	.17*
ระยอง	4.38		-	.03	.16*
จันทบุรี	4.35			-	.13*
ตราด	4.22				-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.58 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความมีระเบียบวินัย จำแนกตามภูมิภาค เยาวชนที่มีภูมิภาคที่มี การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ได้แก่ จังหวัดตราดกับจังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราดกับจังหวัดชลบุรี และจังหวัดตราดกับ จังหวัดระยอง

ตารางที่ 4.59 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย

คุณธรรมจริยธรรม	อยู่กับพ่อ และแม่		อยู่กับแม่		อยู่กับพ่อ		อยู่กับญาติ/ ผู้ปกครอง		อื่นๆ	
	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>
	ความกตัญญูทวดเที	4.48	.51	4.43	.51	4.48	.46	4.38	.53	4.32
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.84	.70	3.71	.71	3.88	.65	3.77	.69	3.24	.62
ความเป็นผู้ว่าง่าย	4.25	.56	4.10	.62	4.26	.59	4.08	.60	4.00	.52
ความเมตตากรุณา	4.20	.59	4.17	.60	4.21	.61	4.16	.61	3.66	.57
ความขยันหมั่นเพียร	4.13	.60	4.03	.60	4.10	.61	4.01	.67	4.12	.42
ความมีระเบียบวินัย	4.37	.57	4.27	.58	4.39	.54	4.22	.62	4.36	.30
รวม	4.21	.45	4.12	.47	4.22	.45	4.10	.49	3.95	.39

จากตารางที่ 4.59 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อาศัยอยู่กับแม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อาศัยอยู่กับพ่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่เหลือ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.60 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย

คุณธรรมจริยธรรม	แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	p
ความกตัญญูกตเวที	ระหว่างกลุ่ม	4	2.06	.51	2.00	.09
	ภายในกลุ่ม	1595	408.76	.26		
	รวม	1599	410.81			
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	ระหว่างกลุ่ม	4	7.49	1.87	3.88*	.00
	ภายในกลุ่ม	1595	770.17	.48		
	รวม	1599	777.66			
ความเป็นผู้ว่าง่าย	ระหว่างกลุ่ม	4	7.75	1.94	5.79*	.00
	ภายในกลุ่ม	1595	534.13	.33		
	รวม	1599	541.89			
ความเมตตากรุณา	ระหว่างกลุ่ม	4	3.21	.80	2.26	.06
	ภายในกลุ่ม	1595	566.69	.36		
	รวม	1599	569.90			
ความขยันหมั่นเพียร	ระหว่างกลุ่ม	4	3.37	.84	2.28	.06
	ภายในกลุ่ม	1595	589.82	.37		
	รวม	1599	593.19			
ความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	4	4.82	1.20	3.65*	.01
	ภายในกลุ่ม	1595	527.08	.33		
	รวม	1599	531.90			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	3.62	.90	4.29*	.00
	ภายในกลุ่ม	1595	336.54	.21		
	รวม	1599	340.16			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.60 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย และด้านความมีระเบียบวินัย เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีสถานภาพการอยู่อาศัยต่างกันมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD และ Tamhane ปรากฏผลดังตารางที่ 4.61 – 4.64

ตารางที่ 4.61 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวม จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เป็นรายคู่

สถานภาพ การอยู่อาศัย	อยู่กับพ่อ		อยู่กับพ่อ และแม่	อยู่กับแม่	อยู่กับญาติ/ ผู้ปกครอง	อื่นๆ
	\bar{X}	4.22	4.21	4.12	4.10	3.95
อยู่กับพ่อ	4.22	-	.01	.10	.12	.27
อยู่กับพ่อและแม่	4.21		-	.09*	.11*	.26
อยู่กับแม่	4.12			-	.02	.17
อยู่กับญาติ/ผู้ปกครอง	4.10				-	.15
อื่นๆ	3.95					-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.61 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมจำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่อาศัย ที่มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับแม่ และอาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง

ตารางที่ 4.62 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เป็นรายคู่

สถานภาพ การอยู่อาศัย	อยู่กับพ่อ		อยู่กับพ่อ และแม่	อยู่กับญาติ/ ผู้ปกครอง	อยู่กับแม่	อื่นๆ
	\bar{X}	3.88	3.84	3.77	3.71	3.24
อยู่กับพ่อ	3.88	-	.04	.11	.17	.64*
อยู่กับพ่อและแม่	3.84		-	.07	.13*	.60*
อยู่กับญาติ/ผู้ปกครอง	3.77			-	.06	.53*
อยู่กับแม่	3.71				-	.47*
อื่นๆ	3.24					-

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.62 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่อาศัย ที่มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับแม่ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นๆ อาศัยอยู่กับพ่อกับอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นๆ อาศัยอยู่กับแม่กับอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นๆ และอาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครองกับอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นๆ

ตารางที่ 4.63 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เป็นรายคู่

สถานภาพ การอยู่อาศัย	อยู่กับพ่อ		อยู่กับพ่อ และแม่	อยู่กับแม่	อยู่กับญาติ/ ผู้ปกครอง	อื่นๆ
	\bar{X}	4.26	4.25	4.10	4.08	4.00
อยู่กับพ่อ	4.26	-	.01	.16*	.18*	.26
อยู่กับพ่อและแม่	4.25		-	.15*	.17*	.25
อยู่กับแม่	4.10			-	.02	.10
อยู่กับญาติ/ผู้ปกครอง	4.08				-	.08
อื่นๆ	4.00					-

* $p < .05$

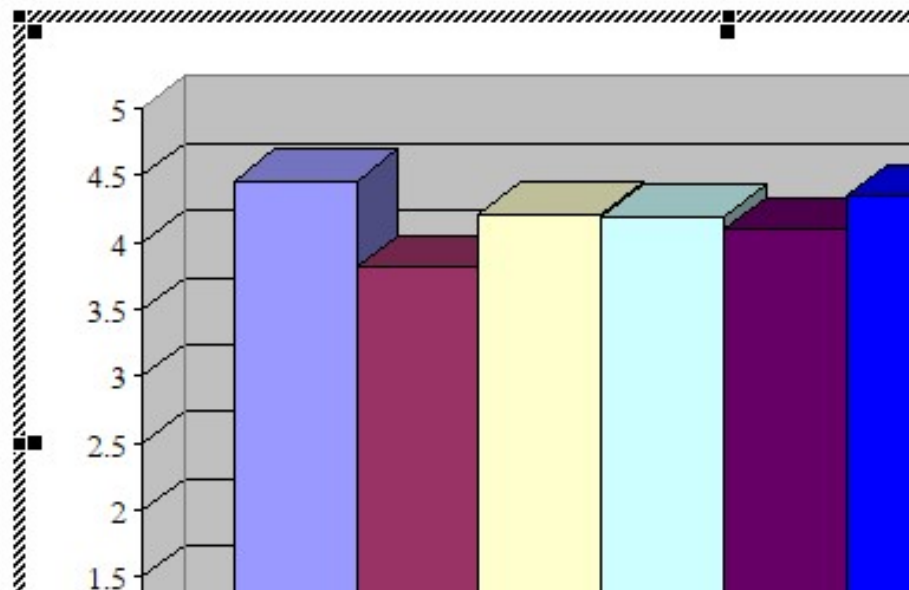
จากตารางที่ 4.63 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่อาศัย ที่มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับแม่ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง อาศัยอยู่กับพ่อกับอาศัยอยู่กับแม่ และอาศัยอยู่กับพ่อกับอาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง

ตารางที่ 4.64 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เป็นรายคู่

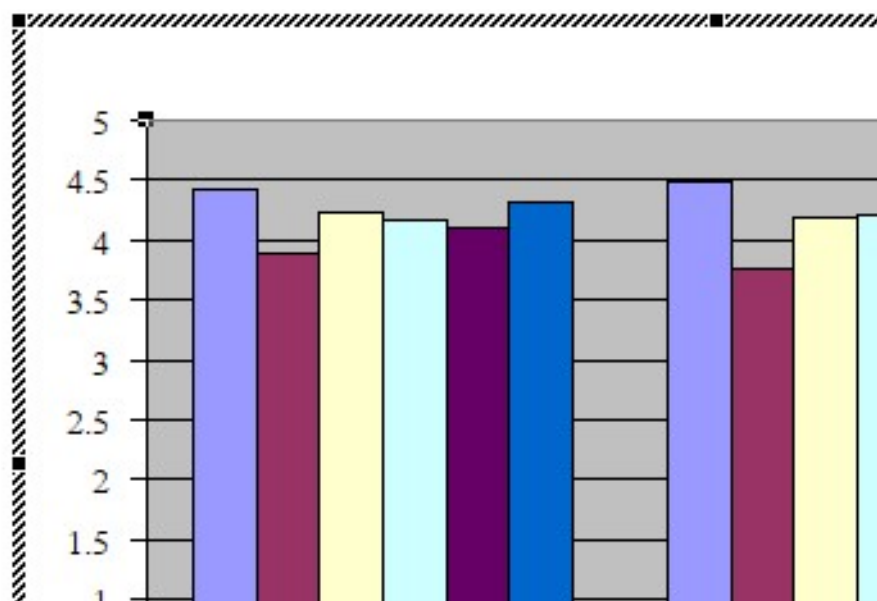
สถานภาพ การอยู่อาศัย	อยู่กับพ่อ		อยู่กับพ่อ และแม่	อื่นๆ	อยู่กับแม่	อยู่กับญาติ/ ผู้ปกครอง
	\bar{X}	4.39	4.37	4.36	4.27	4.22
อยู่กับพ่อ	4.39	-	.02	.03	.12	.17*
อยู่กับพ่อและแม่	4.37		-	.01	.10*	.15*
อื่นๆ	4.36			-	.09	.14
อยู่กับแม่	4.27				-	.05
อยู่กับญาติ/ผู้ปกครอง	4.22					-

* $p < .05$

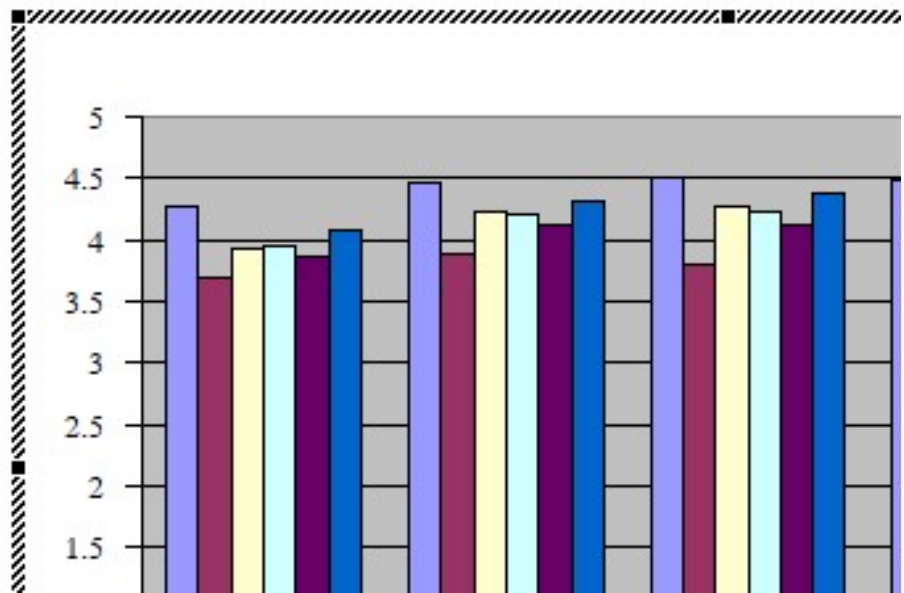
จากตารางที่ 4.64 พบว่า การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่อาศัย ที่มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับแม่ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง และอาศัยอยู่กับพ่อกับอาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง

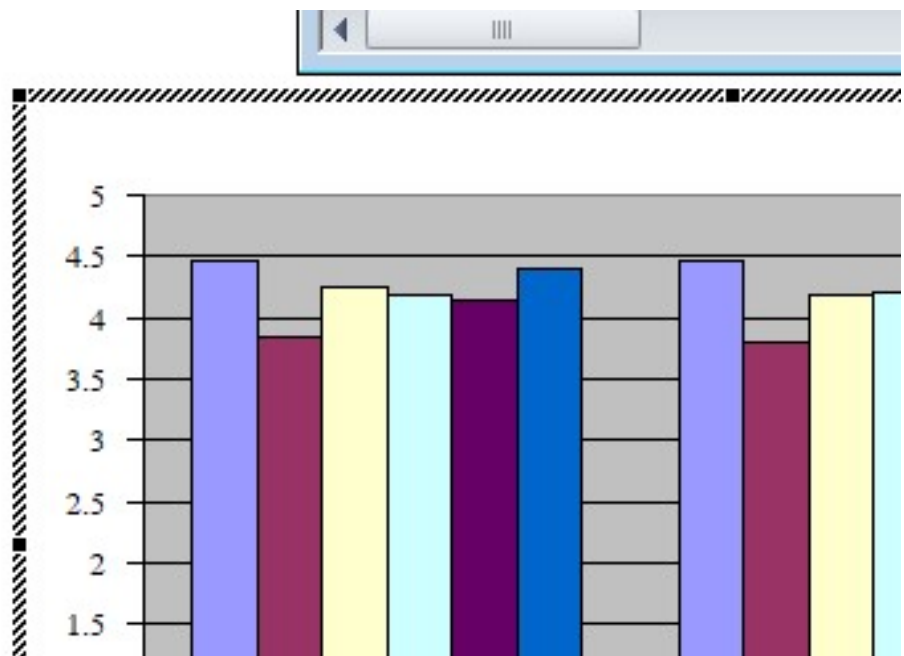
ภาพที่ 4.1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก

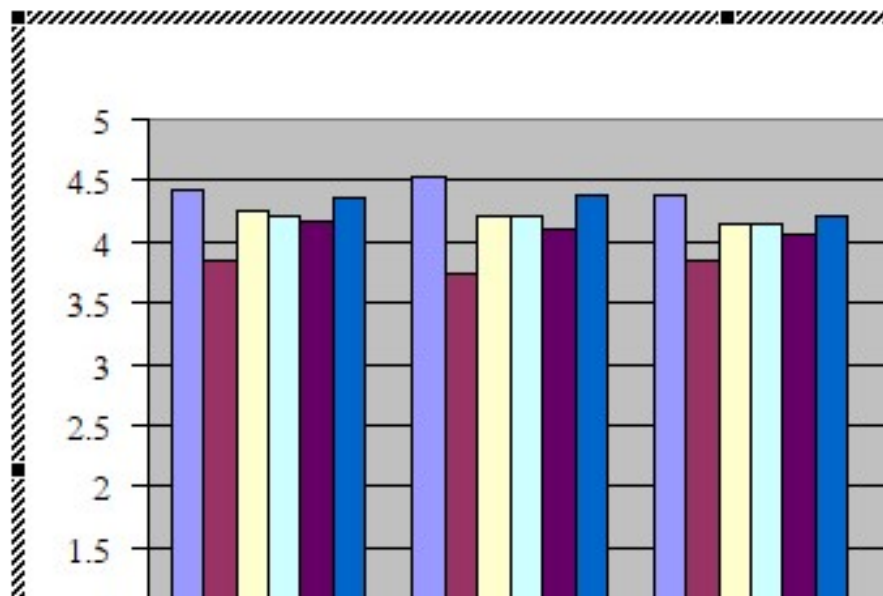
ภาพที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก จำแนกตามเพศ

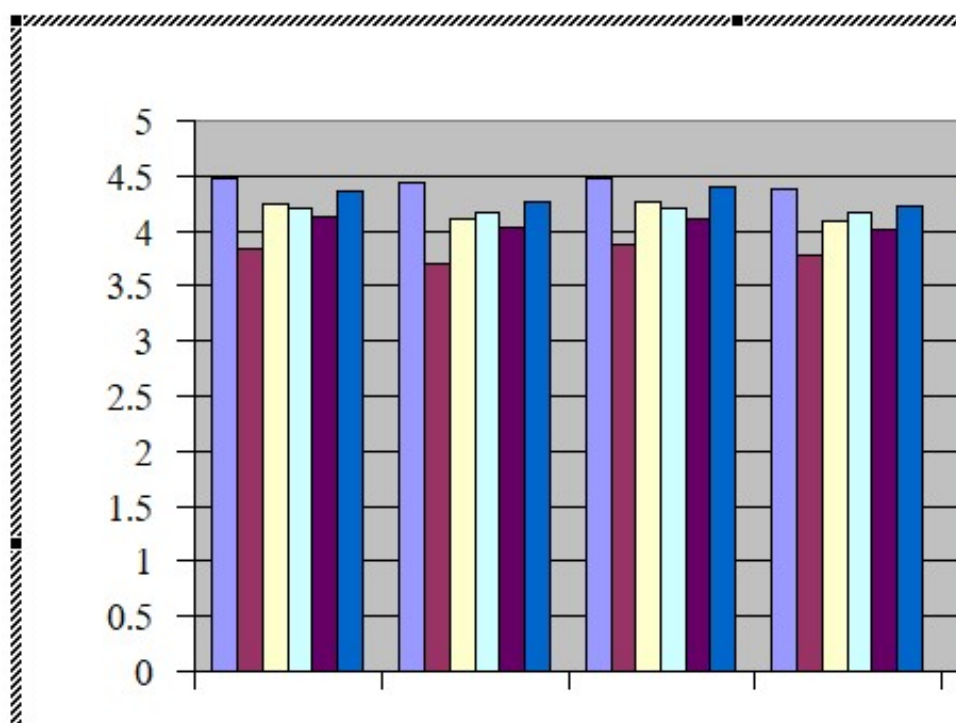
ภาพที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติในด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ภาพที่ 4.4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติในด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา

ภาพที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติในด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก จำแนกตามภูมิภาค

ภาพที่ 4.6 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมระดับการปฏิบัติในด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก จำแนกตามสถานภาพ
การอยู่อาศัย

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตาม แนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง

จากการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 2 คน และตัวแทนจากสถาบันศาสนา จำนวน 2 รูป/คน ประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง ผลการวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่มมีประเด็นดังนี้

1. การขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของสถาบัน ทางสังคม

ต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของสถาบันทางสังคม 3 ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด

1.1 สถาบันครอบครัว ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

- 1) ครอบครัวให้ความรัก ความเอาใจใส่ และสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีแก่เยาวชน
- 2) ครอบครัวตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตาม

แนวทางพระพุทธศาสนา

3) ครอบครัวมีกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยกัน เช่น ไปทำบุญ เวียนเทียน หรือกิจกรรมอื่นๆ ทางพระพุทธศาสนาด้วยกัน

4) บุคคลในครอบครัวปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติปฏิบัติ

5) มีการสั่งสอนอบรมโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัว มีการให้รางวัลเมื่อเยาวชนกระทำดี และลงโทษเมื่อเยาวชนกระทำผิด

1.2 สถาบันการศึกษา ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

1) โรงเรียนตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยมีการกำหนดปรัชญา นโยบาย เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน

2) โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ มีการจัดสภาพแวดล้อมและจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

3) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเพื่อบ่มเพาะหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยการบูรณาการในการเรียนการสอน ไม่เน้นเพียงหลักวิชาการเพียงอย่างเดียว ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้เยาวชนเพื่อพัฒนาความคิด และเลือกประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองตามหลักเหตุและผล

4) ครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติปฏิบัติแก่เยาวชน

5) โรงเรียนควรมีการยกย่องเยาวชนผู้ประกอบความดีทั้งในและนอกโรงเรียน ให้เป็นที่ประจักษ์

1.3 สถาบันศาสนา ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

1) พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในด้านการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน

2) พระสงฆ์มีการแนะนำอบรมสั่งสอนเยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากลมกล่อมเกลาจิตใจให้แก่เยาวชน

3) วัดมีการจัดเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมในการรองรับการทำกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน

4) วัดควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้ปฏิบัติ

ดังความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มดังนี้

“...เรื่องคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญในสังคมยุคปัจจุบันอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเยาวชน คิดว่าแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตนของเด็กๆ เยาวชนนั้นต้องร่วมมือกัน เห็นด้วยกับทุกท่านนะ สิ่งที่สำคัญคือ ครอบครัว มาก่อนเลย เด็กเยาวชนส่วนใหญ่ที่มีปัญหาก็มาจากความไม่พร้อม ไม่สมบูรณ์ของครอบครัวนี้แหละ ดังนั้น สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันสำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 1)

“...อยากให้ทุกหน่วยงานตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันที่ใกล้ตัวเยาวชน หากจะส่งเสริมการปฏิบัติตนโดยเฉพาะเรื่องที่เป็นนามธรรม อย่างคุณธรรมจริยธรรมมันต้องใช้ระยะเวลามาก ต้องสะสมเรื่อยๆ คิดว่าต้องเป็นการดำเนินงานร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งครอบครัว โรงเรียน วัด ควรมีส่วนร่วมกันในการส่งเสริมแต่น้ำหนักอาจแตกต่างกันไปยังครอบครัวและโรงเรียน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 1)

“...ครอบครัว เป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดเยาวชนมาก
รองมาคือ โรงเรียน สถาบันการศึกษา ซึ่งการส่งเสริมการปฏิบัติตน
ของเยาวชนนั้นควรจะต้องเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่ใกล้ชิด
กับเยาวชนมากที่สุด หลังจากนั้นควรเป็นการดำเนินการร่วมกัน
ของสถาบันอื่นๆ ร่วมด้วย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

“...หากจะให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง
เป็นผู้ขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน ส่วนตัวคิดว่า
คงไม่ได้ผลเท่ากับดำเนินการร่วมกันและสถาบันที่สำคัญควรเป็น
สถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน อาทิ สถาบันครอบครัว
สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ได้มีส่วนร่วมร่วมกันดำเนินการ
ในเรื่องนี้...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 2)

“...เห็นด้วยอย่างยิ่ง แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก ต้องมีการ
ขับเคลื่อน เรื่องคุณธรรมจริยธรรมสำคัญมากในสังคมเราตอนนี้
การส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน ต้องอาศัยการดำเนินการร่วมกัน
ของสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 1)

“...สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา 3 สถาบันนี้
คิดว่ามีความสำคัญในการส่งเสริมและผลักดันการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม
จริยธรรมของเยาวชนให้ดีขึ้นได้ เพราะเรื่องคุณธรรมมันยาก ไม่ใช่ว่าจะ
สอนกันวันสองวันจะเกิดได้เลย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 2)

“...ในฐานะของพระสงฆ์มองเรื่องคุณธรรมจริยธรรมว่าเป็นเรื่องจำเป็น
และสำคัญ ตัวอาตมาเองก็ทำหน้าที่ส่งเสริมเรื่องนี้มาตลอด
และยิ่งเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดในกลุ่มเยาวชนยิ่งสำคัญอย่างยิ่ง
สำหรับสถาบันศาสนาถือว่าสถาบันที่ควรมีบทบาทนี้ไม่แพ้สถาบันใดๆ
การส่งเสริมควรเป็นการร่วมดำเนินการร่วมกันอย่างที่ทุกท่านได้กล่าวมา...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“...ทุกความคิดเห็นของแต่ละท่านเป็นข้อเสนอแนะแนวทางหนึ่ง
ที่เป็นประโยชน์ ผมมองว่า เราจะต้องมีการขับเคลื่อน
ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยสถาบันต่างๆ ในสังคมเรา
ดำเนินการร่วมกันทั้งสถาบันครอบครัวก็ดี สถาบันการศึกษา
แม้กระทั่งสถาบันศาสนา ซึ่งการเริ่มต้นนั้นอาจจะต้องเริ่มต้นจาก
สถาบันครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกับตัวของเยาวชนมากกว่าสถาบันใดๆ...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“...ครับ เห็นด้วยอย่างยิ่งครับ สถาบันครอบครัวควรเป็นจุดเริ่มต้น
ของการช่วยส่งเสริมการปฏิบัติของเยาวชน ในฐานะที่ใกล้ชิดกับเยาวชน
มากที่สุด และการดำเนินการใดๆ ก็ตามมันต้องมีการร่วมมือกัน
ช่วยกันทุกๆ ฝ่าย...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“...มองเห็นเจตนาของผู้วิจัย ในฐานะคนที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษา
ที่ทุกท่านได้กล่าวมาว่า เรื่องคุณธรรมสำคัญ ควรปลูกฝังในเด็กเยาวชน
เราในฐานะสถานศึกษาก็ทำเรื่องนี้มาตลอด เราทำคนเดียวไม่ได้
ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง บ้าน/ครอบครัว
ของเยาวชนด้วย สิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา วัด/ชุมชน ต้องมาร่วมมือกัน
สถาบันหลักทางสังคม ที่เมื่อสักครู່ท่านผู้ทรงๆ ได้กล่าวไว้ ทั้งครอบครัว
การศึกษา ศาสนา สถาบันหลักพวกนี้ต้องร่วมมือกันจริงจัง...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 1)

“...เห็นสมควรกับการให้ความสำคัญเรื่องของการส่งเสริมการปฏิบัติตน
ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน
ในภาคตะวันออก ยิ่งภาคตะวันออกเรามีแหล่งจิตใจ มอมมัวเยาวชนเยอะ
ต้องมีการขับเคลื่อนและส่งเสริมเรื่องนี้ให้มากๆ ประกอบกับบ้านเรา
เมืองพุทธ มีพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เยาวชนมี ผ่านสถาบัน
ครอบครัว การศึกษา และที่วัด/พระสงฆ์...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 2)

“...คนสุดท้ายของคำถามการสนทนากลุ่มครั้งนี้ คิดเห็นตรงกับทุกท่าน
ข้อแรกเลย คือ การขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน ด้านคุณธรรม
ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย
โดยร่วมต้นจากครอบครัวให้ความสำคัญและปลูกฝังเป็นลำดับต้นๆ ...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 2)

“...สำหรับครอบครัวเท่าที่เคยทำงานด้านเด็กมา พบว่า ครอบครัว
ควรมอบความรัก ความเอาใจใส่ ตลอดจนสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีแก่เยาวชน
ภายในครอบครัว บุคคลในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ หรือคนที่อยู่ใน
ครอบครัวต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ย้ำนะว่าด้านความประพฤติ
พ่อแม่ต้องทำให้เห็น เป็นให้ดู...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 1)

“...ก่อนอื่นครอบครัวควรตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาเสียก่อน หากมีกิจกรรม
ที่ทำร่วมกันแล้วเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา
เช่น ไปทำบุญ เวียนเทียน หรือกิจกรรมอื่นๆ ทางพระพุทธศาสนาด้วยกัน
ภายในครอบครัวจะดีมาก...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“...เห็นด้วยครับ บุคคลในครอบครัวต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
ด้านความประพฤติปฏิบัติ พ่อแม่เองต้องสอนลูก ควรมีการสั่งสอนอบรม
โดยตรงเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ คนในครอบครัว
รวมทั้งมีการให้รางวัลเมื่อเขาทำดี และลงโทษเมื่อเขาทำผิด ไม่ใช่ให้รางวัล
อย่างเดียว ทำผิดก็ต้องลงโทษอย่างมีเหตุผลครับ...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“...ในส่วนของสถาบันการศึกษา ขอเสนอเพิ่มเติมว่า โรงเรียนเอง
ควรตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะมีการกำหนดเป็นปรัชญา
หรือเป็นนโยบาย เป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน ที่ส่งเสริมด้านคุณธรรม
จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 1)

“...คิดว่ากิจกรรมสำคัญเพราะเยาวชนได้ลงมือปฏิบัติ ดังนั้นโรงเรียน ควรจะมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ ตลอดจนโรงเรียนเอง ต้องมีการจัดสภาพ แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตรนั้นๆ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 1)

“...ในโรงเรียนเอง ครูและบุคลากรต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติ ปฏิบัติแก่เยาวชน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการยกย่องเด็กที่ทำดี ทั้งในและนอกโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้เยาวชน ที่ทำดี...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 2)

“...จัดการเรียนการสอนเพื่อบ่มเพาะหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม อาจอยู่ในรูปแบบของการบูรณาการในการเรียนการสอน โรงเรียนไม่ควร ที่จะเน้นเพียงหลักวิชาการอย่างเดียว และที่สำคัญอย่างยิ่งอีกประการ คือ ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้เยาวชนเพื่อพัฒนา ความคิด และเลือกประพฤติปฏิบัติด้วยตนเอง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

“...อาตมาคิดว่า ในส่วนของสถาบันศาสนา บุคคลสำคัญหลักๆ คือ พระสงฆ์ ซึ่งต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในด้านการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม แก่เยาวชน ยิ่งสมัยนี้พระสงฆ์มีพฤติกรรมที่ไม่ดีหลายประการ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“...พระสงฆ์ต้องแสดงบทบาทในการแนะนำสั่งสอนเยาวชน มีการแนะนำอบรมสั่งสอนเยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กล่อมเกลาจิตใจให้แก่เยาวชน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“...ในส่วนของวัดก็ต้องมีความพร้อม มีการจัดเตรียมสถานที่ให้มี ความเหมาะสมในการรองรับการทำกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ของเยาวชน เป็นต้น รวมทั้งวัดเองควรจัดกิจกรรม หรือควรมีกิจกรรมที่ ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เยาวชน ได้ปฏิบัติประจำทุกปี...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 2)

2. การขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคม ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียง

ต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคม
ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียง โดยสื่อมวลชนต่างๆ ตระหนักให้ความสำคัญในการผลิต นำเสนอและเผยแพร่
ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริม สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ดังความคิดเห็น
ในการสนทนากลุ่มดังนี้

“...จากประเด็นคำถามในการสนทนาครั้งนี้ คิดว่าการส่งเสริมการปฏิบัติตน
ของเยาวชนอีกแนวทางหนึ่งคือ การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม
ตามแนวทางพระพุทธศาสนาในสื่อต่างๆ เพราะเยาวชนสมัยนี้เข้าถึง
สื่อได้ง่ายและเร็ว ไม่เหมือนยุคพวกเราก่อนๆ ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 1)

“...นอกเหนือจากการส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว
แล้วก็สถาบันศาสนา ผมคิดว่า ต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตน
ของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ อย่างที่พี่จากจันทบุรีบอกแหละครับว่า
เยาวชนสมัยนี้เข้าถึงสื่อได้ง่ายและเร็ว ไม่เหมือนยุคพวกเรา และสื่อค่อนข้าง
มีอิทธิพลกับเยาวชนสมัยนี้มาก...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“...ส่วนตัวเองมองว่า สื่อแล้วก็สื่อมวลชนต่างๆ ในสังคมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียง
น่าจะช่วยส่งเสริมเรื่องนี้ได้ ช่วยนำเสนอและเผยแพร่ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริม
สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 2)

“...เชื่อมกับความเห็นของท่านผู้ทรงๆ ท่านนี้ อาตมาเห็นด้วยว่า
ต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ
อาตมามองว่าพวกสื่อต้องตระหนักเห็นความสำคัญของเรื่องเหล่านี้
และช่วยกันนำเสนอเรื่องราวคุณธรรมจริยธรรม เรื่องราวเด็กดีมีคุณธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“...สื่อมีการผลิต นำเสนอ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริม
ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของ
เยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เห็นด้วยเลย เพราะว่าสื่อมีอิทธิพลกับ
การชีวิตของคนในปัจจุบัน แม้กระทั่งเด็กและเยาวชน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 2)

“...แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยมีเจตนาที่ดีในการพัฒนาเยาวชน ซึ่งต่อไป คือ อนาคตที่ดีของชาติ ส่วนตัวเห็นด้วยกับทุกท่าน ซึ่งนอกเหนือจากครอบครัว โรงเรียน ยุคนี้ก็ต้องให้ความสำคัญกับสื่อ เพราะมีอิทธิพลอย่างมาก สื่อมวลชนต่างๆ ต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 1)

“...ในยุคปัจจุบัน อย่างที่หลายท่านกล่าวว่า สื่อต่างๆ มีผลและอิทธิพลอย่างยิ่ง มีผลต่อการแสดงออกเชิงพฤติกรรมของเยาวชน ดังนั้นเราก็ควรให้สื่อได้มีส่วนในการส่งเสริม ขับเคลื่อนการส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้วย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 2)

“...คิดว่า สื่อมวลชนต่างๆ ต้องให้ความสำคัญเผยแพร่ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริม หรือสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งความกตัญญู ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร อย่างที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมา เป็นคุณธรรมสำคัญที่ควรมีในเด็กเยาวชนทั้งสิ้น...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“...นอกเหนือจากการปลูกฝังของครอบครัว โรงเรียนแล้ว ตอนนี้อยู่เทคโนโลยีเด็กเข้าถึงได้เร็ว เราควรมีการขับเคลื่อน รวมทั้งการส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคมท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จันทบุรี ระยอง ตราด ชลบุรี ถ้าสื่อเห็นความสำคัญและตระหนักเรื่องนี้ ร่วมผลิตรายการมาเผยแพร่ เป็นรายการน้ำดีที่เน้นคุณธรรมจริยธรรมส่งเสริมเยาวชน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 1)

“...เห็นด้วยที่จะมีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านรูปแบบการนำเสนอของสื่อต่างๆ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 1)

“...เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่สื่อมวลชนต่างๆ จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการปฏิบัติของเยาวชน ช่วยกันส่งเสริมทุกช่องทาง เชื่อว่าถ้าร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ต้องเห็นผลเป็นรูปธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 2)

“...การนำเสนอเรื่องราวดีๆ ของเยาวชน การเผยแพร่กิจกรรมของเยาวชน
 ที่ไปทำความดี ยกย่องผ่านรูปแบบต่างๆ ในสื่อ จะทำให้เยาวชนอื่นๆ
 เห็นและอยากปฏิบัติตาม ดังนั้นสื่อควรมีบทบาทในการส่งเสริมและ
 ขับเคลื่อนด้านนี้ด้วย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

3. การสร้างบุคคลต้นแบบเพื่อให้เป็นบุคคลตัวอย่างแก่เยาวชน

การสร้างบุคคลต้นแบบ การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นภาค
 ตะวันออกหรือบุคคลสาธารณะ เช่น กลุ่มศิลปิน นักแสดง นักร้อง ที่เยาวชนชื่นชอบ เพื่อให้เป็นบุคคล
 ต้นแบบแก่เยาวชน ดังความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มดังนี้

“...เหนือสิ่งอื่นใด จะบอกจะสอนแค่ไหนก็ไม่เท่ากับการทำตัว
 เป็นแบบอย่าง ดังนั้นแบบอย่างที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น พ่อแม่
 ก็ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการปฏิบัติตน มีคุณธรรมจริยธรรม
 เยาวชนเขาถึงจะเชื่อและปฏิบัติตามโดยไม่เกิดความขัดแย้งในใจ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 1)

“...เรื่องคุณธรรมจริยธรรม เห็นด้วยว่าการส่งเสริมด้านนี้ขาดไม่ได้ คือ
 การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะเรื่องนี้มันเป็นนามธรรม ต้องทำให้เห็น
 เป็นรูปธรรม ซึ่งการทำตนเป็นแบบอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ชัดเจนที่สุด
 ในกลุ่มเด็กและเยาวชนด้วยกันเอง อาจจะไม่จูงใจพอ ยุคนี้เยาวชน
 มีศิลปินที่เขารัก เขาชื่นชอบ ถ้าเป็นไปได้กลุ่มศิลปินอาจถูกหยิบยก
 มาเป็นบุคคลต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 1)

“...โอ้ เห็นด้วยกับท่านผู้ทรงๆท่านที่สองเลย ส่วนตัวคิดว่า
 การสร้างบุคคลต้นแบบ ให้มาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน เช่น
 บุคคลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่น บุคคลสาธารณะ เช่น กลุ่มศิลปิน นักแสดง
 นักร้อง ที่เยาวชนชื่นชอบ เยาวชนเขาจะอยากจะทำตามคนที่เขาชื่นชอบ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 1)

“...เป็นอีกแนวทางหนึ่ง เห็นด้วยที่ว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคล
 ที่มีชื่อเสียง เช่น ในท้องถิ่นภาคตะวันออกของเรา หรือกลุ่มที่เยาวชนชื่นชอบ
 ชื่นชม สร้างบุคคลต้นแบบ เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่เยาวชน จะเป็นอีก
 แรงจูงใจให้เขาปฏิบัติตนเป็นคนดี...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

“...มันไม่มีสูตรเบ็ดเสร็จตายตัว ต้องใช้วิธีการส่งเสริมหลายๆ วิธี การเป็นแบบอย่างเป็นอีกวิธีการที่เห็นเป็นรูปธรรม เป็นแรงดึงดูดใจ ให้เด็กอยากเป็นอย่างคนที่เขาชื่นชอบ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 2)

“...ในยุคที่สังคมเราเปลี่ยนแปลง มีความทันสมัย เด็กเข้าถึงสื่อได้ง่าย และรวดเร็ว การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือ บุคคลสาธารณะพวกนี้ เช่น พวกกลุ่มดารานักแสดง พวกนักร้องสมัยใหม่ๆ ที่เยาวชนเขาชื่นชอบ คัดเลือกบุคคลที่ทำตนดีๆ ยกเขามาเป็นแบบอย่าง โดยสร้างให้เป็นบุคคลต้นแบบให้กับเยาวชน ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมของเยาวชน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 2)

“...ในฐานะของพระสงฆ์ ที่ทุกท่านกล่าวถึงต้นแบบ การเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น อาตมาสนับสนุนแนวคิดนี้ การส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ของเยาวชนนี้ทำได้หลากหลายวิธีและอย่างที่โยมท่านหนึ่งกล่าวว่า ไม่มีสูตรตายตัว หรือพูดง่ายๆ ว่าไม่มีวิธีใดวิธีหนึ่งจะดีที่สุด แต่การเป็น แบบอย่างจะทำให้เยาวชนเห็นภาพ เห็นว่าปฏิบัติแล้วได้อย่างไร มันเป็นรูปธรรม และยิ่งคนนั้นเป็นคนที่เขาชื่นชอบชื่นชม อาตมาคิดว่า ยิ่งดีใหญ่ เป็นเหมือนแรงจูงใจ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“...ผมเห็นด้วยกับทุกความคิดเห็นของแต่ละท่าน และดีใจที่ทุกคน พยายามจะช่วยกันส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน อนาคตของชาติเรา ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติตน เพราะเรา คือ คนที่พร่ำสอนเขา ถ้าเราทำไม่ได้ ปฏิบัติตนไม่ดีจะสอนเขาได้อย่างไร ดังนั้นการเป็นแบบอย่างที่ดี จึงเป็นสิ่งสำคัญ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“...ครับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง การเป็นแบบอย่าง การสร้างบุคคลต้นแบบ ให้เป็นแบบอย่างแก่เยาวชน อย่างน้อยเขาก็เห็นว่าปฏิบัติแล้วได้ดีอย่างไร ในภาคตะวันออกเรา มีบุคคลใต้นายกย่อง มีคุณธรรมจริยธรรมตาม แนวทางพระพุทธศาสนา เช่น มีความกตัญญูกตเวทียกย่องเขาให้บุคคล ต้นแบบ ให้เยาวชนอยากทำอยากเป็นแบบเขา สร้างสำนึกความตระหนัก ผ่านบุคคลตัวอย่างพวกนี้...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“...ดีเลย เอาบุคคลสาธารณะ หรือบุคคลในภาคตะวันออกของเราแหละ
เห็นด้วย หรือเอาคนที่เขาวชนเขา รู้จัก คนที่มีชื่อเสียง ยกย่องให้เขา
เป็นบุคคลต้นแบบ หรือเป็นบุคคลตัวอย่างในด้านคุณธรรมจริยธรรม
เรื่องต่างๆ โดยอาจเป็นคนในอายุรุ่นราวคราวเดียวหรือใกล้ๆ เขา
ยกย่องให้เป็นบุคคลต้นแบบ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 1)

“...เห็นสมควรกับการให้มีบุคคลต้นแบบ เพราะอย่างที่ทุกท่านกล่าวว่า
มันจะเห็นเป็นรูปธรรม สร้างและยกย่องบุคคลต้นแบบด้านความกตัญญูทศเวที
บุคคลต้นแบบด้านความมีวินัย บุคคลต้นแบบด้านความเมตตากรุณา
บุคคลต้นแบบด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ แล้วทำให้เห็นว่าสังคมยกย่อง
บุคคลเช่นนี้ คิดว่าในเขาวชนก็อยากจะดำเนินชีวิตหรือปฏิบัติตนตาม
เพื่อให้คนในสังคมยกย่องเช่นกัน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 2)

“..เห็นตรงกับทุกท่าน การทำให้เขาวชนเขาเห็นว่าปฏิบัติแล้วดี
สังคมยกย่อง ก็คือ การสร้างบุคคลต้นแบบ ยกย่องบุคคลที่ดี
มีความประพฤติเป็นบุคคลตัวอย่าง เขาวชนเขาจะให้เห็นเป็นรูปธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 2)

4. สร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเขาวชน

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 จังหวัด ควรสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริม
สนับสนุนให้มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเขาวชนในระดับชุมชน
จนถึงระดับชาติ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อเป็นเวทีให้เขาวชนได้แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม
สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่เขาวชน โดยการให้รางวัลและกล่าวคำยกย่อง ดังความ
คิดเห็นในการสนทนากลุ่มดังนี้

“...ประเด็นสุดท้ายต่อการสนทนากลุ่มที่อยากเสนอแนะ คือ
การสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
ให้เกิดแก่เขาวชน ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอาจมีหลากหลายลักษณะ
แต่สิ่งสำคัญ คือ ต้องมีการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเด็กและเขาวชน คนที่ 2)

“...ผมอยากให้มีโอกาสสำหรับให้เยาวชนได้แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่เยาวชน ซึ่งอาจออกมา ในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“...ส่วนตัวเองมองว่า หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 จังหวัดเลย น่าจะจับมือกันสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริม หรือสนับสนุน ให้มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ที่จะเป็นเวทีให้เยาวชนได้แสดงออกอย่างที่ท่านผู้ทรงฯ ท่านที่สองกล่าวไว้...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 2)

“...อาตมาเห็นด้วยกับการที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ เพื่อดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม อาจจะอยู่ในระดับชุมชน หรือสูงกว่านั้น...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“...ควรสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริม เช่น หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องของทั้ง 4 จังหวัด มาช่วยกันดำเนินกิจกรรม/โครงการ เพื่อพัฒนาเยาวชนทั้ง 4 จังหวัดภาคตะวันออก จะมีพลังมาก ร่วมขับเคลื่อนเรื่องนี้ไปด้วยกัน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 2)

“...แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออก อีกแนวทางหนึ่ง คือ การสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริมให้มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างที่ท่านผู้ทรงหลายท่านกล่าว แต่ขอเสริม และย้ำว่าการดำเนินกิจกรรมใดก็ตามต้องต่อเนื่องและจริงจัง ถึงจะเห็นผล เป็นรูปธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 1)

“...เห็นด้วยว่า ภายใต้อาตมาความร่วมมือที่เป็นเครือข่ายร่วมกันดำเนินงาน กิจกรรม/โครงการใดๆ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรม ของเยาวชนภาคตะวันออก ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 1)

“...เห็นด้วยกับผู้ทรงฯ ท่านที่สอง ที่คิดว่าควรจัดให้มีเวทีให้เยาวชนได้ แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่เยาวชน อีกทั้งหากมีกิจกรรมที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่เยาวชน กล่าวคือ เมื่อจัดกิจกรรมก็ควรมีการให้รางวัลด้วย ก็จะเป็นอีกแรงจูงใจหนึ่ง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“...แน่นอนเลย การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ยังเป็นคุณธรรมสำคัญ ตามหลักของพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องที่ต้องปลูกฝังให้แก่เยาวชนไทย ผ่านรูปแบบต่างๆ ที่ได้กล่าวมา ซึ่งอีกแนวทางที่ขอเสนอแนะ คือ การจัดกิจกรรมในลักษณะเครือข่ายอย่างที่ทุกท่านเสนอมา ตลอดจน คิดว่าการจูงใจโดยการให้รางวัล หรือง่ายที่สุด คือ การกล่าวคำยกย่อง เป็นสิ่งที่สำคัญ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 1)

“...แนวทางอีกทางที่หลายท่านเสนอ และเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการสนับสนุนให้มีกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ถ้ามองในมุมเล็ก คือ การสร้างเครือข่ายระดับชุมชน แต่ถ้ามอง ในมุมใหญ่ขึ้น คือ การสร้างเครือข่ายระดับจังหวัด ระดับภาค หากทำได้จะเห็นภาพความร่วมมือที่มีพลังอย่างยิ่ง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 2)

“...การนำเสนอเรื่องราวดีๆ ของเยาวชน การเผยแพร่กิจกรรมของเยาวชน ที่ไปทำความดี ยกย่องผ่านรูปแบบต่างๆ ในสื่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเกิดขึ้น ภายใต้งานกิจกรรม โครงการใดๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น จะเป็นเวที สำหรับเยาวชนในการแสดงออกและทำให้เห็นความสำคัญด้านการปฏิบัติ ให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม การดำเนินการของภาครัฐอาจทำงานเป็น เครือข่ายใหญ่ทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด หากจับมือกันสร้างสรรค์กิจกรรมดีออกมา ทำจริงจังต่อเนื่อง เพื่ออนาคต ของเยาวชนเรา เป็นอีกแนวทางที่น่าสนใจ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

“...เห็นด้วยที่จะมีการสร้างเครือข่ายของความร่วมมือในจังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียงในการร่วมกันดำเนินงาน กิจกรรมโครงการต่าง ๆ
ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด หากผนึกกำลังร่วมกันดำเนินกิจกรรม
อะไรสัก 1-2 กิจกรรม ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและจริงจัง มีการติดตามผล
การดำเนินโครงการ คิดว่าจะเห็นผลเป็นรูปธรรม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 1)

จากการสนทนากลุ่ม สรุปแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตาม
แนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของ
สถาบันทางสังคม 3 ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา โดย
เริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด

1.1 สถาบันครอบครัว ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรม
จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) ครอบครัวให้ความรัก ความเอาใจใส่ และ
สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่เยาวชน 2) ครอบครัวตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา 3) ครอบครัวมีกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทาง
พระพุทธศาสนาร่วมกัน เช่น ไปทำบุญ เวียนเทียน หรือกิจกรรมอื่นๆ ทางพระพุทธศาสนาร่วมกัน
4) บุคคลในครอบครัวปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติปฏิบัติ และ 5) มีการสั่งสอน
อบรมโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัว มีการให้รางวัลเมื่อ
เยาวชนกระทำความดี และลงโทษเมื่อเยาวชนกระทำความผิด

1.2 สถาบันการศึกษา ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรม
จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) โรงเรียนตระหนักและให้ความสำคัญในการ
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยมีการกำหนดปรัชญา นโยบาย เป้าหมาย
การพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่าง
ชัดเจน 2) โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
ให้เยาวชนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ มีการจัดสภาพแวดล้อมและจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อ
การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 3) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเพื่อบ่ม
เพาะหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยการบูรณาการในการเรียนการสอน ไม่เน้นเพียงหลักวิชาการ
เพียงอย่างเดียว ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้เยาวชนเพื่อพัฒนาความคิด และ
เลือกประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองตามหลักเหตุและผล 4) ครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดี
ด้านความประพฤติปฏิบัติแก่เยาวชน และ 5) โรงเรียนควรมีการยกย่องเยาวชนผู้ประกอบความดีทั้ง
ในและนอกโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์

1.3 สถาบันศาสนา ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในด้านการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน 2) พระสงฆ์มีการแนะนำอบรมสั่งสอนเยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากลุ่มเกลาจิตใจให้แก่เยาวชน 3) วัดมีการจัดเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมในการรองรับการทำกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน 4) วัดควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้ปฏิบัติ

2. ต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคม ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสื่อมวลชนต่างๆ ตระหนักให้มีความสำคัญในการผลิต นำเสนอและเผยแพร่ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริม สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3. การสร้างบุคคลต้นแบบ การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือบุคคลสาธารณะ เช่น กลุ่มศิลปิน นักแสดง นักร้อง ที่เยาวชนชื่นชอบ เพื่อให้เป็นบุคคลต้นแบบแก่เยาวชน

4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 จังหวัดควรสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อเป็นเวทีให้เยาวชนได้แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่เยาวชนโดยการให้รางวัลและกล่าวคำยกย่อง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานภาพ และศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) จังหวัดละ 400 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 จังหวัด จำนวน 1,600 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้สถิติเปรียบเทียบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 2 คน และตัวแทนจากสถาบันศาสนา จำนวน 2 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้าน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

1.1 ด้านความกตัญญูทเวที่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประณินับดีรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

1.2 ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม และประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

1.3 ด้านความเป็นผู้ว่าง่ายอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกลูกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง และมีทัศนคติที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ

1.4 ด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความปรารถนามีไมตรีจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ และมีความสงสารเอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

1.5 ด้านความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง และมีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียนโดยไม่เกี่ยง

1.6 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์หรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็กหรือสตรีมีครรภ์ และสละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

2. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้าน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูทวดเวที่ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความเป็นผู้ว่าง่าย ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

2.1 ด้านความกตัญญูทวดเวที่อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประณินปฏิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

2.2 ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม และประพฤติดตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฏจราจรและกฏหมายบ้านเมือง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งกายตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฏระเบียบของโรงเรียน

2.3 ด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความสงสารเอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น มีความปรารถนาดี ไม่มีตรึงจิตคิดให้ผู้อื่นเป็นสุข และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

2.4 ด้านความเป็นผู้ว่าง่ายอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกละเอียด อยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และรับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ด้วยดี ไม่ดื้อดึง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ

2.5 ด้านความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ และมีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานของพ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน

2.6 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็กหรือสตรีมีครรภ์ และสละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น

หรือสังคม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิต ผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

3. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนใน จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้าน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนใน จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3.1 ด้านความกตัญญูกตเวทีอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประณินิบัติ รับผิดชอบต่อผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

3.2 ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม และประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งการตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

3.3 ด้านความเป็นผู้ว่าง่ายอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ มีทรรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และรับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ด้วยดี ไม่ดื้อดึง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ

3.4 ด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ มีความสงสาร เอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น และมีความปรารถนาดี มีไมตรีจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

3.5 ด้านความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ และมีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานของพ่อแม่โดยไม่เกียจคร้าน

3.6 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็กหรือสตรีมีครรภ์ และทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ส่วนอันดับสุดท้ายคือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

4. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้าน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูต่เวทิต ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

4.1 ด้านความกตัญญูต่เวทิตอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และรู้อุปการคุณที่ครูอาจารย์มีต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประนินับดีรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

4.2 ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรและกฎหมายบ้านเมือง และประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งการตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

4.3 ด้านความเป็นผู้ว่าง่ายอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกลู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง และปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีจิตน้อมรับคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ด้วยความเต็มใจ ไม่หงุดหงิดหรือโกรธ

4.4 ด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความปรารถนาดี มีเมตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ และมีความสงสารเอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และช่วยสัตว์ให้พ้นจากภัย

4.5 ด้านความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และมีความมานะพยายาม อดทน

ต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียนโดยไม่เกี่ยง

4.6 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก สละแรงงานเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม และแสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็กหรือสตรีมีครรภ์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

5. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดตราด โดยรวมและรายด้าน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในจังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความเป็นผู้ว่าง่าย ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

5.1 ด้านความกตัญญูกตเวทีอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ รู้อุปการคุณที่พ่อแม่มีต่อเรา ยกย่อง สรรเสริญ เชิดชูคุณความดีของท่านผู้มีอุปการคุณ และหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของบุคคลผู้ที่มีอุปการคุณต่อเรา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประณิบัติรับใช้ผู้มีบุญคุณถ้ามีโอกาส

5.2 ด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีวินัยในตนเอง ประพฤติตนโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันหรือยาเสพติด ประพฤติตนไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม และประพฤติตามระเบียบปฏิบัติที่ตกลงกันในครอบครัว ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ประพฤติตนตามระเบียบปฏิบัติในโรงเรียน เช่น การแต่งการตามระเบียบ และไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน

5.3 ด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความปรารถนาดี มีเมตตริจิต คิดให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อบุคคลและสัตว์ และมีความสงสารเอ็นดู ปรารถนาที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นจากความทุกข์ยากนั้น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้อื่นในยามที่เขาประสบภัยพิบัติต่าง ๆ

5.4 ด้านความเป็นผู้ว่าง่ายอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความระลึกอยู่เสมอว่าคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ รับฟังหรือเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ด้วยดี ไม่ดื้อดึง และมีทรรศนะที่ดีต่อคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ปฏิบัติหรือทำตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์

5.5 ด้านความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีความมานะพยายาม อดทนต่อการทำงาน ไม่ท้อถอย จนประสบความสำเร็จ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และมีความตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง แข็งขันและต่อเนื่อง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของโรงเรียนโดยไม่เกี่ยง

5.6 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และระดับปานกลาง 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ แบ่งปันทรัพย์หรือสิ่งของให้แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก แสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เช่น สละที่นั่งบนรถประจำทางให้คนชรา เด็กหรือสตรีมีครรภ์ และทำบุญตักบาตร หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ส่วนอันดับสุดท้าย คือ บริจาคโลหิตที่สภากาชาดไทยหรือโรงพยาบาลเพื่อช่วยชีวิตผู้ประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพ

ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามเพศ เกรดเฉลี่ย ระดับชั้นที่ศึกษา ภูมิลำเนา และสถานภาพการอยู่อาศัย สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า เยาวชนเพศชายและเพศหญิงมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่เยาวชนเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (โดยเยาวชนเพศชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนเพศหญิง) ส่วนด้านอื่น ๆ อีก 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จำแนกตามเกรดเฉลี่ย โดยรวมพบว่า เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1 โดยรวมจำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 (โดยเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 (โดยเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) และเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00 (โดยเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50)

2.2 ด้านความกตัญญูกตเวทิตี จำแนกตามเกรดเฉลี่ย เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 (โดยเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 (โดยเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) และเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 กับเกรดเฉลี่ย 3.51

5.4 ด้านความมีระเบียบวินัย จำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย เยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่อาศัย ที่มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับแม่ (โดยเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับแม่) อาศัยอยู่กับพ่อและแม่กับอาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง (โดยเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง) และอาศัยอยู่กับพ่อกับอาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง (โดยเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สรุปผลการวิจัย ดังนี้

แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยเริ่มจากการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของสถาบันทางสังคม ร่วมกับการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงใต้ การสร้างบุคคลต้นแบบเพื่อให้เป็นบุคคลตัวอย่างแก่เยาวชน และสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน แยกได้ 4 ประเด็นหลัก คือ

1. ต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของสถาบันทางสังคม 3 ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด

1.1 สถาบันครอบครัว ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) ครอบครัวให้ความรัก ความเอาใจใส่ และสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีแก่เยาวชน 2) ครอบครัวตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา 3) ครอบครัวมีกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ร่วมกัน เช่น ไปทำบุญ เวียนเทียน หรือกิจกรรมอื่นๆ ทางพระพุทธศาสนา ร่วมกัน 4) บุคคลในครอบครัวปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติปฏิบัติ และ 5) มีการสั่งสอนอบรมโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัว มีการให้รางวัลเมื่อเยาวชนกระทำความดี และลงโทษเมื่อเยาวชนกระทำความผิด

1.2 สถาบันการศึกษา ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) โรงเรียนตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยมีการกำหนดปรัชญา นโยบาย เป้าหมาย การพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน 2) โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้เยาวชนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ มีการจัดสภาพแวดล้อมและจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 3) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเพื่อบ่มเพาะหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยการบูรณาการในการเรียนการสอน ไม่เน้นเพียงหลักวิชาการเพียงอย่างเดียว ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้เยาวชนเพื่อพัฒนาความคิด และเลือกประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองตามหลักเหตุและผล 4) ครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านความประพฤติปฏิบัติแก่เยาวชน และ 5) โรงเรียนควรมีการยกย่องเยาวชนผู้ประกอบความดีทั้งในและนอกโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์

1.3 สถาบันศาสนา ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในด้านการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน 2) พระสงฆ์มีการแนะนำอบรมสั่งสอนเยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใกล้ใจให้แก่เยาวชน 3) วัดมีการจัดเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมในการรองรับการทำกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน 4) วัดควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้ปฏิบัติ

2. ต้องมีการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสื่อมวลชนต่างๆ ตระหนักให้ความสำคัญในการผลิต นำเสนอและเผยแพร่ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริม สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3. การสร้างบุคคลต้นแบบ การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือบุคคลสาธารณะ เช่น กลุ่มศิลปิน นักแสดง นักร้อง ที่เยาวชนชื่นชอบ เพื่อให้เป็นบุคคลต้นแบบแก่เยาวชน

4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 จังหวัดควรสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อเป็นเวทีให้เยาวชนได้แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่เยาวชนโดยการให้รางวัลและกล่าวคำยกย่อง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านความกตัญญูกตเวที เยาวชนมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะในสังคมไทยนั้นได้มีการเน้นย้ำสั่งสอนในเรื่องของความกตัญญูกตเวทีมาเป็นระยะเวลายาวนานผ่านการอบรมปลูกฝังจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งจากการสั่งสอนจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา สอดคล้องกับที่กรมการศาสนา (2553) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรมว่าด้วยความกตัญญูกตเวที เป็นหลักจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนพึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ ประกอบกับสังคมไทยให้ความสำคัญกับเรื่องของความกตัญญูกตเวที ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี” (คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เสียงเชียง, 2550, หน้า 34) ซึ่งคำสอนดังกล่าวจะถูกสั่งสอนอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันจึงทำให้เยาวชนมีการปฏิบัติตนด้านนี้อยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่นๆ ส่วนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นั้นเยาวชนมีการปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่นๆ ทั้งอาจเป็นเพราะเยาวชนมองการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ส่วนใหญ่ในรูปของการให้วัตถุสิ่งของ ซึ่งตัวเยาวชนนั้นยังไม่มีความพร้อมในการ

แสวงหาสิ่งของมาด้วยตนเอง ยังต้องมีการพึ่งพาและขอจากพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นหลัก ประกอบกับสภาพของสังคมไทยในยุคนี้ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม เต็มไปด้วยการแก่งแย่งและแข่งขัน จึงทำให้เยาวชนมีการปฏิบัติตนด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่น้อยกว่าด้านอื่นๆ

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อจำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า เยาวชนเพศชายและเพศหญิงมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่เยาวชนเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนเพศชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนเพศหญิง ส่วนด้านอื่นๆ อีก 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งเพศชายและหญิงมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน จะมีเพียงด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่านั้นที่เยาวชนเพศชายสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะธรรมชาติของเพศชายที่มักไม่ค่อยมีความหวงแหนในสิ่งต่างๆ เหมือนเพศหญิง ซึ่งมีความรักและหวงแหนในสิ่งของที่เป็นของตนเองมากกว่า ประกอบกับในสังคมไทยได้สอนเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการเสียสละต่อสังคมว่าสามารถกระทำได้ทุกที่ทุกเวลา (กนก จันทรา และคณะ, 2559, หน้า 15) อีกทั้งมีการปลูกฝังค่านิยมให้เพศชายรู้จักเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ที่ยากแอกกว่า จึงทำให้เยาวชนชายมีการปฏิบัติตนด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่มากกว่าเยาวชนหญิง เมื่อจำแนกตามเกรดเฉลี่ย โดยรวมพบว่า เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมจำแนกตามเกรดเฉลี่ย พบว่า เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.00 เกรดเฉลี่ย 3.01 ถึง 3.50 เกรดเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.00 มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านทั้งในด้านความกตัญญูต่อเวทิต่างๆ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย ด้านความเมตตาต่อครูบา ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยในระดับมากมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่มีเกรดเฉลี่ยในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเยาวชนที่เรียนดีส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดี ตั้งใจ และเอาใจใส่ต่อการกระทำสิ่งต่างๆ ซึ่งผลการเรียนที่ดีนั้นย่อมมาจากความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย และความเป็นผู้ว่าง่าย ที่ยอมรับและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์เป็นพื้นฐานเบื้องต้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เยาวชนที่เรียนดีจะมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาที่ดีตามไปด้วย เมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา โดยรวมพบว่า เยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านความมีระเบียบวินัยเท่านั้นที่เยาวชนที่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและเยาวชนที่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนที่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเยาวชนที่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนด้านอื่นๆ อีก 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เยาวชนที่

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการปฏิบัติด้านความมีระเบียบวินัยสูงกว่าเยาวชนที่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านคุณธรรม และพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัน สายเนตร และคณะ (2562) ที่ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านคุณธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ตามนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ข้อ 1 คือ การปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีจิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อาทิ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอก ห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และจิตสาธารณะ ประกอบกับเยาวชนที่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งถือเป็นวัยรุ่นตอนกลาง เมื่อก้าวถึงพัฒนาการตามช่วงวัย วัยนี้มักจะต้องการอิสรภาพมากขึ้น มักจะแสดงอาการแข็งกร้าว เมื่อถูกจำกัดเสรีภาพ (กลัญญ เพชรภรณ์, 2562) จึงทำให้ด้านความมีระเบียบวินัยเยาวชนที่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการปฏิบัติต่ำกว่า เมื่อจำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย โดยรวมพบว่า เยาวชนที่มีสถานภาพการอยู่อาศัยต่างกันมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยรวมจำแนกตามสถานภาพการอยู่อาศัย พบว่า เยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับแม่ และเยาวชนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 3 ด้าน ที่เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสถานภาพการอยู่อาศัยต่างกันมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย และด้านความมีระเบียบวินัย ผลการวิจัย พบว่า ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่มีค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับแม่ และเยาวชนที่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อ เยาวชนที่อาศัยอยู่กับแม่ เยาวชนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า ด้านความเป็นผู้ว่าง่าย เยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่มีค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับแม่ และเยาวชนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อมีค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับแม่ และเยาวชนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า ด้านความมีระเบียบวินัย เยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อและแม่มีค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับแม่ และเยาวชนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเยาวชนที่อาศัยอยู่กับพ่อมีค่าเฉลี่ยมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่มีความอบอุ่น มีสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมที่

ดีของเยาวชน สอดคล้องกับที่นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2541) กล่าวว่า ครอบครัว เป็นองค์ประกอบแรก ที่พัฒนาเด็ก ครอบครัวที่จะพัฒนาเด็กได้ดีควรจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น มีศีลธรรม และมีความรู้ในการพัฒนาเด็ก ประกอบกับการที่เยาวชนได้อยู่กับครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่สมบูรณ์ทำให้เยาวชนนั้นไม่รู้สึกละเลยความอบอุ่นหรือมีปมด้อย อีกทั้งพ่อและแม่นั้นจะเป็นขัดเกลาอบรมสั่งสอน ดูแลเอาใจใส่ เป็นแบบอย่างได้ดีกว่าบุคคลอื่นๆ

7. แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มจากการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของสถาบันทางสังคม ร่วมกับการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ในสังคมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสร้างบุคคลต้นแบบเพื่อให้เป็นบุคคลตัวอย่างแก่เยาวชน และสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชน ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวทางการส่งเสริมดังกล่าวนี้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของสถาบันทางสังคม 3 ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่ใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด กล่าวคือ สถาบันครอบครัว ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การให้ความรัก ความเอาใจใส่ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่เยาวชน ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชนที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของอิสระพงศ์ แซงมุกดา (2552) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยแล้วพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชน ซึ่งในงานวิจัย คือ เยาวชนในเขตอำเภอซำสูง จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมชนบทอยู่ในขณะนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ปัญหาเกี่ยวกับลัทธิบริโภคนิยม และปัญหาเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเพราะกระแสวัฒนธรรมเมืองได้รุกคืบเข้าสู่ชนบทอย่างรวดเร็วและรวดเร็ว อีกสาเหตุหนึ่งเพราะความบกพร่องทางครอบครัว การขาดความอบอุ่นจากครอบครัวเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าความรัก ความเอาใจใส่ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่เยาวชน จะทำให้เยาวชนมีการปฏิบัติตนที่ดี นอกจากนี้ครอบครัวต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ควรมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันแล้วส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ไปทำบุญ เวียนเทียนหรือกิจกรรมอื่นๆ ทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบุคคลในครอบครัวควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติปฏิบัติ และมีการสั่งสอนอบรมโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัว รวมทั้งมีการให้รางวัลเมื่อเยาวชนกระทำดี และลงโทษเมื่อเยาวชนกระทำ สำหรับสถาบันการศึกษานั้น ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย โรงเรียนตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยมีการกำหนดปรัชญา นโยบาย เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ มีการจัดสภาพแวดล้อม และจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเพื่อปมเพาะหรือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยการบูรณาการในการ

เรียนการสอน ไม่เน้นเพียงหลักวิชาการเพียงอย่างเดียว ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนที่เน้นการคิด วิเคราะห์ให้เยาวชนเพื่อพัฒนาความคิด และเลือกประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองตามหลักเหตุและผล ครู และบุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติปฏิบัติแก่เยาวชน และโรงเรียนควรมี การยกย่องเยาวชนผู้ประกอบความดีทั้งในและนอกโรงเรียนให้เป็นที่ประจักษ์ สอดคล้องกับที่คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ม.ป.ป., หน้า 4-5) ได้กล่าวถึง การวางแผนการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ประกอบด้วย การสอนโดยตรงในรายวิชา การปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม โดยบูรณาการไว้ในการเรียนการสอน การสนับสนุนส่งเสริมงานด้านกิจการ นักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ผู้สอนต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และการให้รางวัลและ การยกย่อง ชมเชยผู้เรียนที่ทำความดีหรือกระทำตนเป็นประโยชน์แก่สังคม เป็นการประกาศคุณงาม ความดีของผู้เรียนให้เพื่อน ๆ และครูอาจารย์ได้ทราบ จะทำให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ อยากที่จะทำความดี นั้นบ้าง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงอีกประการหนึ่ง คือ ความถี่ในการ ปฏิบัติ โดยการตอกย้ำหลายครั้ง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องดำเนินการ ควบคู่กันไปกับการพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ครูอาจารย์จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากนอกเหนือจากบิดา มารดา ญาติพี่น้อง และสภาวะแวดล้อมอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งในเรื่องนี้พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึง บทบาทของครู อาจารย์ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันเอาไว้ว่า ครูอาจารย์จะต้องทำหน้าที่เป็นหลักสำคัญให้กับผู้เรียน 2 อย่าง คือ ชี้นำชีวิตที่เที่ยงแก่ผู้เรียน และ ปลูกให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่วนสถาบันศาสนา ควรมีแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้าน คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในด้านการ เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของพระสงฆ์ การแนะนำอบรมสั่งสอนเยาวชนโดยใช้หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนากลมกล่อมจิตใจให้แก่เยาวชน วัดมีกิจกรรมที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้ปฏิบัติ จากที่กล่าวมาถึงการขับเคลื่อน ส่งเสริม การปฏิบัติตนของเยาวชน โดยดำเนินการร่วมกันของสถาบันทางสังคมจะมีความสอดคล้องกับ งานวิจัยของสมสุข นิธิอุทัย (2554) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย พบว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเยาวชน คือ การมีทัศนคติที่ดีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เยาวชน กระทำพฤติกรรมนั้น การส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาเยาวชน บทบาทของสถาบัน ทางสังคมมีส่วนอย่างยิ่งในการอบรมสั่งสอน ชัดเกล้า และเป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชนเพื่อให้เกิด พฤติกรรมที่พึงปรารถนา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาไกรสร โชติปัญญา (2552) ที่ศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาเยาวชนจะต้องดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการมีส่วนร่วมป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเยาวชน และบทบาท ของพระสงฆ์มีความสำคัญในการดำเนินการภายใต้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องในการ ปลูกฝังและชัดเจนเยาวชนให้ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม เป็นคนดี มีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริวรรณ กันศิริ ยุภาติ ปณระราช และ ไพรินทร์ เหมบุตร (2559) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ได้แก่ การกำหนด

ปรัชญา นโยบายและเป้าหมาย สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ ผู้เรียน และจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ ผู้เรียน รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ศึกษาปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนและจัดตั้ง คณะกรรมการสำรวจสภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยคณะกรรมการชุดต่าง ๆ จะประกอบไปด้วย ภาคร่วมผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียของโรงเรียน โดยเฉพาะภาคร่วมที่มาจากสังคมนอก สถานศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมและ การจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนและผู้บริหารสถานศึกษาควร วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมากำหนดกิจกรรมเสริม หลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับปรัชญา นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน สถานศึกษาควรจัดทำ ประกาศแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนให้ต่อสาธารณชน สถานศึกษาควรมี วิสัยทัศน์ที่ดีต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน นอกจากนี้การขับเคลื่อน ส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนสามารถทำผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ในสังคม ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสื่อมวลชนต่างๆ ตระหนักให้มีความสำคัญในการผลิต นำเสนอและเผยแพร่ ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริม สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการ สร้างบุคคลต้นแบบ การเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือบุคคล สาธารณะ เช่น กลุ่มศิลปิน นักแสดง นักร้อง ที่เยาวชนชื่นชอบ เพื่อให้เป็นบุคคลต้นแบบแก่เยาวชน ที่สำคัญคือ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 จังหวัด ควรสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อเป็นเวทีให้เยาวชนได้แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่เยาวชนโดยการให้รางวัลและกล่าวคำยกย่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการดำเนินการร่วมกันของสถาบันทางสังคม 3 ฝ่าย คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ในการดำเนินงานร่วมกันส่งเสริมการปฏิบัติตนของเยาวชนด้าน คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

1.1 สถาบันครอบครัว ควรให้ความรัก ความเอาใจใส่ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ เยาวชน ตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกัน เช่น ไปทำบุญ เวียนเทียน หรือ กิจกรรมอื่นๆ ทางพระพุทธศาสนา ร่วมกัน บุคคลในครอบครัวปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความ ประพฤติปฏิบัติ และมีการสั่งสอนอบรมโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ หรือบุคคล ในครอบครัว มีการให้รางวัลเมื่อเยาวชนกระทำดี และลงโทษเมื่อเยาวชนกระทำผิด

1.2 สถาบันการศึกษา โรงเรียนตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยมีการกำหนดปรัชญา นโยบาย เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน มีกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้เรียนรู้และลงมือ ปฏิบัติ มีการจัดสภาพแวดล้อมและจัดแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเพื่อปมเพาะหรือปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยการบูรณาการในการเรียนการสอน ไม่เน้นเพียงหลักวิชาการเพียงอย่างเดียว ส่งเสริม กิจกรรมการเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ให้เยาวชนเพื่อพัฒนาความคิด และเลือกประพฤติปฏิบัติด้วย ตนเองตามหลักเหตุและผล ครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติปฏิบัติแก่ เยาวชน และโรงเรียนควรมีการยกย่องเยาวชนผู้ประกอบความดีทั้งในและนอกโรงเรียนให้เป็น ที่ประจักษ์

1.3 สถาบันศาสนา พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในด้านการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม แก่เยาวชน มีการแนะนำอบรมสั่งสอนเยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากลมกลืนจิตใจ ให้แก่เยาวชน วัดมีการจัดเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมในการรองรับการทำกิจกรรมด้าน คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน วัดควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาให้เยาวชนได้ปฏิบัติ

2. สื่อมวลชนต่าง ๆ ในสังคมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความตระหนักและให้ความสำคัญใน การผลิต นำเสนอและเผยแพร่ข่าวหรือรายการที่ส่งเสริมสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนา

3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 จังหวัด มีการสร้างเครือข่ายเพื่อดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้มีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนร่วมกัน ตั้งแต่ ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ อย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อเป็นเวทีให้เยาวชนได้แสดงออกด้าน คุณธรรมจริยธรรม

4. มีการสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่เยาวชนโดยการให้รางวัลและกล่าวคำ ยกย่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาของเยาวชน แต่ละภาคในประเทศไทย เพื่อให้เห็นภาพรวมการปฏิบัติตนด้าน คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนทั่วประเทศ

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง พระพุทธศาสนาเป็นรายด้าน เช่น ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้ว่าง่าย ความ เมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อเป็นรูปแบบของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแต่ละด้านอย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ และคณะ. (2559). หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- กรมการศาสนา. (2553). *จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2554). *การสำรวจจำนวนเยาวชนที่กระทำผิดฐานความผิดประเภทต่าง ๆ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2553). *สถิติสาธารณสุข*. วันที่ค้นข้อมูล 20 มกราคม 2561, จาก http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/statistic53.pdf.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *รายงานประจำปี 2553 กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัญญา เพชรภรณ์. (2562). *เอกสารประกอบการสอน วิชาจิตวิทยาครูสำหรับการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ENN3202)*. วันที่ค้นข้อมูล 2 มกราคม 2562, จาก http://www.eledu.ssru.ac.th/kalanyoo_pe/file.php/4/_2_.pdf.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ม.ป.ป.). *เอกสารเผยแพร่ความรู้ เรื่อง การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรม*. วันที่ค้นข้อมูล 20 สิงหาคม 2561, จาก http://www.edu.ru.ac.th/images/edu_files/KM06km_virtue-curriculum.pdf.
- คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เชียงใหม่. (2550). *วิชาพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม1 ฉบับมาตรฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เชียงใหม่.
- ตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 1. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากสถาบันศาสนา คนที่ 2. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 1. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนที่ 2. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 1. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี คนที่ 2. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 1. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี คนที่ 2. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 1. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดตราด คนที่ 2. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 1. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.
- ตัวแทนจากหน่วยงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดระยอง คนที่ 2. (2561, 20 สิงหาคม). สนทนากลุ่ม.

- ธนวัน สายเนตร และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านคุณธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 ตามนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 7 (เพิ่มเติม), 365.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2541). *วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2556). *จริยธรรมธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท ทริปปี้ล กรุ๊ป จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วน ประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. *วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม*, 3(1), 23-24.
- พระครูสุขุมสังฆการ (วรเมธ โปธิสาโร/ ศรีโพธิ์วัง). (2548). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาเยาวชน: กรณีศึกษา พระเทพวงศาจารย์ (คุณ ชันติโก)*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไกรสร โชติปัญญา. (2552). *รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาอบรมและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ในโรงเรียนให้ดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสมตามหลักพุทธธรรม*. ลำพูน: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน.
- ไพศาล ภูไพบูลย์ อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม. (2556). *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม ม.1*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ศิริรักษ์ เกตุรักษา. (2546). *การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณี : เยาวชนที่เข้ารับการอบรมตามโครงการพัฒนาจิตเพื่อคุณภาพชีวิต ณ ศูนย์อบรมเยาวชนนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริวรรณ กันศิริ ยุภาติ ปณระราช และไพรินทร์ เหมบุตร. (2559). การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของ ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ 3 (ฉบับที่ 2)*. (หน้า 32-33). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร.
- สถาบันเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2562). *แผนพัฒนาเด็กฯ แห่งชาติ*. วันที่ค้นข้อมูล 17 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.nicfd.cf.mahidol.ac.th/th/index.php/2012-01-12-09-00-46/237-2011-11-14-04-12-09>.
- สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ. (2553). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชน กับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรณิพันธ์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.

- สมสุข นิธิอุทัย. (2554). *การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน. (2552). ใน *เอกสารประกอบการประชุมเอกสารประกอบการประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2552*.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2555). *ข้อมูลข่าวสารของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ*. วันที่ค้นข้อมูล 15 ธันวาคม 2560, จาก http://www.dcy.go.th/data_center/home2.php.
- สุเทพ สุวีรางกูร. (2551). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2544). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2552). *ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย*. โครงการก้าวอย่างเข้าใจ ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนโลก กระทรวงสาธารณสุข องค์การแพธ (PATH). โรงพิมพ์เดือนตุลา
- อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ และกวี อิศริวรรณ. (2536). *พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- อิสระพงศ์ แซงมุกดา. (2552). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการจัดกิจกรรมโครงการมวลชนสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหาเยาวชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร อำเภอลำปาง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Best and Kahn James V. (1993). *Research in Education*. (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essential of Psychological testing*. (5th ed). New York: Harper Collins.
- UNESCO. (2012). The Definition of Child and Youth. Available. URL : <http://www.unesco.org/new/en/unesco/resources/publications/>
- Yamane, Taro. (1970). *Statistics: And Introductory Analysis*. (2nd ed). New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ค
เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ช
ประเด็นในการสนทนากลุ่ม

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา
ของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง

1. การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

1.1 แนะนำตนเอง

- ดำเนินการสนทนากล่าวต้อนรับสมาชิก แนะนำตนเอง แนะนำผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม

1.2 อธิบายวัตถุประสงค์การสนทนากลุ่ม

- เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียง ขอให้มีการแสดงมีการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และอนุญาตบันทึกเทปการสนทนา

2. ประเด็นในการสนทนา

- 2.1 ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงอย่างไรบ้าง